

# evelâhir

Poetry City

Kahramanmaraş  
Büyükşehir Belediyesi

MART - NİSAN - SAYI: 9  
MARCH - APRIL 2022

BIMONTHLY CULTURE, ART AND CITY MAGAZINE

Şiir - Şehir - Maraş

Maraş'ın Çiçekleri:  
**KAYA SÜMBÜLÜ**  
Maraş Sage

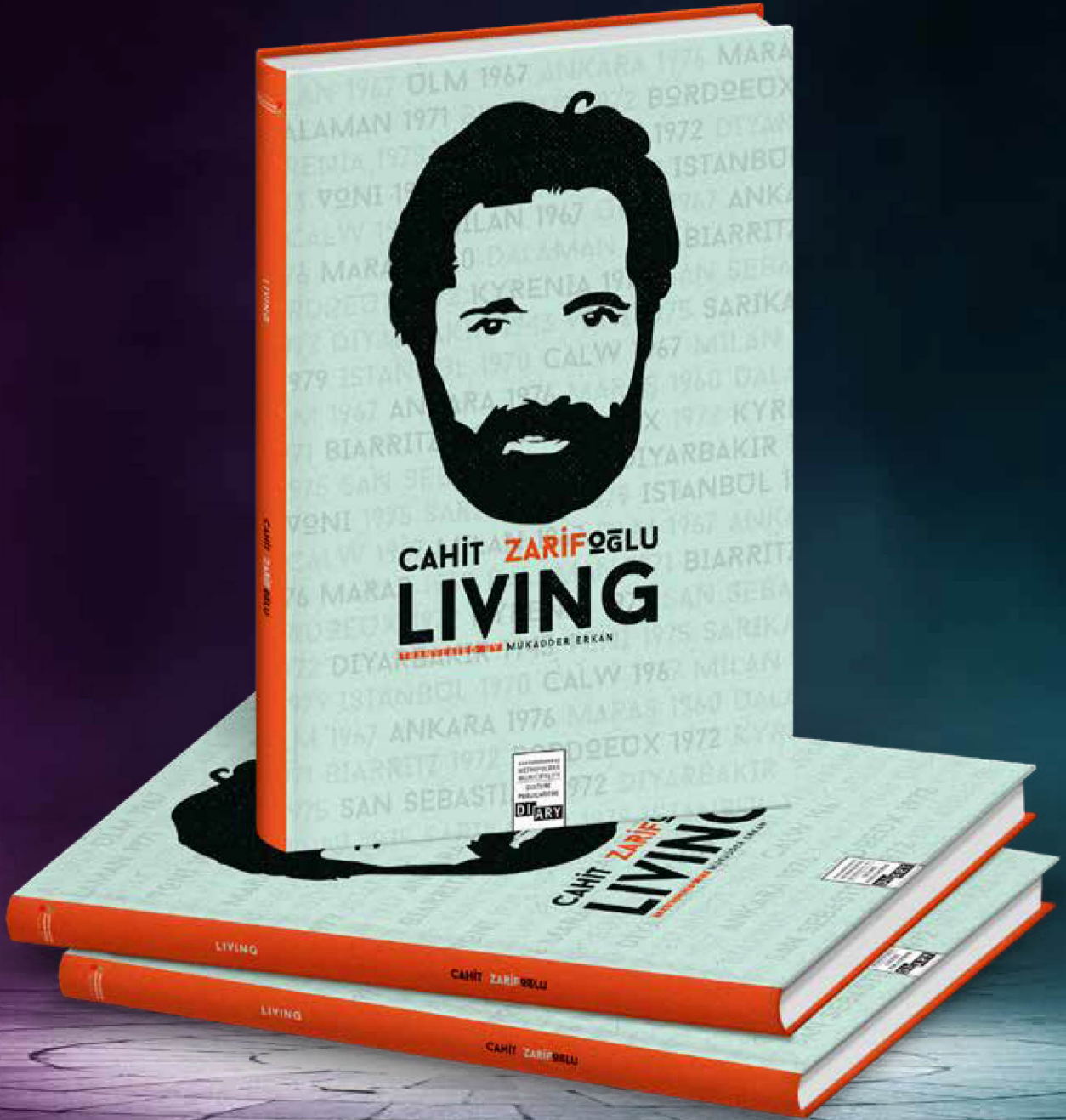
İki Şehir, Tek Hikâye:  
**Kahramanmaraş-Trabzon**  
Two City, One Story

Murat Zorluoğlu:  
**Kahramanmaraş'la Kardeş  
Olmak Gurur Vesilesidir**  
It Is a Point of Honour To Be  
Acquaintances With Kahramanmaraş

Söyleşi:  
**Mehmet Mazak**  
Talking About Cities

Tarihe Çıkanlar  
**Ali Rıza Bayazıt**  
Emergents Of History

Meliha Öz ile  
**Maraş'ta Bir Gün**  
A Day in Maraş with Meliha Öz



CAHİT  
ZARİFOĞLU'NUN  
**YAŞAMAK'I**  
ŞİMDİ  
**İNGİLİZCE!**

# TÜRK EDEBİYATI İÇİN YENİ BİR ÖNSÖZ!





Kahramanmaraş-Trabzon kardeşliğinin tarihi 15. yüzyıla, diğer bir ifadeyle Osmanlı'ya altın çağını hazırlayan Yavuz Sultan Selim dönemine kadar uzanmaktadır. Osmanlı'nın bu imparatorluk yolundaki sağlam ilerleyişinde Dulkadiroğlu'nun birçok bey ve komutanının da hizmet ve öncülüğü olmuştur. Yavuz Sultan Selim, şehzade olarak uzun süre Trabzon'da bulunmuş, padişahlığı boyunca da Trabzon'la bağıni koparmamıştır. Denilebilir ki Yavuz Sultan Selim için bu iki şehir, dillere destan yönetimi boyunca iki anahtar nokta olmuştur. Ayrıca Trabzonlu birçok âlim Kahramanmaraş'ta yaşamış; Kahramanmaraşlı birçok âlim de Trabzon'da ikâmet etmiştir. Trabzon'da bir Maraşlı Köyü'nün olduğunu biliyor muydunuz? Trabzonlular bu kardeşliği bilir. Kahramanmaraşlı hemşehrilerim de aynı şekilde Trabzonlularla kurdukları gönül bağının bilincindedirler. Bu yüzden *Evelâhir* dergisinin 9. sayısını, her daim taze ve diri olmasını Cenab-ı Allah'tan dilediğimiz Kahramanmaraş-Trabzon şehir ve gönül kardeşliğine ayırdık.

The history of the sisterhood of Kahramanmaraş and Trabzon began in the 15th century when Selim I was the ruler of the golden age of the Ottoman Empire. Dulkadirids and some other principalities and commanders contributed to the making of the empire. Selim I had been in Trabzon for a long time while he was a prince, and he stood close to Trabzon during his reign. It can be stated that these two cities were both key points for Selim I throughout his legendary reign. Besides, many scholars from Trabzon had lived in Kahramanmaraş, and many scholars from Kahramanmaraş had lived in Trabzon. Did you know that there is a village called Maraşlı in Trabzon? The locals of Trabzon are aware of the sisterhood of these cities. My fellow townsmen are also aware of the ties of affection between them. That is why we placed the ties of affection between Trabzon and Kahramanmaraş, which hopefully would last forever, in the ninth issue of the magazine of Evelahir.

**Hayrettin GÜNGÖR**  
Mayor of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality

**KAHRAMANMARAŞ  
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ  
KÜLTÜR-SANAT VE ŞEHİR DERGİSİ  
KAHRAMANMARAŞ METROPOLİTAN MUNICIPALITY  
CULTURE-ART AND CITY MAGAZINE**

Mart - Nisan 2022  
Sayı: 9 Yerel Süreli  
March - April 2022 Issue: 9 Local Periodical

Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi  
Concessionaire for the Metropolitan Municipality  
**Hayrettin Güngör**

Yazı İşleri Müdürü / Editor in Chief  
Duran Doğan

Yayın Danışmanı / Publishing Consultant  
Yusuf Genç

Yayın Koordinatörü / Publishing Coordinator  
Rıdvan Tulum

Editör / Editor  
Ömer Yalçınova

Mütercim / Translator  
Rumeysa Kevser Kablan

Tasarım ve Uygulama / Design and Application  
Ali Şenocak

Kapak Tasarım / Cover Design  
Ali Şenocak

Son Okuma / Last Read  
Betül Durdu

ISSN: 2718-0662

Baskı  
Kültür Sanat Basım Evi  
Press Kültür Sanat Printing House

Baskı Adresi / Printing Address  
Semih Ofset Matbaacılık  
Sek Yayıncılık Sağ. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.  
Büyük San. 1. Caddesi No:74/1-2-3-4  
İskitler / Ankara

Sertifika No / Certificate No.  
40581

Sosyal Medya / Social Media  
instagram - twitter - facebook  
@evelahirdergisi

Yönetim Yeri ve Yazışma Adresi  
Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi  
İsmetpaşa Mahallesi Azerbaycan Bulvarı, No: 25  
Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş

Headquarters and Mailing Address: Kahramanmaraş  
Metropolitan Municipality, İsmetpaşa Mahallesi, Azerbaycan  
Bulvarı, No: 25 Dulkadiroğlu / Kahramanmaraş

# İÇİNDE



## 06

**Tarih ve Hafıza  
İstiklâl Madalyasının  
İlk Şiiri**

**The First Ode To  
Independency Medal**

Mehmet Yaşar



## 10

**Tarihe Çıkanlar  
"Asker Ressamlar  
Kuşağı"nda Bir  
Maraşlı: Ali Rıza Bayazıt**

**Ali Rıza Bayazıt: A Maraşian  
From The Generation Of  
Soldier Artists**

Ali Koç

16/Tanışmaya Devam  
Let us Continue to Meet

Tekin Şener

## 22

**Söyleşi: Trabzon B. B.  
Başkanı Murat Zorluoğlu:  
"Kahramanmaraş'la  
Kardeş Olmak, Gurur  
Vesilesidir"**

**Trabzon Metropolitan  
Mayor Murat Zorluoğlu:  
"It Is a Point of Honour  
To Be Acquaintances  
With Kahramanmaraş"**

Ömer Yalçınova



28/Kaderi Maraş-Trabzon  
Hattında Kesişen Şehzâde:  
Yavuz Selim

The Prince Whose Fate  
Crosses on The Maraş-  
Trabzon Line: Yavuz Selim  
İbrahim Kanadıkırık

34/Maraşlı Köyüne Hoş Geldiniz!  
Welcome To Maraşlı Village!

Seyhan Arslan

38/Kâdim Kardeşliğin İzleri:  
Maraş Caddesi

Traces Of Ancient  
Brotherhood: Maraş Avenue  
Elif Naz Baykuş



## 42

**Maraş'ta Bir An  
A Moment in Maraş**

İsmail Nar

44/Maraş'ta Bir Gün

A Day in Maraş

Ki O Zamanlar Nasıl Mutluyum  
How Happy I Was at The Time

Meliha Öz



## 48

**Endülüs'ün Mistik  
Şehri: Granada**

**The Mystical City of  
Andalusia: Granada**

Zehra Karadaş

52/Tarihin Sessiz Tanığı

The Silent Witness Of History

Dr. Yasin Kozak

# EKİLER



## 54

**Yaşayan Maraş  
Yaşayan Maraş**

**Söyleşi: Hattat Kuddusi  
Doğan: "Hat Aşkına  
İmam Hatip'te Düştüm"**

**Calligraphist Kuddusi Doğan:  
I Fell Into Imam Hatip For  
The Love Of Calligraphy**

**Ömer Yalçınova**

60/İki Dağ Ve İki İrmak Arası  
Bertiz Yöresi

Between Two Mountains And  
Two Rivers, The Bertiz Region  
**İbrahim Gökburun**



66/Lezzetin Mekânı  
Delicacy Corner

Mısır'ı Fethettiren Tarhana  
Çorbası  
Tarhana Soup That Led To  
The Conquest Of Egypt

**Bengisu Ergüder**

## 72

**Söyleşi: Doç. Dr. Nadire  
Karademir: "Şifalı Sıcak  
Su Cennetinde  
Yaşıyoruz"**

**Doç. Dr. Nadire Karademir:  
"We Live In a Paradise  
of Healing Waters**

**Ömer Yalçınova**

78/İlica'da Enteresan Bir  
Akşam Yemeği  
A Dinner in Ilica

**Hasan Keklikci**

84/Pulsuz Mektuplar (9)  
Stampless Letters (9)

**Hüseyin Yorulmaz  
Mustafa Aydoğan**

88/Bir Şairin Söz Serencamı  
The Poetry Adventure of a Poet

**Yasin Mortaş**



## 90

**Söyleşi: Mehmet Mazak:  
"Bana Göre Şehrin  
Merkezi İnsandır."**

**Mehmet Mazak: The  
center of the city is  
'human' according to me.**

**Enver Çapar**



94/Maraş'ın Çiçekleri

Flowers of Maraş  
Saray Bahçelerinin Gözdesi:  
Maraş Kaya Sümbülü  
The Favourite Of The Palace  
Gardens: Rock Hyacinth Of Maraş

**Ferhat Ağca**

98/Centilmenliğin Adresi

The Address of Chivalry  
Sosyal Bir Spor: Okçuluk  
A Social Sport: Archery

**Akif Taş**

102/Beşenli Osman'ın Hikâyesi  
Story of Osman From Beşen

**Yaren Nur Özen**

106/Maraş'ta Bir Köşe

A Corner in Maraş  
Abdülhamid Han  
Cami'i'ni Yeniden Görmek  
Seeing Abdulhamid  
Mosque Again

**Alp Eroğlu**

110/Kar Voleybolu

Kahramanmaraş'ta  
Snow Volleyball in Maraş

Berdücesi Hoş Geldin!  
Welcome Berdücesi

Karacaoğlan Kültür Sanat  
Sezonu Devam Ediyor  
Karacaoğlan Cultural  
And Art Activities

112/Maraş Tarhanası  
Tarhana, a Dish From Maraş

# İSTİKLÂL MADALYASININ İLK ŞİİRİ

## THE FIRST ODE TO INDEPENDENCY MEDAL

**Divriğili Şair-Muallim Mehmet Tâhir Nâdi (Ozanözü), duyduğu hasret ve muhabbetin de tesiriyle Maraş'a İstiklâl Madalyası verilmesi münasebetiyle bir kaside kaleme almış ve kasideyi Maraş Kalesi'nde yapılan ilk törene katılarak bizzat okumuştur.**

**Poet and teacher Mehmet Tâhir Nâdi, who spent his childhood in Maraş because of his father's job, wrote this poem regarding his longing and love for Maraş, and read it during during the first ceremony that took place in Kahramanmaraş Castle.**

MEHMET YAŞAR

Mondros Mütarekesi neticesinde birçok şehrimiz gibi Maraş da müstevlilerce istila ve işgale maruz kalmıştır malûm. Önce İngilizler, sonra Fransızlar tarafından... Tabii işgalcilerin en "sadık" askerleri de bir zamanlar bizim "millet-i sâdıka" diye tesmiye ettiğimiz Ermenilerdir. Şehr-i Maraş'ın sokaklarında düşman postalları gezinir olmuş, gönderinden şanlı bayrağı indirilmeye çalışılmış, o da yetmemiş gibi nâmahreme el uzatılmaya teşebbüs edilmiştir. Maraşlı durur mu hiç? Avukat Kısakürekzâde Mehmet Ali Bey kalemiyle, Rıdvan Hoca hitabetiyle, Sütçü İmam kurşunuyla, Arslan Bey teşkilatçılığıyla... Ve dahi kimler, ne emeklerle, ne fedakârlıklarla... Hangi bir ismi, hangi bir hadiseyi sayalım ki şimdi? Her biri ayrı bir filmin, ayrı bir romanın hikâyesi

olacak evsafa muazzam bir destan yazmışlar... Ruhları şâd, makamları âlf olsun...

Neticede kadınıyla erkeğiyle, genciyle yaşlısıyla bütün bir şehir yekvücut olmuş ve 22 gün 22 gece süren son hamlesiyle düşmanı; iklim şartlarının getirdiği tüm zorluklara, ümitsizliğe düşme ihtimalini kamçılayan tüm imkânsızlıklara, günden güne dağ gibi büyüyen kocaman bir yokluğa ve yoksulluğa rağmen bu topraklardan söküp atmaya muvaffak olmuştur.

Evet, Maraş kurtulmuş ve Maraşlı Antep'e, Cebelibereket'e, Urfa'ya, Adana'ya desteğe koşmuşken, Necip Türk milleti vatan sathında düşmanla boğuşuyorken Nisan 1921'de Büyük Millet Meclisinde halkın ve ordunun moralini yüksek tutmak maksadıyla bir kanun yürürlüğe girmiştir: İstiklâl Madalyası Kanunu. Sonradan lüzumuna binaen bir takım değişikliklere de uğrayarak kapsamı genişletilen

bu kanuna göre İstiklâl Harbinde gerek cephede gerekse cephe gerisinde üstün fedakârlık gösteren kişilere veya şehirlere İstiklâl Madalyası verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda dört tip madalya hazırlanmıştır ki madalyaların en önemlisi, bizzat cepheye vuruşarak büyük yararlılık gösteren asker ve sivillerle birlikte bunlardan şehit olanların ailelerine verilen kırmızı şeritli olanıdır.

Büyük Millet Meclisi tarafından harp sonrasında İstiklâl Madalyası verilmesi niyetiyle Millî Mücadele'ye katılanların listesinin istendiği yazı, her vilayet gibi Maraş'a da gönderilmiştir. Yapılan müzakereler neticesinde Maraş'tan bu yazıya, "Maraş'ta Millî Mücadele'ye katılmayan tek fert bile yoktur." şeklinde cevap verilmiş, dolayısıyla madalyanın bütün Maraşlıları kapsayacak şekilde bir şahs-ı manevi olarak şehre, "Maraş"a verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.





Fotoğraf: Sertaç Akkuş

As a result of Armistice of Mudros, like many other cities, Maraş was invaded by invaders. The English first, then the French. The most faithful soldiers of the invaders were the Armenians whom once we named as "the faithful nation". Enemy was roaming in the streets of Maraş, trying to haul down our glorious flag, and even showing disrespect towards our people. But nobody from Maraş would accept this behavior. With the spirit of Kısakürekzâde Mehmet Ali Bey, the preacher of Rıdvan Hoca, the bullet of Sütçü İmam and the organization of Arslan Bey... And so on... Which of those names and events shall we mention that would be enough? Each of them has written history that would be the main topics of movies, novels. May all of them rest in peace...

Ultimately; with every segment of the society, men and women, young and elderly, the city bands together and with the final move that takes 22 days and 22 nights, although the disadvantages caused by the weather, all impossibilities that leave people in despair, a famine that grows day by day, people of Maraş succeeded to banish the enemy from the city.

Now that Maraş was saved and people were leaving to help fight for Antep, Cebelibereket, Urfa, Adana, and the noble Turks were fighting for their independence, a new statute got into operation in order to keep the spirits of soldiers and public up in April of 1921 in the parliament: Independency Medal Statute. According to this statute which was expanded later

due to some necessities, every element of the war would be awarded an Independency Medal. Four types of medals were designed for this purpose, the most important one being the red lined medal given to soldiers who fought up front and to martyr's families.

The command letter calling the soldiers who fought the war to give them Independency Medals arrived at Maraş. After some negotiations, the people of Maraş decided that this medal must be given to Maraş as a city because -as they replied to this command letter- "there was not one person who did not fight for their independence in this war." With the judgment of the Parliament on April 5<sup>th</sup> 1925, the city of Maraş was given the Red Lined Independency Medal, thus becoming the first

Bunun üzerine 5 Nisan 1925'te TBMM'de alınan kararla Maraş "Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalyası" ile taltif olunmuş, böylelikle "İstiklâl Madalyalı İlk Şehir" unvanını elde etmiştir. Tevcihin akabinde madalya, Maraş Kalesi'nde düzenlenen bir merasimle Türk Bayrağına asılmıştır. Sonraları bu tören bir gelenek hâlini almış ve her 5 Nisan'da tekrar edilegelmiştir.

Bizim bu yazıyı kaleme almamızın sebep ise işte bu ilk törende "Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalyası"nın Türk Bayrağına asılması sırasında okunan bir kasidedir. Çocukluk döneminin bir kısmını babasının memuriyet vazifesi icabı Maraş'ta geçiren Divriğili Şair-Muallim Mehmet Tâhir Nâdi (Ozanözü), duyduğu hasret ve muhabbetin de tesiriyle Maraş'a İstiklâl Madalyası verilmesi münasebetiyle bir kaside kaleme almış ve mezkûr törene katılarak kaleme aldığı bu kasideyi bizzat tören esnasında okumuştur.

Bahse konu kaside, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Erhan Alpaslan tarafından gün yüzüne çıkarılmıştır. Erhan Hoca, kasideye, Maraş'a dair hazırladığı bir çalışma sırasında araştırma yaparken Devlet Arşivleri'nde rastlamış ve kaleme aldığı bir makale ile şehrin hafızasına yeniden kazandırmıştır. KSÜ Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Dr. Öğr. Üyesi Sadi Gedik'in edebî değerlendirmesini de ihtiva eden makale, 2018 yılında KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisinde "TBMM Tarafından Maraş'a İstiklâl Madalyası Verilmesi ve Şair Mehmet Tâhir Nâdi Bey'in Madalya Kasidesi" adıyla, Doç. Dr. Erhan Alpaslan ve Dr. Öğr. Üyesi Sadi Gedik imzasıyla yayımlanmıştır.

Hâsılı kelim **Maraş nasıl "İstiklâl Madalyalı İlk Şehir" ise Tâhir Nâdi Bey'in kasidesi de Maraş'a tevcih edilen "İstiklâl Madalyası"na yazılmış ilk şiirdir...**

**Muallim Tâhir Nâdi  
Maraş Kalesinin Bayrağına İstiklâl Madalyasının Talik Vasfesi**

Lafz-ı mefhûm-ı hamâset Maraş'ın unvânıdır  
Kabzâ-i hâkî güzîde bin şehidin kanıdır

Muhteris a'dâ-yı hûn-hârî perîşân eyledi  
Kal'a-yı imanı sarsılmaz vegâ meydânıdır

Sâha-i ufkunda ervâh-ı şehîdân-ı gazâ  
Saf saf olmuş bekliyor kudsi vatan arslanıdır

Ey mahalli şanlı cumhûriyyetin evlâdları  
Şu madalya sa'y-ı meşkûrun büyük bürhânıdır

Halk-ı medyûn-ı teşekkür eyleyen lutf-ı amîm  
Meclîs-i millîmizin takdir-i bi-pâyânıdır

An-samîmü'l-bâl cumhûriyyete merbût halk  
Saltanat mülkûn emânsız bâd-î hızlânıdır

Hatve-endâz terakkîyât-ı asr olduk bugün  
Müftahir olmak bize mahz-ı Hudâ ihsânıdır

Arz-ı rû-mâl it sabâ git hâk-i pâ-yi gâziye  
Kim vücûd-ı mülkûnün hurşid-i nûr-efşânıdır

Devr-i cumhûriyyetin atar feyzine feyzinin\*  
Ömrüm oldukça kalem elde sitâyîş-hânıdır

Pür-himem vâlî-i vâlâ-yı dirâyet-pîşeye  
Arz-ı ihlâs hepmizin şükûrâne-i vicdânıdır

Sırr-ı ferd hiç kimseye itmez muvakkar şâirim  
Rûhumu teshîr iden şu memleket ümrânıdır

Halka îrâs-ı sürûr itti muazzam fabrika  
Dediler ez-cân u dil sâmân (u) servet kânıdır

Âsmâna mün'akis gül-bâng şevk-i sermedî  
Şu terakkî kalb-i düşmen âteş-i sûzânıdır

Pür-telâş eyler sihen sâzân-ı dehrî sözlerim  
Zihn ü kâdim-i şûnun keşf-i ummânıdır

Vehyi-i nükte-fürûş görseydi eş'ârım eger  
Dir idi bu asr-ı hâzır sâni hisânıdır

Tab-ı pâkimdir tecellî-gâh-ı feyz lâ-yezâlî  
Her sözüm bir dürre-i beyzâ-i hikmet şânıdır

\*Bu mısradaki bazı kelimelerin okunuşunda tereddüt bulunmaktadır.

**"Maraş'ta Millî Mücadele'ye katılmayan tek fert bile yoktur." cevabı dolayısıyla 5 Nisan 1925'te TBMM'de alınan kararla "Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalyası" bütün Maraşlıları kapsayacak şekilde bir şahs-ı manevi olarak şehre, "Maraş" a verilmiştir.**

city ever to hold an Independency Medal. The medal was hung and displayed on a Turkish flag on the Maraş Castle. Then this ceremony became a tradition repeated every year on April 5<sup>th</sup>.

The poem that was read during the ceremony of the medal being hung on the flag inspired this article. Poet and teacher Mehmet Tâhir Nâdi (Ozanözgü) from Divriği, who spent his childhood in Maraş because of his father's job, wrote this poem regarding his longing and love for Maraş, and read it during the ceremony.

The poem quoted earlier was revealed by Assistant Professor Erhan Alpaslan from Kahramanmaraş Sütçü İmam University's Faculty of Arts and Sciences. Erhan Alpaslan came across this poem while doing a research about Maraş. This poem was revived thanks to his works. The article which includes the literary criticism of Assistant Professor Sadi Gedik from KSU was published in KSU Social Sciences Magazine under the title "The Medal of Independence given to Maraş by the Grand National Assembly of Turkey and the Medal Ode by Poet Mehmet Tahir Nadi Bey", by AP Erhan Alpaslan and AP Sadi Gedik.

Just as Maraş is the first city to gain an Independency Medal, Tâhir Nâdi Bey's poem is the first poem to be dedicated to the Independency Medal given to Maraş.

Scholar Tâhir Nâdi

*Qualification of the Independence Medal to the Flag of Maraş Castle*

The interpretation of the poem is borrowed from AP Sadi Gedik and AP Erhan Alpaslan's article published on KSU Social Sciences Magazine.

This poem is an ode to Maraş. It mentions the heroism, bravery and courage of the people of Maraş against the enemy. The first line is "The notion of heroism is the title of Maraş, one handful of soil bears thousands of martyr's bloods" The greedy enemy was in Maraş for one reason. But missed the point that the people of Maraş had a very steady belief in Allah and thanks to that, they won their independence. "This nation ruined the greedy enemy. This is the place for battle. In this place, an unbreakable castle of belief stands." Tâhir Nâdi states in his ode that the people of Maraş have fought a war and deserved gratitude for that and the whole country and nation is grateful to them. "O the children of the glorious Republic! This medal, is the biggest testimony of your great struggle." Then the poet states this medal is a statement of appreciation of the whole nation given by the Parliament "This favor which makes our nation thankful to Maraş, is under the eternal appreciation of our national parliament."

**People of Maraş decided that this medal must be given to Maraş as a city because -as they replied to this command letter- "there was not one person who did not fight for their independence in this war." On April 5<sup>th</sup> 1925, the city of Maraş was given the Red Lined Independency Medal, thus becoming the first city ever to hold an Independency Medal.**

"ASKER RESSAMLAR KUŞAĞI" NDA BİR MARAŞLI:

# Ali Rıza Bayazıt

## ALİ RIZA BAYAZIT: A MARAŞIAN FROM THE GENERATION OF SOLDIER ARTISTS

Ali Rıza Bayazıt, Harbiye'deki öğrencilik yıllarında, hocalarını örnek alarak hem karakalem desenler hem de yağlıboya resimler yapar. Sanatçı, resimdeki bu başarısı dolayısıyla hocalarının takdirini kazanır ve arkadaşları tarafından kendisine "Ressam Rıza" lakabı takılır.

He was inspired by his teachers, and successfully created oil-paintings and pencil drawings during his years in the Academy. He was appreciated by his teachers thanks to his huge success in painting, and his friends referred to him as "Artist Rıza".

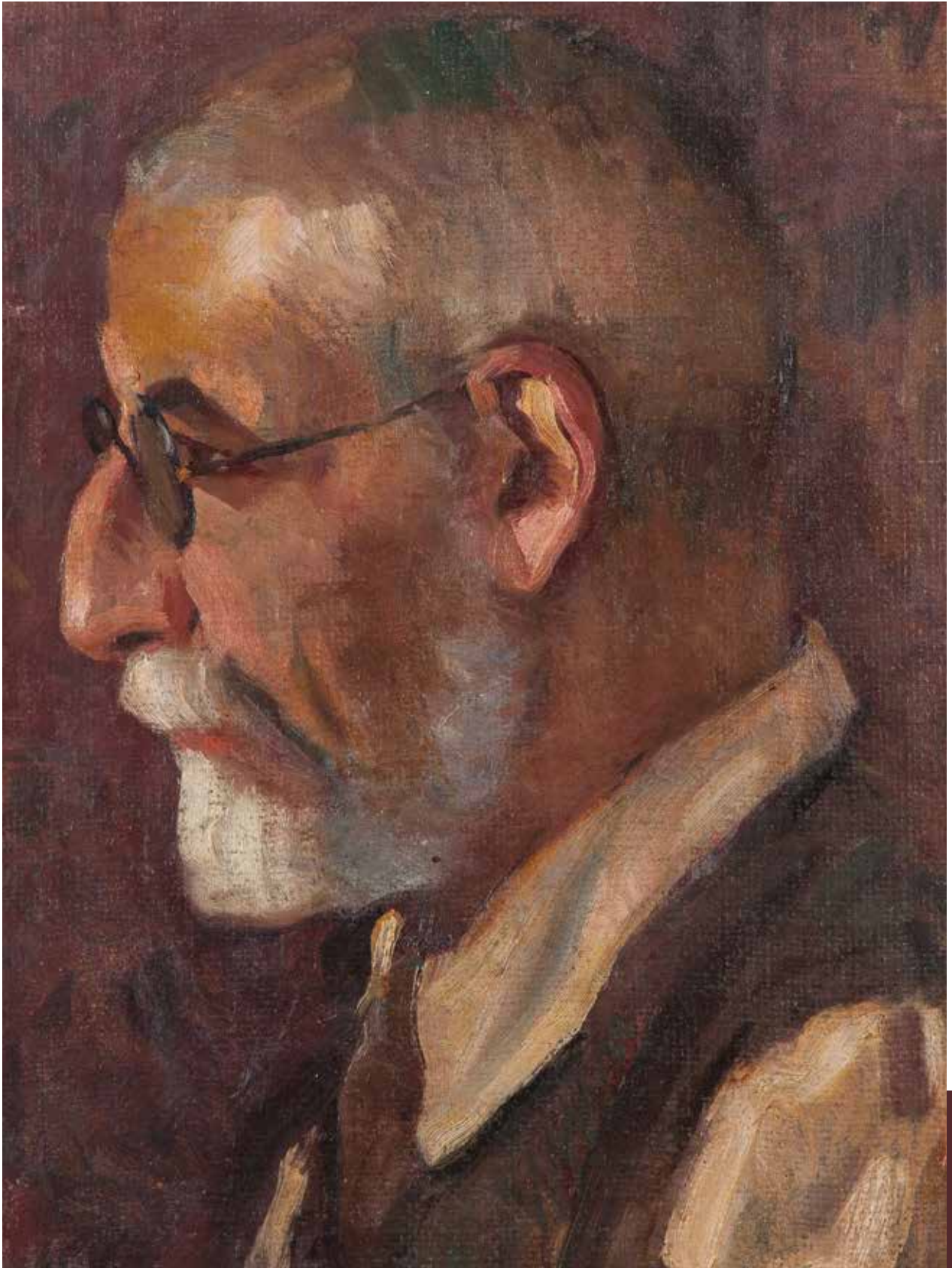
ALİ KOÇ\*

\*Öğr. Gör. Dr., KSÜ Güzel Sanatlar Bölümü.

Ressam Ali Rıza Bayazıt 1883 yılında İstanbul'da doğar. Babası Kahramanmaraş'ın Bayazitoğulları sülalesinden Kolağası (Kıdemli Yüzbaşı) Mehmet Efendi'ye dayanır. *Kahramanmaraş'ta Bayazitoğulları* (1998) kitabının yazarı aynı zamanda Bayazitoğulları sülalesine mensup biri olan Bekir Sami Bayazıt'ın (1921-2010) verdiği bilgilere göre bu ailenin üyeleri devlet kurumlarında askerlik ve yöneticilik gibi çeşitli memuriyetlerde bulunurlar. Bu bakımdan, Bayazitoğulları'ndan memuriyetleri nedeniyle Osmanlı Dönemi'nde İstanbul'a, Türkiye Cumhuriyeti Dönemi'nde de Ankara'ya yerleşen çok sayıda aile üyesi vardır. Buna göre, babası ve kendisi de asker olan ressam Ali Rıza Bayazıt'ın da Kahramanmaraş'tan İstanbul'a giden Bayazitoğulları sülalesinden olduğu anlaşılır. Bazı kaynaklarda Ali Rıza Bayazıt'ın Konya kökenli olduğu yazılır ki, *Kahramanmaraş'ta Bayazitoğulları* kitabının yazarına göre Maraş'tan Konya'ya giden Bayazıtlı mensupları da vardır. İstanbul ve Konya bağlantıları görülse de, onunki şair Necip Fazıl Kısakürek'in Maraşlılığına benzer bir Maraşlılık olsa gerek.

AP Dr., KSU Department of Fine Arts.

Artist Ali Rıza Bayazıt was born in 1883 in Istanbul. His father was from the family of Bayazitoğulları, descendants of Kolağası (Senior Captain) Mehmed Efendi. As it was told by Bekir Sami Bayazıt (1921-2010) who was also from the Bayazitoğulları family and the writer of the *"Bayazitoğulları in Kahramanmaraş (1883)"*, the members of this family were employed in various state institutions as soldiers and administrators. That is why the members of Bayazitoğulları were located in Istanbul in the Ottoman era, and in Ankara during the Republican era due to their occupation. Accordingly, it makes sense that Artist Ali Rıza Bayazıt, who was also a soldier as his father, and who moved to Istanbul from Kahramanmaraş, is from the family of Bayazitoğulları. Some sources argue that he was from Konya. It was also written in *"Bayazitoğulları in Kahramanmaraş (1883)"* that some of the members of the family moved to Konya from Maraş. Although there are connections to Istanbul and Konya, he can be regarded as the



Resim: Feyhaman Duran, 1925.

Ali Rıza Bayazıt, ilkokulu İstanbul'da Eyüp-sultan Baytar Mektebi'nde, ortaokulu Ecza-cı Askeri Rüştiyesi'nde ve liseyi de Kuleli Askeri İdadisi'nde okur. Daha sonra İstanbul Mektebi Harbiye-i Şahane'de (Harbiye Harp Okulu) eğitim gören Ali Rıza Bayazıt, bu okuldan 1907 yılında "Mülazım-ı Sani" (Teğmen) rütbesiyle mezun olur. Bayazıt'ın resim sanatına olan ilgisi de bu Harp Okulu eğitimi yıllarında başlar. Öyle ki, bu eğitimi sırasında Harp Okulu'nun asker resim öğretmenlerinden ve Türk resim sanatı tarihinde asker ressamlar kuşağının öncü isimlerinden olan Halil Paşa (1856-1940) ile Hoca Ali Rıza Bey'den (1864-1935) resim dersleri alır. Bayazıt, özellikle hocası, Hoca Ali Rıza Bey'in doğayı gözlemleyerek ve yerinde deneyimleyerek yaptığı empresyonist (izlenimci) anlayış-taki desen ve resimlerinden çok etkilenir ve kendisi de resimler yapmaya başlar. Bayazıt, Harbiye'deki öğrencilik yıllarında, hocalarını örnek alarak çok başarılı bir şekilde, hem karakalem desenler hem de yağlıboya resimler yapar. Sanatçı, resimdeki bu başarısı dolayısıyla hocalarının takdirini kazanır ve arkadaşları tarafından kendisine "Ressam Rıza" lakabı takılır.

Ali Rıza Bayazıt, 1907 yılında, o dönemde Osmanlı topraklarından olan, günümüzde ise Makedonya sınırları içinde kalan Manastır kentinde bulunan "Manastır 3. Avcı Tabur"una teğmen olarak görevlendirilir. 1908'den 1911 yılı sonuna kadar Manastır kentinde bulunan "Manastır Askeri Rüştiyesi (Ortaokul) ve İdadisi (Lise)", "Manastır Mülkiye İdadisi" ve "Darülmualimin"de (Öğretmen Okulu) resim ve geometri dersleri öğretmenliği yapar. Bu görevleri sırasında karakalem desen ve yağlıboya resim çalışmalarına devam eder. Bayazıt, 1909 yılında, İstanbul'da çıkan "31 Mart Ayaklanması"ni bastırmak için Mustafa Kemal Atatürk'ün Kurmay Başkanlığı'nda Selanik'te kurulan "Hareket Ordusu"na katılır. 1912 yılında, önce İstanbul Fatih Rüştiyesi'nde resim dersleri öğretmenliği yapar ve daha sonra Balkan Savaşı sırasında önce günümüzde Bulgaristan'da olan Kırcaali ve Bolayır Kolordularına katılır; sonra hâlen Polonya ve Ukrayna sınırları içinde kalan tarihi Galiciya Bölgesine (Galiciya

Cephesi) gönderilir. 1913 yılında, Harbiye Nezareti (Milli Savunma Bakanlığı) Harita Genel Müdürlüğü tarafından Bulgaristan'ın Sofya ve Romanya'nın Bükreş kentlerine görevlendirilir. Bayazıt, Balkan savaşı sonrasında haritacılık sınavını kazanarak, bu sınıfa geçer. I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla 1914 yılında Suriye Cephesinde bulunan Hicaz'a gönderilir ve harita ekibinde topoğraf subayı olarak çalışır. Bu görevi sırasında Suriye, Filistin ve Hicaz (Mekke-Medine) başta olmak üzere Osmanlı topraklarının bu bölgelerini yerinde görme ve resmetme imkânı bulur. 1916 yılında Harbiye Nezareti Hareket Dairesi'nde Emir Subaylığı yapar. 1917'de yüzbaşı olan Ali Rıza Bayazıt, 1919 yılında İstiklâl Savaşı'na katılır ve savaş sonunda kendisine İstiklâl Madalyası verilir. 1926 yılında binbaşı ve 1933 yılında da yarbaylığa yükselen Ali Rıza Bayazıt, 1938 yılında yarbay rütbesinden kendi isteği ile emekli olur. Bayazıt, emekli olduktan sonra, 1939 ile 1950 yılları arasında İstanbul'da Harp Akademisi, Yedek Subay ve Harp Okullarında haritacılık ve topoğrafya dersleri öğretmenliği yapar. Ayrıca 1946 yılında Genel Kurmay Başkanlığı'nın onayı ile 1910 yılında kapatılmış olan Harp Okulu'nun (Harbiye) resim atölyesini yeniden kurar ve resim öğretmenliğini yürütür.

1944 yılında Ankara'da üç ressam arkadaşıyla birlikte karma olarak ilk resim sergisini açar. 1945 yılında İstanbul'dan Ankara'ya taşınan Ali Rıza Bayazıt, burada asker kökenli ressamlardan Sadık Göktona (1876-1951), İhsan Çanakaleli (1886-1966), Cevat Karsan (1885-1960), Ali Sami Boyar (1880-1967) ve Nazmi Çekli (1884-1958) ile birlikte 'Asker Ressamlar Sanat Derneği'ni kurar. 1964 yılındaki vefatına kadar bu derneğin başkanlığını yürütür; bu grup adına Ankara ve İstanbul'da çok sayıda karma resim sergisi düzenler. Asker Ressamlar Sanat Derneği'nin Başkanlığını Ali Rıza Bayazıt'tan sonra yine bir başka asker ressam Nüzhet İslimyeli (1913-2005) yapar. Ali Rıza Bayazıt ile birlikte sanat etkinlikleri yapan asker ressam arkadaşlarından bazılarının Maraş'ta askerlik yapıpmaları ve burayı resim yapılabilecek, sakin bir Anadolu

kenti olarak seçmeleri dikkat çekicidir. Bayazıt'ın söz konusu bu arkadaşlarından İhsan Çanakaleli ve Rüstem Avcıl (1912-1986) 1944 yılında, Nüzhet İslimyeli ise 1942 ile 1948 yılları arasında Maraş'ta hem askerlik görevlerine devam ederler hem de resim çalışmaları yaparlar. Bu ressamlardan Rüstem Avcıl Maraş'ta 1944 yılında İhsan Çanakaleli'den etkilenecek başladığı resim çalışmalarına, Ankara'da 1950 yılından sonra "Asker Ressamlar Derneği" bünyesinde, Ali Rıza Bayazıt'ın öğrencisi olarak devam eder. Dolayısıyla, Ali Rıza Bayazıt'ın bu dernek çatısı altında resim hocalığı yaparak asker ressam adaylarına destek olduğu anlaşılır. Bayazıt, 1952 yılında İtalya'da düzenlenen ve 70 jüri üyesinin bulunduğu "Uluslararası Desen Sergisi"nde karakalem olarak yaptığı "Çoban Ağılı" adlı deseniyle birincilik ödülü alır. Sanatçı, 1964 yılında Ankara'da vefat eder.

Ressam Ali Rıza Bayazıt'ın sanatında, kendi resim hocalarından olan Hoca Ali Rıza Bey'in etkileri görülür. "Türk primitifleri" olarak da adlandırılan asker ressamların 1870 yılından sonra Türk resim sanatı bağlamında yaptıkları eserler foto-gerçekçi, realist ve izlenimci (empresyonist) tavırları yansıtır. Bunlar içinde Hoca Ali Rıza Bey doğadan -özellikle İstanbul- yerinde, izlenimci bir anlayışla yaptığı karakalem etütleri ve yağlıboya çalışmalarıyla öne çıkar. Hoca Ali Rıza Bey, Harbiye'de verdiği resim dersleri aracılığıyla Ali Rıza Bayazıt ve çok sayıda asker ressamın sanatında belirleyici bir rol model konumuna gelir. Ancak bunlar içinde Bayazıt'ın farklı bir konumu vardır. Öyle ki ressam Nüzhet İslimyeli'ye göre Bayazıt, "Hoca Ali Rıza Bey'in eski terimle rahle-i tedrisatında yetişmiş en değerli öğrencisidir ve en mükemmel eserlerinden biridir."

Ali Rıza Bayazıt, karakalem ve yağlıboya çalışmalarında izlenimci (empresyonist) bir üslupta yaptığı manzara resimleriyle doğanın geniş olanaklarından faydalanır. Gerek karakalem çalışmalarında, gerekse renk ve fırça kullanımı açısından hocası olan büyük üstat Hoca Ali Rıza Bey'in üslubuna çok yakın durur.

poet Necip Fazıl Kısakürek considering their relation to Maraş.

Ali Rıza Bayazıt went to elementary school in Eyüpsultan Baytar Mektebi (Eyüpsultan Veterinary School), then to secondary school in Eczacı Askeri Rüştiyesi (Pharmacist Military High School), and to high school in Kuleli Askeri İdadisi (Kuleli Military High School). Later, he went to İstanbul Mektebi Harbiye-i Şahane (Harbiye Military Academy) and graduated as "Mülazım-ı Sani" (lieutenant) in 1907. His interest in arts started while he was studying in that Academy. He took lectures from soldier-artists of the Academy Halil Paşa (1856-1940) and Hoca Ali Rıza Bey (1864-1935), who were both prominent figures regarding the history of Turkish art. Bayazıt was firstly influenced by his teacher Hoca Ali Rıza Bey's impressionist works based on nature and started painting as well. He was inspired by his teachers, and successfully created oil-paintings and pencil drawings during his years in the Academy. He was appreciated by his teachers thanks to his huge success in painting, and his friends referred to him as "Artist Rıza".

Ali Rıza Bayazıt was appointed as lieutenant to Third Fighter Battalion of Manastır, which was a part of the Ottoman territory by then and contemporarily in the borders of Macedonia, in 1907. He taught art and geometry in multiple schools of Manastır such as Manastır Military High School, Manastır Civil High School, and Teachers College from 1908 to the end of 1911. During these years, he continued to work on oil-paintings and pencil drawings. Then, he joined the Hareket Ordusu (Action Army) which was formed in Selanik by Mustafa Kemal Atatürk in order to suppress the 31<sup>st</sup> March Riot in 1909. In 1912, he was teaching arts in İstanbul Fatih High School before he joined the corps of Kırcaali and Bolayır, which are located in Bulgaristan now, during the Balkan Wars. After that, he was appointed to the Galician Front which is a historical region located in the borders of Poland and Ukraine. In 1913, he was appointed

to the cities of Sofia (in Bulgaria) and Bucharest (in Romania) by the Ministry of War. Bayazıt passed the cartography exam and continued in that department after the Balkan Wars. Due to the eruption of the First World War in 1914, he was appointed to the Hijaz region that was located in the Syrian Front and served as topographical officer in the cartography team there. He found a chance to visit and draw these parts of the Ottoman territory such as Syria, Palestine, and Hijaz (Mecca and Medina) in the course of his duty. He served as adjutant in the Ministry of War in 1916. Ali Rıza Bayazıt was a war captain in 1917, and he was rewarded with the Medal of Independence after he joined the War of Independence in 1919. He was ranked as major in 1926, and as lieutenant colonel in 1933. In 1938, he voluntarily retired from his duty as lieutenant colonel. After his retirement, Bayazıt taught cartography and topography in the Military Academy and in the schools of war and reserve officer in İstanbul between 1939 and 1950. Besides, he re-established the art atelier of the Military Academy of Harbiye, which was closed down in 1910, and taught arts by the consent of Captaincy General in 1946.

He presented his first art exhibition together with his three friends in Ankara in 1944. He moved to Ankara from İstanbul in 1945 and founded "the Art Association of Soldier-Artists" there with Sadık Göktuna (1876-1951), İhsan Çanakaleli (1886-1966), Cevat Karsan (1885-1960), Ali Sami Boyar (1880-1967) and Nazmi Çekli (1884-1958) who were also artists and former soldiers. He was the leader of this association and used to organize art exhibitions in Ankara and İstanbul on behalf of their group until his death in 1964. After Ali Rıza died, Nüzhet İslimyeli (1913-2005), who was another soldier-artist, became the leader of "the Art Association of Soldier-Artists". Some of Ali Rıza's soldier-artist friends that organized artistic activities with him did their military service in Maraş,

and it is interesting that they chose this calm city to produce artworks. Some of the mentioned friends served as soldiers and continued to draw in Maraş such as İhsan Çanakaleli and Rüstem Avcı (1912-1986) in 1944; and Nüzhet İslimyeli between 1942 and 1948. Rüstem Avcı began painting in Maraş in 1944 under the influence of İhsan Çanakaleli, and continued to produce his artworks as a student of Ali Rıza Bayazıt in "the Art Association of Soldier-Artists" in Ankara after 1950s. In that regard, it is obvious that Ali Rıza supported soldier-artist candidates as a teacher in this association. Bayazıt won the championship award with his pencil drawing work called "the Barn of Shepherd" in "the International Exhibition of Patterns" which was organized in Italy in 1952. The artist died in Ankara in 1964.

The influence of Hoca Ali Rıza Bey who was one of his teachers can be perceived in the artworks of Artist Ali Rıza Bayazıt. After 1870, the artworks of soldier-artists, who were also named as "Turkish primitives", reflected photo-realistic, realist, and impressionist styles. Among them, Hoca Ali Rıza Bey was preeminent by his oil-paintings and pencil drawings that he made with eye-witnessing in nature, and especially in İstanbul. Hoca Ali Rıza Bey became a determining factor and role model for Ali Rıza Bayazıt and many others via his lectures in Harbiye. Yet, Bayazıt was different from the others. According to the artist Nüzhet İslimyeli, Bayazıt was "the most valuable student of Hoca Ali Rıza Bey's desk of education and one of his best works of art".

Ali Rıza Bayazıt benefitted the potentials of nature in his impressionist landscape works both oil-painting and pencil drawing. He very similar to his teacher Hoca Ali Rıza in style in terms of both technics and the use of color and brush. He made oil-paintings of not only İstanbul but also other Anatolian cities and some regions of the Ottoman State.



Ali Rıza Bayazit,  
Boğaziçi Tablosu

Yağlıboya eserleri arasında sadece İstanbul değil, Anadolu kentleri ile Osmanlı Devletinin farklı bölgelerinden birçok görüntü vardır. Ali Rıza Bayazit'in farklı kentleri ve bölgeleri yansıtan resimleri arasında şunlar vardır: "Balıkçılar", "Denizde Gemiler", "Heybeliada" (1946), "Sapanca Gölü" (Sakarya-1949), "Gölbashi ve Sapanca" (1949), "Erdek" (Balıkesir-1951), "Çoban Ağılı" (İtalya'da Birincilik Ödülü-Desen-1952), "Manzara", "İzmit Değirmen-dere", "İstanbul", "Vazoda Karanfiller", "Çamlıklardan Deniz Peysajı", "Fenerbahçe'de Sandal Gezisi", "Beylerbeyi'ne Bakış", "Boğazda Tekneler", "Beylerbeyi Sarayı", "Beşşehir Gölü" (Konya), "Pertek Kalesi" (Tunceli), "Medine Kapısı" (Hicaz-Suudi Arabistan), "İzmir İnciraltı", "Koyun Sürüsü" ve "Yıldız Çiçekleri", "Milli Savaşta Batarya", "Milli Mücadelede Süvari Keşif Eri", "Mermer Ocakları", "Boğaziçi" ve "Çeşme Başı". Ali Rıza Bayazit'in İstanbul Dolmabahçe Sarayı Müzesi, Ankara Merkez Bankası Koleksiyonu, özel koleksiyonlar ve günümüzde Sırbistan sınırları içinde kalan Belgrad Müzesi olmak üzere bazı müze ve koleksiyonlarda resimleri yer alır. 1980 ile 1990'lı yıllar arasında özel ve kamu kurumlarına ait sanat galerileri tarafından Ankara, İstanbul ve İzmir'de Ali Rıza Bayazit'in kişisel resim sergileri düzenlenir.

Sanatçı eserlerinde öncelikle pitoresk görüntüleri tercih eder; bu görüntüler içinde yer alan öğeleri ve aralarındaki ilişkileri

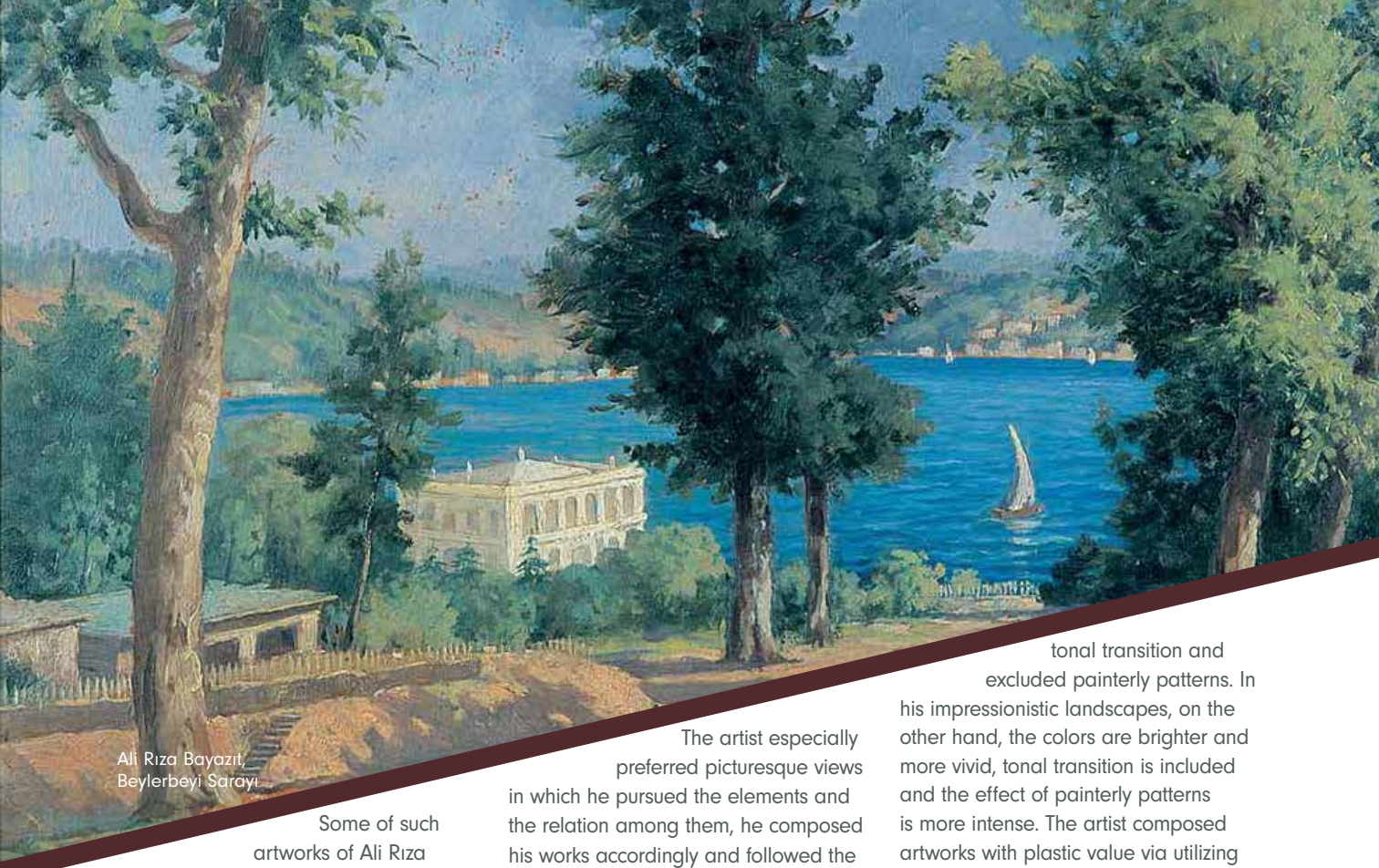
gözetir; resimlerini bunlara göre kompoze eder ve plastik değerleri yakalamaya çalışır. Bayazit, resimlerinde izlenimcidir ancak, Hocası Ali Rıza Bey'in ve primitif asker ressamının etkisiyle ayrıntılara ya da detaylara da yer vermek ister. Bu yüzden sanatçının empresyonist resimlerinde çizgi, tonalite, perspektif, renk, ışık-gölge ve armoni plastisizme hizmet eder. Bayazit'in imgesel peysajlarında ve natüromortlarında Türk primitiflerinin, doğadan yaptığı peysajlarında ise empresyonist sanat akımının etkileri görülür. Bir başka açıdan, Harbiye Okulu'ndaki resim hocalarından realist özellikler sergileyen Halil Paşa ile empresyonist özellikler sunan Hoca Ali Rıza Bey'in etkileri altındadır. Sanatçının imgesel peysajlarında renkler daha koyudur; düz boyanır ve tonal geçişlere izin verir ve pentürel dokular taşımaz; izlenimci peysajlarında ise renkler daha canlı ve parlaktır; tonal geçişler görülür ve pentür etkisi daha

yoğundur. Sanatçı hem imgesel hem de doğadan yaptığı resimlerinde çizgi ve renk perspektifine yer vererek plastik değeri olan kompozisyonlar ortaya koyar.

Ressam Ali Rıza Bayazit'in, yetiştiği toplumsal çevre ve şartlar; hocalarından aldığı resim eğitimi; resim hocalarının bağlı bulunduğu izlenimci sanat anlayışı ve farklı coğrafyalarda bulunmuş olması gibi etkenler onun sanatında belirleyici unsurlar olmuştur. Hocalarından aldığı resim eğitimi bağlamında, Bayazit'in sanatında Türk resminin desen ve peysaj ustalarından olan Hoca Ali Rıza Bey'in katkısı büyüktür. Ali Rıza Bayazit sanatıyla, 19. yüzyılın son çeyreğinde etkin olan Türk resim tarihinin ilk grubu 'Asker Ressamlar Kuşağı' temelinde realist, foto-gerçekçi ve empresyonist etkilerde eserler ortaya koyan bir ressam olarak nitelendirilebilir. Nitekim eser verdiği 20. yüzyılın başları ve ortaları itibarıyla Bayazit, bu kuşak içinde ilerleyen zamanlarda hem asker ressam hocalarından aldığı motivasyonla resimler yapmış bir sanatçıdır. Dolayısıyla ressam Ali Rıza Bayazit, Cumhuriyet Dönemi Türk Resim tarihi içinde yer alan, "Asker Ressamlar Kuşağı"nın son temsilcilerinden biri olarak değerlendirilebilir.

**1917'de yüzbaşı olan  
Ali Rıza Bayazit,  
1919 yılında İstiklâl  
Savaşı'na katılır  
ve savaş sonunda  
kendisine İstiklâl  
Madalyası verilir.**





Ali Rıza Bayazıt,  
Beylerbeyi Sarayı

Some of such artworks of Ali Rıza Bayazıt are "the Fisherman", "Ships on the Sea", "Heybeliada (1946)", "the Sapanca Lake (Sakarya-1949)", "Gölbaşı and Sapanca (1949)", "Erdek (Balıkesir-1951)", "the Barn of Shepherd (Championship Award, 1952)", "the Landscape", "İzmit Değirmendere", "İstanbul", "Gillyflowers in the Vase", "the Sea Landscape from the Hothouses", "Rowing in Fenerbahçe", "A Glance towards Beylerbeyi", "the Boats on Bosphorus", "the Beylerbeyi Palace", "the Beyşehir Lake (Konya)", "the Pertek Fortress (Tunceli)", "the Gate of Medina (Hijaz-Saudi Arabia)", "İzmir İnciraltı", "the Sheep Herd", "the Asters", "the Battery in the National War", "the Cavalry Scout in the Independence War", "the Marble Quarries", "the Bosphorus", and "Near the Fountain". The artworks of Ali Rıza Bayazıt can be found in the Museum of Dolmabahçe Palace in Istanbul, the Collection of Central Bank in Ankara, special collections, and the Museum of Belgrade which is now in the borders of Serbia. Between 1980 and the 1990s, his personal art exhibitions were organized by both governmental and civil institutions.

The artist especially preferred picturesque views in which he pursued the elements and the relation among them, he composed his works accordingly and followed the plastic values. Bayazıt is impressionist in his paintings, but he also tried to utilize details under the influence of his master Hoca Ali Rıza Bey and other primitive soldier-artists. That is why the line, tonality, perspective, color, light and shadow, and harmony in his artworks functioned as plasticism. The repercussions of the Turkish primitives can be traced in Bayazıt's imaginal landscapes and vanitas, and the effects of the impressionist mainstream can be perceived in his natural landscapes. From another perspective, he was impressed by realist Halil Paşa and impressionist Hoca Ali Rıza Bey who were his art teachers in the Military Academy. The colors are darker in his imaginal landscapes, painted smoothly, included

tonal transition and excluded painterly patterns. In his impressionistic landscapes, on the other hand, the colors are brighter and more vivid, tonal transition is included and the effect of painterly patterns is more intense. The artist composed artworks with plastic value via utilizing the perspective of line and color in both imaginal paintings and vanitas.

The circumstances in which Artist Ali Rıza Bayazıt was brought up the education of art that he received, the artistic style of impressionism that his masters adopted, and the fact that he lived through distinct geographies; all of these factors played a determining part in the organization of his artworks. In the context of his education, the contribution of Hoca Ali Rıza, who was one of the masters of Turkish painting of figures and landscapes, is numerous on Bayazıt's artworks. Ali Rıza Bayazıt can be regarded as a member of the generation of soldier-artists that were influential in the last quarter of the 19<sup>th</sup> century, an artist that produced artworks impressed by basically realist, photorealist, and impressionist styles. Hence, by the beginning and mid 20<sup>th</sup> century, Bayazıt was an artist who taught the young soldier-artists of the generation and created works himself with the support of his soldier-artist masters. Consequently, Artist Ali Rıza Bayazıt can be considered as one of the last representatives of "the Generation of Soldier-Artists" in the course of the Republican Era Turkish Art.

**Ali Rıza Bayazıt was a war captain in 1917, and he was rewarded with the Medal of Independence after he joined the War of Independence in 1919.**

# TANIŞMAYA DEVAM

## LET US CONTINUE TO MEET

**Şehirle tanış olmak için, onun yalın gerçeğine vâkıf olmamız ve kendi yalın gerçeğimizi de şehre açmamız gerekir. Ne çare gerçeğin yalın hâlini hiçbir zaman yakalayamayız, ona çatar ama tam kavrayamayız.**

**To actually meet the city, we must have the grasp of its pure reality and let it explore our pure reality. Unfortunately, we can never catch the actual pure version of truth, we may come across it but can never grasp it.**

### TEKİN ŞENER

Bir şehri tanımanın yolu, onunla tanışmaktan geçer. Yani sen onu bileceksin, o seni; sen ona dokunacaksın, o sana. Beş duyunla ve hafızanla, dümdüz temas ettiğinde şehir de sana bakacak, seni duyacak ve hatırlayacak. Işığını yansıtacaksınız, üzerinize gölgeniz düşecek. Cilalarınızı ve maskelerinizi fark edecek ama ellemeyeceksiniz. Yaldızı dökülmüş bir şehir ve cakası bozulmuş bir insan kendinden hoşnut olamaz. Siz de fiyakınıza ilişmeden tanış olacaksınız. Sesiniz yankılanacak, ayağınız alışacak, damağınız kamaşacak, soluğunuz karışacak...

Sakin ola bir şehir hakkında, onu iyi tanım gibilerden

konuşmayın. Çünkü tanıma her tecrübeye tekrarlanır. Her seferinde şehri yeniden tanırız; şehri ve kendimizi. İkimizin de gerçeği çok yüzlü, ikimizin de varlığı çok yüklü. Şehrin üzerimize düşürdüğü bir ışık, gölgede kalan bir yanımızı ısıtır. Bizim özge bir bakışımız, şehrin tozlu örtülerinden birini kaldırır. Tanıya şaşıra açarız birbirimizi.

Kendisine dair hayaller kurmamıza izin verecek ki şehir, peçesini kaldırıp binbir çehresinden birini görebilelim; gösterişini, çalımını, debdebesini, çığlığını, belleğini, bellemezliğini, dümdüz kibrini, kıvrımlı cilvesini, rezilliğini, gaddarlığını, şefkatini... İzbelerde sakladığı güngörmüşlüğünü, meydanlık

yerde sergilediği köhne özentisini teşhis edelim. Zaman dan apardığı çizgileri takiple yüzündeki çatlakları bulalım. O çatlaklardan sızan asırlık küflü bakiyeyi keşfedelim.

Kimi şehir hazırdir bu tanışmaya, kimi gayet nazlıdır, kimi ise hiç yanaşmaz. Üzerimize düşürdüğü parıltı yahut kasvetiyle; yüzündeki kederli, telaşlı, tekensiz, güvenli ifadeyle karşılar bizi. Kiminin ifadesi güçlü ve çarpıcı, kiminin zayıf ve kayıtsızdır. Bazılarının resmî ve soğuk suratıyla burun buruna geliriz. Bazıları zoraki, bazıları şuh edayla buyur eder. "Onca işin, telaşın ortasında, doyurulacak onca boğaz ve nefis varken bir de seninle mi uğraşacağım?"



Fotoğraf: İsa Terli, Bakırcılar Çarşısı

In order to get to know a city, you must meet it first. You shall know it and then it'll know you, you shall touch it and then it'll touch you. The city that you contact with your five senses will look at you, hear you and remember you. You will reflect light upon each other your shadows will fall. You will realise each other's polish and masks, but you will not mind. A city without its gilding and a person without showing off will not be satisfied with themselves. You will meet with each other without invading each other's vanity. Your voice will rebound, you will get used to one another, and your tongue will recognize the taste, your breath will flow together.

Don't you ever talk about a city like you know it well. Because "knowing" is repeated in every new experience. We meet the city for the first time every time, the city and ourselves. Both of our realities have many faces, both of our existence is heavy. The light that falls upon us from the city enlightens a piece of us that has been under shadows. One unique glance of ours, removes one of the dusty covers of the city. We open up each other surprisingly.

The city will allow us dream about it, see one of its thousand faces uncovering its veil, its show-off, strutting, conflicts, crying, memory, carelessness, pride, coquetry, disgrace, cruelty and compassion... We will recognize its wisdom

that it hides very well, and its campery that it shows off in the squares. Let's find the cracks in its face following the lines it carried away from the time. Let us find out about the mouldy balance that comes out of those cracks.

Some cities are ready for this meeting, some are pretty spoiled, some do not like it at all. It welcomes us with the light or darkness that falls upon us, with the cautious, sad, suspicious, trusty face. Some have strong impressions; some have weak ones. We come across the formal and cold face of some cities. Some welcome us forcedly, some do it lively. We almost hear the expressions "In the middle of all the conflict I go through every day, besides from

**Sakin ola bir şehir hakkında, onu iyi tanıyım gibilerden konuşmayın. Çünkü tanıma her tecrübeye tekrarlanır. Her seferinde şehri yeniden tanıyız; şehri ve kendimizi.**



veya "Bir sen eksiktin, neyse gel bari" veya "Hoş geldin, hoşnutluk getirdin" gibisinden türlü selamlar alırız. Belki hepsinin ayrı bir selamı vardır, belki de hangi esintisine çattıysak ona göre selamlanırız.

Yüzünün asık veya güleç oluşuna aldırılmadan geçmeliyiz kapıdan. Çünkü çehreye fazlaca aldırırsak aldanabiliriz. Çehre anlık değişir, zamana ve bakana göre yenilenir. Şehrin gerçeğine, onun ana arterlerinde ve kılcal damarlarında, buralarda akışan hayatta, her mevsim yenilenen makyajında, makyajın altındaki kıvrımlarda, arz üzerinde üst üste yığılan katmanlarında; oralıların yaşamayı çekilir kılan zevklerinde, çekilmez kılan saplantılarında bir anlığına tanık oluruz.

Çehre gerçeği hem göze sokar hem de onun üstünü örter. Gösteriş hakikatin hem uzantısı hem pertavsız olabilir. Bir görüntüyü büyütürken kalanını puslandırabilir. Şehirle tanış olmak için, onun yalın gerçeğine vâkif olmamız ve kendi yalın gerçeğimizi de şehre açmamız gerekir. Ne çare gerçeğin yalın hâlini hiçbir zaman yakalayamayız, ona çatar ama tam kavrayamayız. Gerçeğe yakın kavrayışlarımız olur en çok. Dolayısıyla şehre evvela gösteriş perdesinden bakıp sonrasını kafamızda kuracağız, tasvir edeceğiz, hiç değilse arayacağız.

Daha kapıyı geçmeden, ona yöneldiğimiz anda şehri tasavvur ederiz; resimler, hayaller, anlamlar yükleriz ona. Bizde var olan kategoriler, şemalar, yargılar, haritalar şehri

önümüze serer. O da bizim bakışımızı, pusulamızı, anlama ve kavrama yollarımızı aralar. Şehri tanıırken kendimizle yüz yüze geliriz. Oyunlardan oyun, suratlardan surat seçeriz. "Hadi şaşırt beni" bakışlarıyla gözlerimiz şehrin yüzlerinde velfecir okuyabilir ya da "Benim gibi görmüş geçirmiş birini şaşırtamazsın" bilgiçliğiyle donuk bakışlar atabiliriz. İlgili ve hürmetli dokunuşlarla incelikleri yakalayabilir; ön bilgiyle kapsamlı genellemeler, büyük çıkarımlar yapabiliriz. Bizim hakkımızda da şehrin yargıları olacaktır tabii. Aramızda bir anlayış ve duyuş hattının işlemesi ne güzel olur! Yanlış anlamaların, yanlış tanımalardan, budalalığın ve hüsrânın dışarıda kalacağı; sahici, doğrudan, yalın bir âşinalık. Dile kolay, ömre zor...

Kavî dostluğa, mecburî ikâmette, bezgin alışkanlığa, sıcak bağlılığa açılabilir şehirle tanışıklığımız. Uzaktan sevmek, yakından yüksünmek durumunda kalabiliriz. Sevmek alışkanlığa, alışkanlık bezginliğe, bezginlik donukluğa biz farkına bile varmadan dönüşebilir. Demek ki durup durup ateşi harlamalı insan. Demek ki şehri bizim için canlı tutan, onunla daima tanışma hâlinde olmamızdır. Sıradan bir günü sıkılmadan yaşamak, şamatasına bunalmadan katılmak, suretlerin örttüğü sîretleri fark etmek için tanışmaya devam...

Tanıyacak bir şey kalmadığı düşüncesi bir vehimdir. Vehim ağır bastığında hikâyenin sonuna gelinmiş demektir. Ya şehir değişmelidir artık ya da şahıs.

all the people I have to feed, do I have to put up with you?" or "Another country heard from!" or "Welcome, you came here with content". Each of them has a unique welcoming, and maybe we are welcomed with whatever state of it we land on.

We must pass the doors without caring about whether it's happy or not. Because we may be deceived by the looks. The looks change, renewed for every looker all the time. We witness the realm of the city for a short moment in its arteries and capillaries, the fluid life, the makeup that changes every season, the lines under the makeup, the layers that have piled up voluntarily, the pleasures of those who live there that makes life more enjoyable and their obsessions that turn life into hell.

The face both shows the reality and covers it. Show-off can be an extent of reality, also burning glass. It can blur one scene while zooming in another one. To actually meet the city, we must have the grasp of its pure reality and let it explore our pure reality. Unfortunately, we can never catch the actual pure version of truth, we may come across but can never grasp it. We may have some close understanding. So, we will first look at the city through its outer layer then make it up in our minds, depict it, and look for it at least.

We envision the city before even passing the door, we give it some pictures, ideas and meanings. The categories, schemes, beliefs and maps we have in our mind display the city in front of us. And it opens up the

paths of seeing, understanding and grasping. We come across ourselves when exploring the city. We choose games among other games, choose faces among other faces. We can say "Come on, surprise me!" or "You cannot surprise someone like me who has seen so much". We can look for the delicacy with relevant and respectful touches, make wide generalisations with information we have, and make huge interpretations by ourselves. The city has its own judgement about us, of course. How nice it would be if there was a border of understanding and hearing between us! A border that leaves the misunderstanding, misinterpreting, simplicity and frustration. A familiarity, that is real direct and pure. Easy to say, hard to live...

Our meeting with the city can lead to strong friendships, obligatory occupations, discouraged habits, or warm connections. We may have to love from afar, dislike what is close. Love can turn into a habit, the habit into discourages, discourage into dullness before we even realise. So, one must constantly strengthen the fire inside. Our constant conversation is what keeps the city alive. Let's continue to meet it to live a normal day without getting bored, take part in its noise without getting bored, realise the souls that are covered with faces...

It is a fantasy to think that there is nothing more to explore. And it means that we have come to the end of the story if fantasy is taking place. Either the city must change, or the person.

**Don't you ever talk about a city like you know it well. Because "knowing" is repeated in every new experience. We meet the city for the first time every time, the city and ourselves.**





# GÜZELİ ÇAĞIRMAK: KAHRAMANMARAŞ TRABZON KARDEŞLİĞİ

CALLING THE BEAUTY:  
KAHRAMANMARAŞ  
TRABZON SISTERHOOD

- **SÖYLEŞİ: TRABZON BÜYÜKŞEHİR  
BELEDİYE BAŞKANI  
MURAT ZORLUOĞLU:**

**“KAHRAMANMARAŞ’LA KARDEŞ  
OLMAK, GURUR VESİLESİDİR”**  
TRABZON METROPOLİTAN  
MAYOR MURAT ZORLUOĞLU:  
“IT IS A POINT OF HONOUR  
TO BE ACQUAINTANCES WITH  
KAHRAMANMARAŞ”

- **KADERİ MARAŞ-TRABZON  
HATTINDA KESİŞEN ŞEHZÂDE:  
YAVUZ SELİM**

THE PRINCE WHOSE FATE  
CROSSES ON THE MARAŞ-  
TRABZON LINE: YAVUZ SELİM

- **MARAŞLI KÖYÜNE HOŞ  
GELDİNİZ!**  
WELCOME TO MARAŞLI VILLAGE!

- **KÂDİM KARDEŞLİĞİN İZLERİ:  
MARAŞ CADDESİ**  
TRACES OF ANCIENT  
BROTHERHOOD: MARAŞ AVENUE

# TRABZON B. B. BAŞKANI MURAT ZORLUOĞLU: “KAHRAMANMARAŞ’LA KARDEŞ OLMAK, GURUR VESİLESİDİR”

TRABZON METROPOLİTAN MAYOR MURAT ZORLUOĞLU: “IT IS A POINT OF HONOUR TO BE ACQUAINTANCES WITH KAHRAMANMARAŞ”

**Kahramanmaraş-Trabzon kardeşliğinin tarihi 600 yıl geriye götürülebilir. Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Zorluoğlu’yla bu kadim şehir ve gönül kardeşliğini ve 2021’in Ekim ayında Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Hayrettin Güngör’le imzaladıkları “Kardeş Şehir Protokolü”nü konuştuk.**

**The history of the Kahramanmaraş-Trabzon sisterhood can be taken back 600 years. We talked with Trabzon Metropolitan Municipality Mayor Murat Zorluoğlu about this ancient city and the sisterhood, the "Sister City Protocol" they signed with Kahramanmaraş Metropolitan Municipality Mayor Hayrettin Güngör in October 2021.**

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

**Sayın Başkanım, Trabzon-Kahramanmaraş kardeşliğini sormak istiyoruz. Bu kardeşlik yeni mi başladı, yoksa tarihi çok daha eskilere dayanıyor mu? Konunun tarihi arka planıyla ilgili neler söylemek istersiniz?**

Bizim Kahramanmaraş ile ilişkilerimiz yeni değil. Saçaklızade Osman Efendi, İlyas Efendi, Hasan Efendi gibi maneviyat erlerinin inşa ettiği gönül köprüleriyle kurulan güçlü kardeşlik bağımız, 600 yıl öncesine dayanıyor. Fatih’in Trabzon’u fethetmesiyle birlikte kadim topraklarımızda yeni bir nizam çiçek açmış, Kahramanmaraş’tan gelen Osman

Efendi gibi gönül erleri Of ve Çaykara bölgesine muhacir bir kuş gibi yerleşmiş ve insanlara yeni hakikatlerin sırlarını açmıştır. Saçaklızade Osman Efendi ile kardeşleri gerek hayatları ve gerekse kişilikleriyle yöre halkına örnek olmuş, bu sebeple bölge halkı, bu şahsiyetlere sahip çıkmış ve onları kendilerinden kabul etmiştir.

Trabzon-Kahramanmaraş kardeşliğinin bir başka önemli halkası da Gülbahar Hâtun olarak anılan ve Maraşlı olan Ayşe Sultan’dır. Gülbahar Hâtun, oğlu Yavuz Sultan Selim’in Trabzon Valiliği sırasında

Trabzon’da yaşamış, birçok akrabasını Trabzon’a getirmiş ve Trabzon-Maraş kardeşlik köprüsünün Trabzon’daki ayağı olmuştur. Tarihten gelen güçlü kardeşlik bağımız, milli mücadeleye döneminde daha da pekişmiştir. Milli mücadele döneminde Maraş halkının mücadelesini desteklemek amacıyla Trabzon’un en işlek caddesine “Maraş” adı verilmiştir.

İki vilayet arasındaki bu kadim dostluk bağları birçok tarihi kaynakta da ele alınmış, edebî eserlere konu olmuş ve her iki şehir halkının hafızasında güzel hatıralar bırakmıştır.



# 18-22 EKİM 2021

## Harettin İyükkşehir NGÖR İlediye kanı



Fotoğraf: Sertaç Akkus

**Mr. President, we would like to ask about the sisterhood of Trabzon and Kahramanmaraş. Has this relationship just begun, or is its history much older? What would you like to say about the historical background of the subject?**

Our relations with Kahramanmaraş are not new. Our strong bond of sisterhood, which was established through spirituality built by spiritualists such as Saçaklızade Osman Efendi, İlyas Efendi and Hasan Efendi, goes back 600 years. With the conquest of Trabzon by Fatih (The Conqueror), a new order blossomed in our ancient

lands like a flower, and spiritualists such as Osman Efendi, who came from Kahramanmaraş, settled in the "Of region and Çaykara as a migrant and opened up the doors of new truths to people. Saçaklızade Osman Efendi and his brothers set an example for the local people with their lives and personalities, so the people of the region took care of these personalities and accepted them as their own people.

Another important link of the Trabzon-Kahramanmaraş sisterhood is Ayşe Sultan, who is known as Gülbahar Hatun and is from Maraş. Gülbahar Hatun lived in

Trabzon during her son Selim's governorship of Trabzon, brought many of her relatives to Trabzon and became the supporter of the Trabzon-Maraş sisterhood bridge in Trabzon. Our strong bond of brotherhood, which comes from history, was strengthened even more during the period of national struggle. During the national struggle period, the busiest street of Trabzon was named "Maraş" in order to support the struggle of the people of Maraş.

These ancient friendship ties between the two provinces have been discussed in many historical sources, have been the subje-

**2021 yılı Ekim ayında Kahramanmaraş'a gelerek Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Hayrettin Güngör'le birlikte "Kardeş Şehir Protokolü" imzaladınız. Programda neler yaşandı? Programa dair izlenimleriniz neler oldu?**

Öncelikle belirtmek isterim ki, Türk edebiyat tarihinde Bakı'den sonra ikinci "Sultanı'ş Şuara" unvanına sahip Necip Fazıl Kısakürek'in eserleriyle değil de Maraşlı olmakla övündüğü bir şehirle kardeş olmak bizim için bir gurur vesilesidir. Maziden âtiye uzanan dostluğumuzun, 2021 yılı Ekim ayı itibarıyla resmi bir iş birliğine dönüşmüş olması şahsımı ziyadesiyle mutlu etmiştir.

**Gülbahar Hâtun, oğlu Yavuz Sultan Selim'in Trabzon Valiliği sırasında Trabzon'da yaşamış, birçok akrabasını Trabzon'a getirmiş ve Trabzon-Maraş kardeşlik köprüsünün Trabzon'daki ayağı olmuştur.**

Söz konusu programda hem son derece verimli görüşmeler gerçekleştirirdik hem de Kahramanmaraşlı kardeşlerimizle bir araya gelerek hasret giderdik. Değerli kardeşim Hayrettin Güngör ile iş birliğimizin derinleştirilmesi hususunda ortak irademizi teyit ettik. Ben bu vesileyle Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Güngör'e ve Kahramanmaraş halkına gösterilen ev sahipliği dolayısıyla tekrar teşekkür ediyorum.

**Trabzon-Kahramanmaraş kardeşliğinin kültürel etkinlikler, belediye faaliyetleri, ekonomik çalışmalar, yardımlaşmalar gibi iki kardeş şehre ne gibi etkileri olacak?**

Protokol kapsamında iki şehir arasında iş birliğini derinleştirmek ve güçlendirmek konusunda anlaşmış bulunuyoruz. Her iki şehirde yaşayan vatandaşlarımızın yararına olabilecek bir deneyim ve tecrübe alışverişi gerçekleştireceğiz. Ulaşımın altyapıya, turizmden gençlik ve spor hizmetlerine, kültürel faaliyetlerden sürdürülebilir çevreye uzanan geniş bir yelpazede kardeş şehrimiz Kahramanmaraş'la inşallah çok verimli çalışmalar yürütecek ve önemli projelere hep birlikte imza atacağız.

**Kahramanmaraş'ta Trabzon Caddesi, Trabzon'da da Maraş Caddesi var. Üstelik bunlar şehrin ana caddelerini oluşturuyor. Bir nevi sembolik anlatım diyebileceğimiz bu isimlendirmeyi sizce nasıl yorumlamalısınız? Trabzon'da bu şekilde başka isimlendirmeler var mı?**

Şüphesiz bu isimlendirmeler iki kadim şehir arasındaki dostluğun birer nişanesi... Milli Mücadele döneminde Maraş halkının kutlu mücadelesini desteklemek ve şehir halkına moral vermek amacıyla Trabzon Belediyesi'nin aldığı bir kararla şehrin en işlek caddesine "Maraş" adı verilmiştir. Trabzon Belediyesi meclis zabıtlarında caddeye Maraş isminin nasıl verildiğini 1946-1950 yılları arasında belediye başkanlığı yapmış olan Tevfik Yunusoğlu şöyle anlatır: "Millî mücadele döneminde Maraş'ın düşman istilasından kurtuluşu sırasında Trabzonluların duydukları millî sevinç dolayısı ile bu caddeye,

ct of literary works, and have left good memories in the memory of the people of both cities.

*You came to Kahramanmaraş in October 2021 and signed the "Sister City Protocol" with the Mayor of Kahramanmaraş Metropolitan Municipality, Mr. Hayrettin Güngör. What happened in the program? What were your impressions?*

First of all, I would like to state that Necip Fazıl Kısakürek, who has the title of "Sultanu's Şuara" after Baki in the history of Turkish literature, is a source of pride for us to be brothers with a city that is proud of being from Maraş, not for his works. I am very happy that our friendship from the past has turned into an official cooperation as of October 2021.

In the program in question, we had very productive meetings and we got together with our brothers from Kahramanmaraş. With my dear brother Hayrettin Güngör, we confirmed our common will to deepen our cooperation. I would like to take this opportunity to thank our Mayor, Mr. Güngör, and the people of Kahramanmaraş for their hospitality.

*What kind of effects will the Trabzon and Kahramanmaraş brotherhood have on the two sister cities, such as cultural activities, municipal activities, economic studies, and cooperation?*

Within the scope of the protocol, we have agreed to deepen and strengthen cooperation between the two cities. We will exchange experiences that can benefit our citizens living in both cities. Hopefully, we will carry out very productive works and sign important projects together with our sister city Kahramanmaraş in a wide range from transportation to infrastructure, from tourism to youth and sports services, from cultural activities to sustainable environment.

*There is Trabzon Street in Kahramanmaraş and Maraş Street in Trabzon. Moreover, these form the main streets of the city. How do you think we should interpret this in a way that can be called a kind of symbolic expression? Are there other names like this in Trabzon?*

Undoubtedly, these names are a sign of friendship between the two ancient cities... The busiest street of the city was named "Maraş" with a decision taken by the Muni-

cipality of Trabzon in order to support the blessed struggle of the people of Maraş during the national struggle and to give morale to the people of the city. Tevfik Yunusoğlu, who served as mayor between 1946 and 1950, explains how the street was named Maraş in the council minutes of Trabzon Municipality: "During the National Struggle period, this street was named "Maraş Street" in honour of the liberation of Maraş, due to the national joy that the people of Trabzon felt during the liberation of Maraş from the enemy invasion."

**Gülbahar Hatun lived in Trabzon during her son Selim's governorship of Trabzon, brought many of her relatives to Trabzon and became the supporter of the Trabzon-Maraş sisterhood bridge in Trabzon.**

Maraş'ın kurtuluşuna izafeten 'Maraş Caddesi' adı verilmiştir."

Maraş Caddesi dışında Trabzon'da bir de Maraşlı köyü bulunuyor. Bu köyün eski adı Paçan'dır. Trabzon'un fethinden sonra bu bölgeye gelen Kahramanmaraşlı Saçaklızade Osman Efendi, Paçan köyünde vefat etmiş ve köy camisinin önünde türbesi yapılmıştır. Hatırasına hürmeten de bu köyün adı Maraşlı olarak değiştirilmiştir. Merhumun mezar kitabesinde Şair Mustafa Cansız'ın, "Of'a iman-ı İslâm-ı getirdi kemalin menbaı Maraşlı Osman/Ne kutsî kudrete malikti hayret, boyun eğmişti bir görmede ruhban/Dokuz yüz altmış idi hicri yıl, onu rahmetlere gark etti rahman" mısraları yer almaktadır. Trabzon'un farklı bölgelerinde aslen Maraşlı âlimlerin meftun olduğu daha birçok kabir bulunmaktadır.

**İki kardeş şehrin yürüttüğü birlik-teliği geleceğe taşımak için yaptığınız ve yapmak istediğiniz neler var, bundan söz eder misiniz?**

Kardeş şehrimiz ile iş birliğimizi saygı, sevgi, güven ve eşit ortaklık temelinde ilerletmeye hazırız. Kahramanmaraş ile kardeş şehir olmamızın nedeni sadece tarihten gelen güçlü bağlarımız değil, şehirlerimiz için el ele daha müreffeh bir gelecek inşa etmeye yönelik ortaya koyduğumuz arzu ve irademizdir. Bu çerçevede Kahramanmaraş'la kültür, eğitim, bilim, gençlik, spor ve turizm gibi pek çok alanda sağlam ve uzun soluklu iş birlikleri kuracağımıza yürekten inanıyorum.

**Kahramanmaraşlılar için son olarak bir mesajınız var mı?**

Kahramanmaraş, Trabzon halkının gönlünde müstesna bir konuma sahiptir. Trabzon'da sokakta herhangi bir kişiyi çevirip, "Kahramanmaraş deyince ne düşünürsünüz?" diye sorsanız, "Kahramanmaraş bizim kardeş şehrimizdir" der. Eminim, Maraş'ta da durum aynı bu şekildedir.

Kendi kurtuluşunu gerçekleştirerek tarihe yön veren, mücadelesini İstiklâl Madalyası ile taçlandıran, sanatçıların, mısraların ve türkülerin diyarı Kahramanmaraş'la kardeşlik harcıyla ördüğümüz bağlarımız, geçmişte olduğu gibi gelecekte de bizi ayrılmaz dostlar kılmaya devam edecektir. Trabzon'dan Kahramanmaraş halkına kucak dolusu sevgilerimi iletiyorum.

**Millî Mücadele döneminde Maraş'ın düşman istilasından kurtuluşu sırasında Trabzonluların duydukları milli sevinç dolayısı ile bu caddeye, Maraş'ın kurtuluşuna izafeten "Maraş Caddesi" adı verilmiştir.**



**During the National Struggle period, this street was named "Maraş Street" in honour of the liberation of Maraş, due to the national joy that the people of Trabzon felt during the liberation of Maraş from the enemy invasion.**

Apart from Maraş Street, there is also a Maraşlı village in Trabzon. The old name of this village is Paçan. Saçaklızade Osman Efendi, who came to this region after the conquest of Trabzon, died in the village of Paçan and his tomb was built in front of the village mosque. In honour of his memory, the name of this village was changed to Maraşlı. On his gravestone, the poet Mustafa Cansız wrote, "He brought faith to Islam, the source of perfection, Osman from Maraş/What

a holy power he was amazed at, he surrendered at one sight the clergy/Nine hundred and sixty years, he was blessed with mercy" verses are included.

There are many more tombs in different parts of Trabzon where scholars originally from Maraş were enamoured.

***Can you talk about what you have done or want to do to carry the cooperation of two sister cities to the future?***

We are ready to advance our cooperation with our sister city on the basis of respect, love, trust and equal partnership. The reason why we are sister cities with Kahramanmaraş is not only our strong historical ties, but also our desire and will to build a more prosperous future for our cities, hand in hand. In this context, I sincerely believe that we will establish solid and long-term cooperation with Kahramanmaraş in many fields such as culture, education, science, youth, sports and tourism.

***Do you have a final message for the people of Kahramanmaraş?***

Kahramanmaraş has an exceptional place in the hearts of the people of Trabzon. Turning to any person on the street in Trabzon and asking, "What do you think when you say Kahramanmaraş?" If you ask him, "Kahramanmaraş is our sister city," he will say. I'm sure it's the same in Maraş.

Our bonds with Kahramanmaraş, the land of artists, verses and folk songs, which steered history by realising its own liberation, crowned its struggle with the Medal of Independence, will continue to make us inseparable friends in the future as it was in the past. I send my love to the people of Kahramanmaraş, from Trabzon.



# KADERİ MARAŞ-TRABZON HATTINDA KESİŞEN ŞEHZÂDE: YAVUZ SELİM

## THE PRINCE WHOSE FATE CROSSES ON THE MARAŞ-TRABZON LINE: YAVUZ SELİM

**1541’de vefat ettiği tahmin edilen Saçaklızâde Osman Efendi, Of ve çevresinin İslâmlaşmasında mühim rol oynar. Maraş ve Trabzon arasındaki diğer bir tarihî bağ ise Yavuz Sultan Selim Han’dır.**

**Saçaklızade Osman Efendi, who is known to have passed away in 1541, plays an important role in Islamization of "Of" and around. Another historical link between Maraş and Trabzon is Yavuz Sultan Selim Han.**

İBRAHİM KANADIKIRIK

Maraş’ın en işlek bulvarı “Trabzon Caddesi”dir”. Aynı şey Trabzon’daki “Maraş Caddesi” için de geçerlidir. Bunun sebebi Maraş-Trabzon gönül bağının oldukça tarihî bir derinliğe sahip olmasıdır. Trabzon ilk kez Fatih’in 1461’deki fethiyle İslâm’ın nuruyla şereflemeye başlar ve Trabzon’un ilk Müslümanları Osmanlı askerleri olur.

Osmanlılar bölgeye Müslüman ahalinin yerleştirilmesi ve İslâm’ın yayılmasına büyük önem verirler. Trabzon’a tebliğ ve irşâd için gelenler arasında Maraşlı Osman Efendi ve kardeşleri ayrı bir yer tutar. Osman Efendinin Saçaklızâ-

de ailesinden olduğu tahmin edilmektedir. Ancak eldeki bilgiler rivayetlerden ibaret olduğu için geliş tarihi de şüphelidir. 1541’de vefat ettiği tahmin edilen Saçaklızâde Osman Efendi, Of ve çevresinin İslâmlaşmasında mühim rol oynar. Bu sebeple Maraşlıların Trabzon bölgesinin İslâmlaşmasında fevkalâde bir hizmetinin olduğunu söylemek abartı olmayacaktır.

Maraş ve Trabzon arasındaki diğer bir tarihî bağ ise Yavuz Sultan Selim Han’dır. Onun 50 yıllık ömründe Anadolu’nun bu iki güzide şehri müstesna bir yer teşkil eder.

1470 yılında Amasya’da dünyaya gelen Yavuz Selim çocukluk günlerinin bir kısmını Amasya’da bir kısmını da İstanbul’da dedesi Fatih’in yanında Topkapı Sarayı’nda geçirir. Fatih’in bu en sevdiği torunu, dedesinin kendisini dizine oturtturarak sevdiği anları hiç unutmayacaktır. Fatih’in 1481’de ani ölümüyle babası 2. Bayezid’in tahta oturması, onun da sancak beyliği günlerini başlatır.

Tebriz’den gelen ticaret yolunu Karadeniz’e bağlayan Trabzon Limanı işlek bir ticaret merkezi olmanın yanı sıra Doğu Karadeniz’in de kalbidir. Bu itibarla bir şehzadenin buraya sancak beyi olarak atanması Osmanlı bürokrasisi açısından tesadüfî değildir.



The busiest boulevard of Maraş is "Trabzon Street". The same is true for "Maraş Street" in Trabzon. The reason for this is that the bond of love between Maraş and Trabzon has a very historical depth. Trabzon for the first time began to be honored with the light of Islam with the conquest of Fatih in 1461 and Ottoman soldiers became the first Muslims of Trabzon.

The Ottomans assigned great importance to the settlement of the Muslim population in the region and the spread of Islam. Maraşlı Osman Efendi and his brothers hold a special place among those who came to Trabzon for teaching and guidance. It is believed

that Osman Efendi was from the Saçaklızâde family. However, the date of his arrival is also not certain, as the available information consists of rumours. Saçaklızâde Osman Efendi, who is estimated to have died in 1541, played an important role in the Islamization of "Of" and his entourage. For this reason, it wouldn't be an exaggeration to say that the people of Maraş had an extraordinary service in the Islamization of the Trabzon region.

Another historical link between Maraş and Trabzon is Yavuz Sultan Selim Han. In his 50-year life, these two distinguished cities of Anatolia constitute an exceptional place.

Born in Amasya in 1470, Yavuz Selim spent some of his childhood in Amasya and some of it in Istanbul, next to his grandfather Fatih, in Topkapı Palace. Yavuz Selim, who is the favourite favourite grandchild of Fatih never forgot the moments his grandfather caressed him kindly by placing him over his knees. With the sudden death of Fatih in 1481, his father, Bayezid II, ascended the throne, and his days as a sanjak principality began.

Trabzon Port, which connects the trade route from Tabriz to the Black Sea, is not only a busy commercial centre but also the heart of the Eastern Black Sea. In this respect, it is not a coincidence for the Ottoman bureaucracy that a prince was appointed here as a sanjak chief.

En geç 1485 gibi Trabzon sancak beyliğine atanan Şehzade Selim çeyrek asır Trabzon'u büyük bir dirayetle idare edip Karadeniz'in hırçın dalgalarını seyrede seyrede yetişir. Tecrübe kazanır, ilim ve irfân dünyası zenginleşir. Doğuştan gelen kabiliyetinin de tesiri ile basiret ve feraset sahibi, yetenekli bir komutan, devlet işlerinde hata ve ihmâli affetmeyecek kadar aşırı hassas, otoriter bir hükümdar namzedi olur. Şüphesiz ki onu her şeyiyle hükümdarlığa hazırlayan çevre Trabzon'dur. Bu sebeple Yavuz'un padişahlık dönemindeki tavır ve davranışlarının izlerini Trabzon'da aramak yanlış olmayacaktır.

Annesi burada vefat eder ve defnedilir. Bugün Trabzon, Dulkadir Prensesi Maraşlı Ayşe Gülbahar Hatun'u Yavuz'un emaneti olarak bağrında barındırmaktadır.

Şehzâde Yavuz Selim, 2. Bayezid'in küçük oğluydu. Payitahtta Sadrazam Ali Paşa'dan birçok divan üyesine varıncaya kadar büyük bir ekip Şehzade Ahmed taraftarıydı. Âlim bir şahsiyet olan ve asil ilgisini Türk denizcilerini himaye ve desteklemeye yöneltmiş olan Şehzade Korkut'un da azımsanmayacak kadar bir taraftar kitlesi vardı. Hiç kimse sert ve hırçın tavırları dolayısıyla "Yavuz" diye anılan Şehzade Selim'e taht şansı vermiyordu. Ancak kaderin hükmü başka tecelli edecek ve Trabzon, ona padişahlığa giden yolun kapısının açıldığı şehir olacaktı.

1501'de İran'da Akkoyunlu Devletini yıkarak Şii Safevi Türkmen Devletini kuran Şah İsmail; Anadolu'da faaliyetlerini artırmış, halife veya daî adı verilen propagandacılarıyla Anadolu

Türkmenlerini Şiileştirmeye çalışıp, yer yer isyanlar çıkarıyordu. 2. Bayezid'in yaşlı ve hasta oluşu nedeniyle devlet adamları dikkatlerini müstakbel padişah adayını belirlemeye yoğunlaştırmış bir şekilde Şii tehdidini göz ardı ediyorlardı. Tahtın en güçlü adayı Şehzade Ahmed'in de tüm dikkatini taht meselesine çevirdiği ortadaydı.

Osmanlı müttefiki Dulkadirli Alâuddevle Beyin, kızı Benli Hatun'u kendisine vermemesini bahane eden Şah İsmail 1507 yılında çok cüretkâr bir şekilde Osmanlı toprağı olan Sivas üzerinden Elbistan ve Maraş'a gelerek bölgeyi yakıp yıkmıştı. Osmanlı her ne kadar Kayseri civarında büyük bir ordu toplayarak Şah'ın Osmanlı topraklarına girmesine engel olmuşsa da askeri olarak harekete geçmemesi onun hem yaptıklarının yanına kâr kalmasını sağlamış hem de cesaretini artırmıştı.

Ancak tehlikenin farkında olan birisi vardı. Şii tehdidinin daha şimdiden toplumu böldüğünü ve devletin bekâsını tehdit ettiğini anlamakta gecikmeyen Trabzon

Sancak Beyi Şehzâde Selim harekete geçmekte gecikmeyecektir. 1508'de düzenlediği meşhur Kütayis Seferi ile Erzurum, Bayburt, Gümüşhane, Kelkit gibi çok sayıda il ve ilçenin bulunduğu mühim bir araziye Şiilerden alarak, Şah İsmail'in kardeşini de mağlûp ve esir eder.

Bu gelişme bir anda şehzadenin şöhretini artıracak ve Şii tehdidini karşı bir ümit hâline gelmesini sağlayacaktır. Anadolu'nun her yanında "Yürü Sultan Selim Devrân Senindir" türküleri söylenmeye başlar. Neticede diğer bir kısım hadiseler sonucu şehzadeye taht yolu açılacak ve 1512'de Yavuz Sultan Selim namıyla Osmanlı tahtının yeni sahibi olacaktır. Böylelikle Trabzon, Yavuz'a taht yolunun açıldığı şehir olur.

Yavuz'un Maraş'la ilişkisi ise çok daha derin ve stratejik bağlarla kurulmuştur. Annesi Ayşe Gülbahar Hatun Dulkadir hükümdarı Alâuddevle Bey kızıdır. Yani ana tarafından Maraşlı ve Dulkadir Türkmenidir. Yavuz'un Dulkadir Türkmenleriyle akrabalık bağları bölge üzerindeki dikkat ve ilgisini kuvvetlendirmektedir. Maraş'ın Anadolu-İran-Suriye hattında çok stratejik bir kilit taşı konumunda oluşu bölgenin ehemmiyetini ziyadesiyle artırmaktadır ve Yavuz da hem Safevi hem de Memlûk hedefleri konusunda bunun farkındadır.

Memlûklere karşı verdiği bağımsızlık mücadelesini kaybederek, Kahire'de idam edilen Dulkadirli Şahsuvar Beyin oğlu Ali Bey Rumeli'de Osmanlı sancak beyidir ve halazâdesi Yavuz Sultan Selim'in mühim askeri müşavirlerindedir.

**Yavuz'un Maraş'la ilişkisi ise çok daha derin ve stratejik bağlarla kurulmuştur. Annesi Ayşe Gülbahar Hatun Dulkadir hükümdarı Alâuddevle Bey kızıdır. Yani ana tarafından Maraşlı ve Dulkadir Türkmenidir.**



Prince Selim, who was appointed to the sanjak principality of Trabzon at the latest in 1485, managed Trabzon with great acumen for a quarter of a century and grew up watching the fierce waves of the Black Sea. He gained experience, his science and wisdom world became richer. With the influence of his innate talent, he became a talented commander with prudence and foresight, an authoritarian ruler who is too precise to forgive mistakes and omissions in state affairs. Undoubtedly, the environment that prepared him for the reign with its every aspect is Trabzon. For this reason, it wouldn't be wrong to look for the traces of Yavuz's attitudes and behaviours during his sultanate in Trabzon.

His mother died and got buried here. Today, Trabzon holds Dulkadir Princess Ayşe Gülbahar Hatun from Maraş as the trust of Yavuz.

Şehzade Yavuz Selim was the younger son of Bayezid II. From the Grand Vizier Ali Pasha in the capital to many members of the council, a large team was supporters of Şehzade Ahmed. Şehzade Korkut, who was a scholar and directed his main interest to the protection and support of the Turkish sailors, also had a substantial fan base. Nobody was giving a chance of the throne to Prince Selim, who was known as "Yavuz"(tough) because of his harsh and vicious demeanour. However, the fate was different than what was planned and Trabzon became the city where the door to the sultanate was opened to him.

Shah İsmail, who destroyed the Akkoyunlu State in Iran in 1501 and established the Shiite Safavid Turkmen State; increased his activities in Anatolia, tried to make

the Anatolian Turkmen Shiite with his propagandists called caliphs or daïs, and occasional rebellions. Due to Bayezid the II.'s old age and illness, the statesmen were ignoring the Shiite threat, focusing on identifying the future sultan candidate. It was obvious that Şehzade Ahmed, the strongest candidate for the throne, turned all his attention to the issue of the throne.

When The Ottoman ally Alauddevle Bey of Dulkadir made an excuse to not let his daughter Benli Hatun to marry him, Shah İsmail came to Elbistan and Maraş through the Ottoman territory of Sivas in 1507, in a very daring way, and burned the region. Although the Ottomans gathered a large army around Kayseri and prevented the Shah from entering the Ottoman land, their lack of military action made him profit from what he had done and increased his courage.

But there was someone aware of the danger. Trabzon's Sanjak Bey, Prince Selim, who did not fail to realise that the Shiite threat has already divided the society and threatened the survival of the state,

would not delay in taking action. With the famous Kütayis Expedition he held in 1508, he conquered and captured Shah İsmail's brother by taking from the Shiites an important land where many provinces and districts such as Erzurum, Bayburt, Gümüşhane, and Kelkit are located.

This development instantly increased the fame of the prince and make him increase hope against the Shiite threat. The folk songs "*Walk, Sultan Selim, It Is Your Time Devran is Yours*" begin to be sung all over Anatolia. and caused the people to set hope on him regarding the Shiite threat. Thus, Trabzon became the city where the throne path was opened for Yavuz.

Yavuz's relationship with Maraş was built with much deeper and strategic ties. His mother, Ayşe Gülbahar Hatun, was the daughter of Alauddevle Bey, the ruler of Dulkadir. In other words, he was from Maraş and a Dulkadir Turkmen from his mother's side. The kinship ties of Yavuz with the Dulkadir Turkmens strengthened his attention and interest in the region. The fact that Maraş was a very strategic keystone on the Anatolian-Iran-Syria line greatly increased importance of the region, and Yavuz was aware of this in terms of both Safavid and Mamluk targets.

Ali Bey, the son of Dulkadir Şahsuvar Bey, who lost his independence war against the Mamluks and was executed in Cairo, was the Ottoman bannerman in Rumeli and his cousin was one of the important military advisors of Yavuz Sultan Selim. The fact that Şahsuvaroğlu Ali Bey was in Ottoman service strengthened Yavuz's hand in the Maraş issue.

**Yavuz's relationship with Maraş was built on much deeper and more strategic ties.**

**His mother, Ayşe Gülbahar Hatun, the daughter of Alauddevle Bey, the ruler of Dulkadir. In other words, he is from Maraş and a Dulkadir Turkmen from his mother's side.**

**Memlûklere karşı verdiği bağımsızlık mücadelesini kaybederek, Kahire’de idam edilen Dulkadirli Şahsuvar Beyin oğlu Ali Bey Rumeli’de Osmanlı sancak beyidir ve halazâdesi Yavuz Sultan Selim’in mühim askeri müşavirlerindedir.**

Şahsuvaroğlu Ali Bey’in Osmanlı hizmetinde bulunması Maraş meselesinde Yavuz’un elini kuvvetlendiren bir husus olur.

Şahsuvaroğlu Ali Bey kendine bağlı Dulkadir Türkmenleriyle birlikte Çaldıran Savaşı’nda Osmanlı ön saflarında büyük hizmet eder. Ardından Turnadağı Savaşı’nda da (1515) Alauddevle Ordusuna karşı yine Osmanlı Ordusu saflarında yer alır.

Maraş’ın Osmanlı için stratejik ehemmiyeti, Anadolu Türk Siyasi Birliğini sağlama politikası ve bölgenin yoğun Türkmen nüfusu Yavuz’u Maraş’a yönelten ana sebeplerdi. Şahsuvaroğlu Ali Bey’in Osmanlı tarafında olmasının Dulkadir kuvvetlerinin bölünmesinde ve

harbi Osmanlıların kazanmasında mühim tesiri olur.

Yavuz’un da anne tarafından Dulkadirli oluşu ve bir anlamda Dulkadir mülkünün doğal varislerinden oluşu bu neticeyi hazırlayan en önemli faktörlerdendir. Kısaca Turnadağı Savaşı için bir Dulkadirli iç hesaplaşması demek herhâlde abartı olmayacaktır.

Başta Maraş olmak üzere tüm Dulkadir mülkünün Osmanlı’ya geçmesiyle Suriye-Mısır yolu açılacak ve padişah ertesi yıl Mısır Seferine çıkarak cihân tarihinin akışını değiştirecek çok mühim neticeleri alacaktır. Şahsuvaroğlu Ali Bey bu seferde de Osmanlı Ordusu ön saflarında mühim vazifeler icra ederek başarının kilit isimlerinden birisi olacaktır.

Tüm bu gelişmeleri göz önünde bulundurduğumuzda Yavuz’un Şahsuvaroğlu Ali Beyle yakın ilişkisinin şehzadelik dönemine kadar uzandığını düşünmemek elde değildir. Yavuz, saltanatının başından sonuna kadar yanından ayrılmayan ve tüm seferlerinde kendisine verilen vazifeyi büyük bir maharetle icra eden bu Dulkadir Şehzâdesini artık bir Osmanlı mülkü olan Maraş Beylerbeyliği’ne atamakta da tereddüt etmez. Yani Maraş’ı, yine Maraş’ın kahraman bir evlâdının eline teslim eder.

Yavuz’un Maraş’a geldiğine dair herhangi bir kayıt olmamasına rağmen, Maraş coğrafyasıyla bu kadar yoğun bir ilişkisinin olması onun kökleri ve tarihi misyonunun bir neticesi olmuştur. Bu sebeple Maraş, aynen Trabzon gibi Yavuz Sultan Selim Han’ın kaderinde müstesna bir yere sahiptir.



Kahramanmaraş Ulu Camii

Şahsuvaroğlu Ali Bey, together with his Dulkadir Turkmen, served in the front lines in the Ottoman Empire in the Battle of Çaldıran. Then, in the Battle of Turnadağı (1515), he took part in the ranks of the Ottoman Army against the Alauddevle Army.

The strategic importance of Maraş for the Ottoman Empire, the policy of ensuring the Anatolian Turkish Political Union, and the dense Turkmen population of the region were the main reasons that led Yavuz to Maraş. The fact that Şahsuvaroğlu Ali Bey was on the Ottoman side had an important effect on the division of Dulkadir forces and the victory of the Ottomans in the war.

The facts that Yavuz was also a Dulkadir on his mother's side and, in a sense, was the natural heir of the Dulkadir estate, are the most important factors that prepared this result. In short, it would not be an exaggeration to say that the Battle of Turnadağı was an internal reckoning with Dulkadir.

With the transfer of all Dulkadir property, especially Maraş, to the Ottoman Empire, the Syria-Egypt road opened and the sultan went on an Egypt Campaign the following year and received very important results that changed the course of world history. Şahsuvaroğlu Ali Bey was one of the key figures of success by performing important duties in the front lines of the Ottoman Army this time as well.

Considering all these developments, it is hard not to think that Yavuz's close relationship with Şahsuvaroğlu Ali Bey dates

back to the period of his principality. Yavuz also did not hesitate to appoint the Dulkadir Prince, who did not leave his side from the beginning to the end of his reign and performed the task given to him with great skill in all his campaigns to the Governorship of Maraş, which is now an Ottoman property. In other words, he handed Maraş to another heroic son of Maraş.

Although there is no record of Yavuz coming to Maraş, his intense relationship with the Maraş geography is a result of his roots and historical mission. For this reason, Maraş, just like Trabzon, has an exceptional place in the fate of Yavuz Sultan Selim Khan.

**Ali Bey, the son of Dulkadir Şahsuvar Bey, who lost his independency war against the Mamluks and was executed in Cairo, was the Ottoman bannerman in Rumeli and his cousin was one of the important military advisors of Yavuz Sultan Selim.**



Elbistan Ulu Camii

# MARAŞLI KÖYÜNE HOŞ GELDİNİZ!

## WELCOME TO MARAŞLI VILLAGE!

**1949 yılında, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile Romeika olan köy adları değiştirip Türkçeleştirdiğinde Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Nefs-i Paçan köyü, çok sevdikleri Saçaklızade'nin hatırasını yaşatmak için, köyün adını Maraşlı olarak belirlemiştir.**

**In 1949, when the villages' names were translated from Romeika to Turkish by the Administration Law No. 5442, the village of Nefs-i Paçan was named Maraşlı, in order to keep the memory of the beloved Saçaklızade's memory alive.**

SEYHAN ARSLAN

Trabzon ile Kahramanmaraş arasındaki bağ, neredeyse Trabzon'un fethine yani 1461 senesine dayanır. Fetih sonrası Solaklı Vadisini İslamlaştırmak amacıyla bölgeye Kahramanmaraş'tan alperenler gelmiştir. Saçaklızade Osman Efendi, Bayburt üzerinden bir şekilde Of'a ulaşmış, başlarda biraz sıkıntı çektiyse de yörenin saygın papazlarının bile hidayete ermesine sebep olmuştur, diye yazar bazı kaynaklarda. Kaynakların ne kadar güvenilir olduğu konusunda net bir görüş yoktur. Çarşı diye adlandırılan caddelerin her iki şehirde de diğer şehrin adını almasından da anlaşılacağı gibi, Trabzon ile Kahramanmaraş arasında (ben mistik diye nitelendireceğim), mistik bir bağlantı var. Saçaklızade Osman Efendi ve Maraşlı alperenlerin bölgenin İslamlaşmasına katkısı göz ardı edilemez. Fakat Of ve özellikle Çaykara dolaylarının aslen Maraşlı olduğu iddiasının doğruluğundan kesin olarak söz edilemez. Maraş'tan gelip yerleşenlerle yöre halkının yüzlerce yılda kaynaşıp bir olduğu kesin bir şekilde söylenebilir.

Çevresinde çok derin izler bırakan Saçaklızade, memleketine geri dönmeyip Paçan Köyü'ne yerleşmiş ve bu köyde vefat etmiştir. Köy camii önüne türbesi yapılmıştır. 1949 yılında, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu ile Romeika olan köy adları değiştirip Türkçeleştirdiğinde Nefs-i Paçan köyü, çok sevdikleri Saçaklızade'nin hatırasını yaşatmak için, köyün adını Maraşlı olarak belirlemiştirler.

Nefs-i Paçan vaktiyle Of'a bağlı bir köy iken, Çaykara'nın 1925 yılında bucak, 1947 yılında ilçe statüsü kazanmasıyla, Çaykara'ya bağlanmıştır. Köye, şimdiki belediye binası civarından yukarı çıkılarak ulaşılır. Çaykara'nın ilçe olması sadece Paçan'ı değil bütün civar köyleri rahatlatmıştır. 1940 yılında Maraşlı İlkokulu'na eşit sayıda kız ve erkek öğrencinin kaydedildiği yazar. Köyün ve aslında tüm Çaykara'nın okuma-yazma oranı da okur-yazarlığı da Türkiye ortalamasının üzerindedir. Okumak, tahsilli olmak bir gerekliliktir, aksi düşünülemez. Coğrafi şartlar "okumaya" zorlar gibi görünse de,

iklimin ve coğrafi şartların pek müsait olmadığı memleketin birçok yerinde hâlâ tahsile önem verilmediğini hatırlatmak lazım. Bizim oralarda okumak bir seçenek değildir, olması gerekendir. Okumak istiyor musun diye sorulmaz; okuyabildiğin, okumak istediğin kadar okursun. Okullu olmak, okula gitmek ne kadar önemliyse, din eğitimi almak da aynı derecede önemlidir. Din eğitimi derken sadece Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okumak, birkaç sure ezberlemekten bahsetmiyoruz. Ciddi din eğitimi verilir. Farzların yanı sıra fıkıh, hadis bilgisi de verilir. Rahmetli Hacı teyzem, benim hayatta Kur'an'ı Kerim meali okuduğunu gördüğüm ilk kişiydi. Kelimelerin ekleri ve kök/kökenleriyle ilgili yorumlarına da şahit olmuşluğum vardır. Dünya ile ahiret hayatı arasındaki denge tutturulmuştur; ne dünyadan vazgeçilir ne ahiretten. Körü körüne bir hoca efendinin peşinden gidene rastlamak neredeyse imkânsızdır.

Köyün kahir çoğunluğu beyaz veya mavi yakalıdır. Kendi işimizi kendimiz halletmeyi severiz.



The bond between Trabzon and Kahramanmaraş dates back to the conquest of Trabzon, 1461. After the conquest, alperens from Kahramanmaraş came to Solaklı Valley to Islamise the area. Saçaklızade Osman Efendi arrived at Of through Bayburt. Although he had some difficulties in the beginning, after some time he led to the conversion of even the respected pastors, writes some resources. The reliability of these resources, however, remain uncertain. As referred to from the main streets both named as each other in both cities, there is a (I will call it mystical) mystical bond between these two cities. The contribution of Islamising the city by Saçaklızade Osman Efendi and Maraş alperens cannot be denied. But the claim that the people of Of and Çaykara are natively from Maraş is not certain. The claim that the people who came from Maraş and the natives of the land have been blended through centuries is a certain reality. Saçaklızade, who has affected everything in his surroundings, did not return to his homeland, and

settled in Paçan Village, and died here. He was buried in front of the mosque. In 1949, when the village names were translated from Romeika to Turkish by the Administration Law No. 5442, the village of Nefs-i Paçan was named Maraşlı, in order to keep the memory of the beloved Saçaklızade's memory alive. Nefs-i Paçan, being a village under Of, got engaged to Çaykara when Çaykara became a township in 1925, and a district in 1947. The road to the village passes from the front of the municipality building. Çaykara becoming a district ... has relieved not only Paçan, but all the surrounding villages. It is stated that in 1940, the number of female and male students enrolled in the Maraşlı Elementary School were the same. The literacy rate of the Maraşlı village and Çaykara is above the literacy rate of Turkey. Attending school and studying is a necessity, otherwise is unacceptable. Although it looks like the geographical conditions "force" people to attend school, we must remember that even in the places where climate

and geographical conditions are not very comfortable, people still attach importance to education. Where I'm from, going to school is not a choice, it's an obligation. Nobody is asked whether they want to go to school or not, you go to school and study as much as you want to. Just as going to school and having normal education, having a religious education is also a necessity. And by this, we do not mean only learning how to read the Quran and memorizing a couple of surahs. A serious amount of religious education is given to everyone. Along with the fardhs, everyone learns fiqh and hadith. My late Hacı Aunt was the first person I have seen in my life to read the Turkish translation of the Quran. I have witnessed her commenting about words' roots and structures. The balance between this life and the other life has been set, neither this world nor the hereafter is given up.

The majority of the village are white collared or blue collared workers. We love to get things done by ourselves. Struggling, standing firm, not needing anyone

Mücadele etmek, pes etmemek, Allah'tan başka kimseye muhtaç olmak ruhumuzda var. Rızık neredeyse orada aranır ama illa ki köye dönülür. Kışın nüfus azalır, mart ayından itibaren, insanlar köyü "şenlemeye" başlar. Köyden, tabiri caizse bağı bahçeyi satıp giden neredeyse hiç kimse yoktur. Ben artık statü sahibiyim, köylük yerde ne işim var, diyeni bulamazsınız. Köyde olmak keyif verir.

Topraktan yeşil fıskırır âdeta. Klişe gibi duracak ama yeşilin bin bir tonunu görmek mümkündür. Rakımın yüksekliği havanın fazla nemli oluşunun hissedilirliğini hafifletir. Temmuz-Ağustos ortasının, çürük ayının, az güneşli geçmesi tarım faaliyetlerinde beklenen verimliliğin altında seyretmesine sebep olsa da iklim hayvancılık için müsaittir. Ülkenin çeşitli yörelerinde başvurulduğu gibi Çaykara'da da üç-beş dakika aralıklar-

**Kendi işimizi kendimiz hâletmeyi severiz. Mücadele etmek, pes etmemek, Allah'tan başka kimseye muhtaç olmamak ruhumuzda var. Rızık neredeyse orada aranır ama illa ki köye dönülür.**

la silah sesi efekti yankılanır dağlarda. Domuzlar belki korkar ama ayılar, mahsusuktan silah sesi olduğunu bir şekilde anlamış, sesi kanıksamıştır. Bilhassa fındık toplama dönemine gelindiğinde gecenin çeşitli vakitlerinde "Hooo!" diye ünlenen nidalar ve tenekeler seslerine yöre halkı aşınadır. Benim köyde en sevdiğim âdetlerdendir aynı zamanda. Evler dağıniktır diye söylenir ya hep, bir ev orada bir ev burada, bu gece seslenmeleri, inanılmaz bir şekilde yuva hissi verir. Baba, anne ve yavru domuzların tek sıra hâlinde geçişine denk gelebilmeyi çok isterdim. Bu anıyı dinlemesi bile çok keyifli. Ayıların fındık yemeği çok sevdiğini biliyor muydunuz? Hem de ayıklayarak yerler fındığı. Bu anı, benim hatıralarımdan... Kaç insan hayatında kaç kez karşılaşabilir ki böyle durumlarla. Turist gibi bakıyorum biraz evet. Birkaç senede bir, birkaç gün geçirdiğim Paçan'ı yıllarca anlatabilirim.

Paçan'a geldiyse, belki yaylayı görmek için köyden çıkmanız gerekir. Köyün manzarası öylesine güzeldir ki, başka bir yere gitmek gelmez insanın içinden. Ben, "hayat"ta sadece etrafa bakarak, sıkılmadan saatlerce çay içerek vakit geçirebilirim. Günlerce yağ-

mur yağar. Bu kadar su nereye gider ki... Taş üstünde bile ağaç yetişebilen mucizevi bitki örtüsü sayesinde heyelan pek yaşanmaz, belki yol kenarlarında hafif dökülmeler. Bulutlar... Duman iner, bulutların üzerinde olmak, oturduğunuz yerden mümkündür. Duman bazen her yeri kaplar, görüş alanı daralır ve hele şehir hayatından gına gelmişse, her gün Twitter, Facebook, haber bülentleriyle, gündemin içinde boğulmuşsan, nefes alma fırsatın olur. Dağların dumanı, dünya ve yaşamak, güncel ve bütün oyalayıcılarla arana girer ve insan olmak neydi, bunun cevabını tekrar bulursun kendi içinde.

Yolunuz düşerse bekleriz. Uzungöl'e turlar düzenleniyor. Maraşlı Köyüne gelmek için Çaykara'dan taksiye binmeniz gerekir. Kendi aracınızla gelecekseniz, Çaykara'dan yukarı vurur vurmaz, iki dakikaya köy meydanında olacaksınız.

Maraşlı Köyüne Hoş Geldiniz!



Fotoğraf:  
Cengizhan  
Konuş



but Allah is in our spirit. We go where our livelihood is, but everyone comes back to the village. In the winter the population decreases, but around march, the village is alive and kicking. There is no one in the village who leaves behind and never comes back. Nobody thinks that once they have a high status in their life, they can leave the village. Everybody takes joy in staying here.

The green colour springs from the ground. It is a cliché, but it is possible to see every tone of green there. The altitude decreases the humidity effect. Although the low sunshine in the middle of July-August causes agricultural activities to be below the expected productivity, the climate is suitable for farming. Like some other regions of the country, gunshots are heard in the mountains of Çaykara. Pigs may be scared, but bears definitely know that the gunshots are casual. Especially in the hazelnut collecting period,

people are quite used to the “hoo”s and tin sounds rising at night. This is my favourite tradition in the village, too. It is said that houses are very irregularly arranged, but hearing people shout from one house to the other makes me feel like home. I would love to see the pig family walk behind each other at the same time. Even hearing and imagining about this is entertaining. Did you know that bears love eating hazelnuts? They even eat it by separating the shell. These are from my own memories. How many people come across something like this throughout their life? I am talking like a tourist, right... I can talk about Paçan for years, even though I visit there only for a couple of days once in a couple years.

If come to see Paçan, you must get out of the village to see the upland. The view of the village is so beautiful that once you see it, you do not want to leave. I can spend hours just watching around and drinking tea. It rains for days, non-stop. Where does all this rain water go? Thanks to the miraculous flora of the area in which trees grow even on stones, landslides are not common. The worst scenario is little sweeps around

the road. Clouds... Smoke lays down and it is now possible to be above the clouds while actually sitting down. Sometimes smoke covers everything, the sight gets narrower and if you are feeling suffocated from the city life, this is a great opportunity to relax and be away from the everyday Twitter, Facebook, news etc. The smoke from the mountains, the world and being alive gets in between you and the everyday matters and you find, again, a reason to live.

If you happen to pass by Maraşlı, we'd like to see you anytime. There are tours to Uzungöl. You must take an uber from Çaykara to come to Maraşlı village. If you have your own car, must upwards from Çaykara, and you will arrive at the Maraşlı village in a minute or two.

Welcome to Maraşlı Village!

**We love to get things done by ourselves. Struggling, standing firm, not needing anyone but Allah is in our spirit. We go where our livelihood is, but everyone comes back to the village.**



Maraşlı Saçaklızade  
Hacı Osman Efendi  
Türbesi, Trabzon.



# KÂDİM KARDEŞLİĞİN İZLERİ: MARAŞ CADDESİ

## TRACES OF ANCIENT BROTHERHOOD: MARAŞ AVENUE

**Maraş'taki Trabzon Caddesi'yle Trabzon'daki Maraş Caddesi ne kadar birbirine benziyordu. Maraş Caddesi'nin meydanında tam da Trabzon Caddesi'nde olduğu gibi bir Atatürk heykeli bulunmaktaydı. İlk hayretim de bu oldu aslında.**

**Indeed, Trabzon Street in Maraş and Maraş Street in Trabzon were pretty similar. There was an Atatürk statue in the square of Maraş Street, just like in Trabzon Street. Actually, that was the first surprise for me.**

ELİF NAZ BAYKUŞ

Trabzon'a, nâm-ı diğer Şehzâde Şehri'ne varmak üzereydim. Şehrin sınırlarına ulaşırken pek de yabancı bir memlekete gider gibi hissetmiyordum kendimi. Sonuçta memleketim Kahramanmaraş'la Trabzon arasındaki ezeli kardeşlik ve birbirine karışan izler kendini hem mimari hem de manevi anlamda hissettiriyordu.

Trabzon'da adımımı attığım ilk yer Maraş Caddesi oldu. Yağmurun karşıladığı bu manidar misafirlik, kendi memleketimin ismini, bir cadde üzerinde görmekle yerini heyecana bırakmıştı. Dolayısıyla diyebilirim ki Akdeniz'den Karadeniz'e varmış olmak beni Maraş'tan çok da uzaklaştırmamıştı. Sahi, Maraş'taki Trabzon Caddesi'yle Trabzon'daki Maraş Caddesi ne kadar birbirine benziyordu. Maraş Caddesi'nin meydanında tam da Trabzon Caddesi'nde olduğu

gibi bir Atatürk heykeli bulunmaktaydı. İlk hayretim de bu oldu aslında. Caddeyi biran evvel keşfetmek için sabırsızlanıyordum ki tam o sıra Atatürk heykelinin çaprazındaki çeşmeyi de gördüm. Buna benzer bir çeşme, Trabzon Caddesi'nin bittiği noktada da vardı. Demek ki zaman değişse de aslı ihtiyaçlar hiç değişmemişti. Zamanında Maraş Caddesi'nin başladığı yerden itibaren ihtişamıyla kendini gösteren bir kent meydanı toplumun ihtiyacını karşılamak için bir inci gibi dizilmişti. Maraş Caddesi'nden çarşıya uzanan bu yol tıpkı bizim Kapalı Çarşı'mıza benziyor ve Maraş'tan gelen misafirlere ev sahipliği yapıyordu. Lokantalar, pastaneler, hatta banka şubeleri bile sanki iki şehrin tek yerleşim planıydı.

Her şehirde göreceğiniz "Maraş Usulü Dondurma" yazısı Trabzon'daki Maraş

Caddesi'nde de karşıma çıkınca gülümsemeye başlamıştım. Kaldırım taşları dahi birbirine benzeyen, benim kâdim kardeşliğin izleri olarak nitelendirdiğim Maraş'ta Trabzon Caddesi'nin ve Trabzon'da Maraş Caddesi'nin bir diğer ortak yönü ise kendini camilerinde gösteriyordu. O gün Maraş Caddesi'nde bir Maraşlı olarak yürüdüğümü yalnız ben bilirken sanki yağmurdan sonra sıcaklığını hissettiren güneş de bilir gibiydi. Ecdadımızın kıymetli olan bu yadigarını bir çiçek gibi göğsüme takmıştım. Ayrıca Maraş Caddesi'nde tanıştığım her esnafa Maraşlı olduğumu söylediğimde "Memleketinize hoş geldiniz!" deyişleri ve gözlerindeki ışık, benim daha da heyecanlanmamı ve biraz da olsa duygulanmama sebep olmuştu. Anladım ki ezelden gelen bu manevi kardeşlik yalnızca şehrin yapısına değil insanların gönüllerine de sirayet etmişti.





Fotoğraf: Mehmet Erdemoğlu, Trabzon Caddesi

I was about to arrive in Trabzon, also known as the City of Şehzades. While reaching the borders of the city, I did not feel like I was going to a foreign place. After all, the eternal brotherhood and crossing traces between my hometown Kahramanmaraş and Trabzon made itself pretty obvious both architecturally and spiritually.

The first place I visited in Trabzon was Maraş Street. This meaningful hospitality welcomed with the rain had me way too excited when I saw the name of my hometown on a street. Therefore, I can say that reaching the Black Sea from the Mediterranean did not make me feel like I was too far from Maraş. Indeed, Trabzon Street in Maraş and Maraş Street in Trabzon were pretty similar. There was an Atatürk statue in the square of Maraş Street, just like in Trabzon Street. Actu-

ally, that was the first surprise for me. I was looking forward to exploring the street as soon as possible when I saw the fountain across the Atatürk statue. There was a similar fountain at the end of Trabzon Street too. So, though times have changed, the essential needs have not changed at all. A city square, which showed itself with its magnificence from the beginning of Maraş Street, was lined up like a pearl to meet the needs of the society. This road stretching from Maraş Street to the bazaar was just like our Grand Bazaar and hosted guests from Maraş. Restaurants, bakeries, and even bank branches seemed to be the one settlement plan for the two cities.

I smiled when I saw the writing "Maraş Style Ice Cream" on Maraş Street in Trabzon which you will see in every city. Even the pavements of

Trabzon Street in Maraş and Maraş Street in Trabzon are identical which I describe as traces of ancient brotherhood, another place where they show similarities with each other is their mosques. While only I knew that I was walking on Maraş Street as a person from Maraş that day, it was as if the sun, which showed its warmth after the rain, knew it too. I wore this precious heirloom of our ancestors on my chest like a flower. In addition, when I told every shopkeeper I met on Maraş Street that I was from Maraş, they all said "Welcome to your homeland!", their words and the light in their eyes made me even more excited and a little emotional. I realized that this spiritual brotherhood, which has been there for a long time, had spread not only to the structure of the city but also to the hearts of people.

Trabzon'u tanımaya çalışırken attığım her adımda Maraş ve Trabzon caddeleri arasında mevcut olan bu çok sayıdaki ortak özellikleri keşfediyordum. Bu caddelerin bir kısmının trafiğe kapalı oluşu, caddenin uzunluğunda sıralanan mağazalar, aktarlar, yöresel lezzet şöleni ve bakır işçiliği yapılan atölyeler sanki bilhassa Maraş'tan Trabzon'a, Trabzon'dan da Maraş'a hususi olarak açılmıştı. Şehrin içinde gizli olan Arnavut kaldırımli taş sokakları sanki ruhumu bizim Kapalı Çarşı'mıza savuruyordu. Bu manevi benzerlik kendini şehrin her detayında gösteriyordu. Câmilerin minarelerinden yükselen ezan ve sâla sesleri sanki bizim Ulu Camii'mizde yankılanıyor hissi uyandırıyor kalbimde. Uzaklığın yakınlığı arasında kalmıştım resmen. Gözlerimi dağlara doğru çevirince yükselen orman ve yemyeşil doğasıyla Trabzon'daydım.

Neredeyse her cadde de kendini gösteren camiler arasında da bir benzerlik dikkatimi çekmişti. Hem Maraş'ta hem Trabzon'da tarihi dokusunu kaybetmeyen camiler namaz vakitleri haricinde de insanları bünyesine davet ediyor. Trabzon'da özellikle eski devir Osmanlı mimarisini yansıtan Gülbahar Hatun Camii'nin duvarlarındaki taş işçiliği

tıpkı bizim Ulu Camii'miz ile aynıydı. Tabii bizim Ulu Camii'mizin tavanlarının ahşap oluşu Trabzon'daki birçok camiden kendini ayırır nitelikteydi. Trabzon'un geçmişine baktığımızda; Osmanlı himayesine alınmadan önce Bizans'a ait olduğundan burada Ortodoks Hristiyanları'nın önemli katedral ve kiliseleri varmış. Birçok kilise ve katedral fetih ile camiye çevrildiğinden o camilerde freskler ve mozaikler gözüme çarpmıştı. Mesela Ortahisar Fatih ve Yeni Cuma camileri bunlara en belirgin örneklerdir. Bu yönüyle Trabzon camileri Maraş camilerinden ayrılıyor. Bu camilerden ayrılıp Trabzon Tavanlı Camii'ne girdiğimde ise ahşap mahfile dokunmamla sanki yeniden ruhum Maraş'a savrulmuştu. Şadırvanlar ve son cemaat mahalleri de kulak verenlere biz Maraş ile aynileştik diyordu. İklimin etkisi ile yerleşim ve mimari de farklılıklar olsa da bu detaylar yeniden bir ortak nokta ile buluşuyordu. Benzerlikleri ve ayrıcalıklarıyla Maraş ve Trabzon arasında sımsıkı bir kardeşlik olduğuna artık daha da emindim.

Bir de sık sık kendini hatırlatan ve unutmama mahal verme-

yen, sicim gibi yağın yağmuruyla burası tam bir Karadeniz toprağıydı. Bir günde dört mevsimi yaşatan bu şehir hakikaten yüzlerce kilometrenin zahmetini çekmeye değerdi. Artık gitme vakti geldiğinde sırtımı Maraş Caddesi'ne yaslamıştım. Trabzon Caddesi'nde yer alan çınarların gölgesi, âdeta Maraş Caddesi'nde salınarak "Hoşça kal!" diyordu bana...

**Kaldırım taşları dahi birbirine benzeyen, benim kâdim kardeşliğin izleri olarak nitelendirdiğim Maraş'ta Trabzon Caddesi'nin ve Trabzon'da Maraş Caddesi'nin bir diğer ortak yönü ise kendini camilerinde gösteriyordu.**



Trabzon, Maraş Caddesi

With every step I took while trying to get to know Trabzon, I was discovering these many common features between Maraş and Trabzon streets. The fact that some of these streets are closed to traffic, the shops lined up along the length of the street, herbalists, local flavor feasts, and workshops seem to have been opened especially for Maraş to Trabzon

**Even the pavements of Trabzon Street in Maraş and Maraş Street in Trabzon are identical which I describe as traces of ancient brotherhood, another place where they show similarities with each other is their mosques.**

and from Trabzon to Maraş. The cobbled stone streets hidden in the city made me go back to our Grand Bazaar. This spiritual similarity showed itself in every detail of the city. The sounds of azan and sala rising from the minarets of the mosques made me feel as if they were echoing in our Great Mosque. I was literally caught between the closeness of the distance. When I turned my eyes towards the mountains, I was in Trabzon with its rising forest and lush nature.

There was a similarity between the mosques that appeared on almost every street. The mosques, which have not lost their historical texture in both Maraş and Trabzon, invite people in, even apart from prayer times. The stonework on the walls of the Gülbahar Hatun Mosque, which reflects especially the old period Ottoman architecture in Trabzon, was exactly the same as our Grand Mosque. Of course, the wooden ceilings of our Great Mosque were different from many mosques in Trabzon. When we look at the history of Trabzon; since it belonged to Byzantium before it was taken under the Ottoman Empire, Orthodox Christians had important cathedrals

and churches here. Since many churches and cathedrals were turned into mosques by the conquest, frescoes and mosaics in those mosques caught my eye too. For example, Ortahisar Fatih and Yeni Cuma mosques are the most prominent examples of these. In this respect, Trabzon mosques differ from Maraş mosques. When I left these mosques and entered the Trabzon Attic Mosque, it was as if I was back in Maraş when I touched the wooden gathering place. Fountains were saying to those who listen to them: "We become one with Maraş". Although there were differences in settlement and architecture due to the effect of the climate, these details had something in common. I was even more confident and sure now that there was a close fraternity between Maraş and Trabzon with their similarities and privileges.

Also, this place was a real Black Sea land with its rain that often reminded me of itself and did not allow me to forget it. This city, which lived four seasons in one day, was really worth the effort of traveling hundreds of kilometers. When it was time to go, I leaned my back on Maraş Street. The shadow of the plane trees on Trabzon Street almost swayed on Maraş Street. It was waving me goodbye...



# MARASIA BİR AN

A MOMENT IN MARAŞ



Fotoğraf: İsmail Nar

# BERİT DAĞI

İSMAİL NAR

Berit, Arapça bir kelime olup "soğuk" anlamına gelir. Kahramanmaraş'ın Göksun ile Afşin ilçeleri arasında yer alan Berit Dağı, Göksun sınırlarında olup, ilçenin 35 km doğusundadır; kuzeyinde Afşin, kuzeydoğusunda ise Elbistan ilçeleri vardır.

Havası, geniş ve sulu yaylaları ile hayvancılığa çok elverişli bir dağdır. Bölgesinde endemik bitki türleri barındırır. Zirvesine çıktığında ve hava açık olduğunda Afşin-Elbistan Termik Santralleri ve Erciyes Dağı buradan görülebilmektedir. Özellikle suyu bol ve tatlıdır. Bu özelliği ile dört tarafına içme suyu vermektedir. Süleymanlı tarafındaki Ilica Beldesi'nin içme ve kaplıca suları bu dağın eteklerinden çıkar gider. Dağa Sarı Güzel, Kınikköz ve Ericcek mahallelerinden çıkılır.

3050 m yüksekliği ile Kahramanmaraş'ın ikinci en yüksek dağı olan Berit, yaz ve kış dağcılık faaliyetlerine de ev sahipliği yapar.

## BERİT MOUNTAIN

Berit is an Arabic word, meaning "cold". Berit Mountain, located between Göksun and Afşin districts of Kahramanmaraş, is in Göksun's borders, 35 kilometres east of the district with Afşin in the North and Elbistan in the Northeast.

It is a very fertile mountain with wide and watery uplands, very sufficient for livestock breeding. It contains endemic plant species. Afşin-Elbistan fossil fuel plants and Erciyes Mountain can be seen from the summit of the Berit Mountain. It has lots of water and the water is very soft. It provides water for every place around it. The water of Ilica Municipal around Süleymanlı comes from this mountain's foothills. The mountain can be reached through roads passing from Sarı Güzel, Kınikköz and Ericcek neighbourhoods.

Berit Mountain, the second biggest mountain of Kahramanmaraş with 3050 metres of height, is home to mountain climbing activities during summer and winter.

## Kİ O ZAMANLAR NASIL MUTLUYUM

### HOW HAPPY I WAS AT THE TIME

Yağmurlu bir kasım günü misafir oldum Maraş'a. O bir güne birçok şey sığdırmak arzusundayız; kaleyi de görelim, Yedi Güzel Adam Müzesi'ne de uğramak lazım, dondurma yemeden olmaz, tarhana da alalım, aman sumak ekşisini unutmayalım... derken koşuşturmayla geçen bir gün.

I was a guest in Maraş on a rainy November day. We wanted to fit many things in that day; let's see the castle, find a tea shop in the coppersmiths bazaar and have a rest, stop by the Yedi Güzel Adam Museum, not without eating ice cream, can't leave with empty hands, let's have tarhana too, let's not forget the sumac sour... Then a day passed by in rush.

#### MELİHA ÖZ

Şöyle dediğimi hatırlıyorum, Kahramanmaraş dönüşüydü; misafirperverlikleri için, bizlere gösterdikleri özen için, bin özlemlerle yâd ettiğimiz; emin beldemiz Anadolu'muzun, tam da Kahramanmaraş gibi bir yer olduğunu hissederek geçirdiğimiz günler için sonsuz teşekkür...

Öylesine edilmiş bir laf değildi bu. Maraş'a yolu düşen herkes benzer şeyler söyleyecektir; alışveriş sırasında "Bunun da tadına bakın," derken neredeyse sizi doyuran bir esnafa, çay molası verdiğinizde "Misafirsiniz," deyip çay parası almak istemeyen bir kahveciye ya da yol sorduğunuzda "Bu yağmurda yürünmez o kadar yol,"

deyip sizi gideceğiniz yere bırakan birilerine rastlarsınız zira. Tek bir gün içerisinde art arda karşılaştığınız o alicenaplık karşısında göğsünüz genişler; kerem sahibi insanların tükenmediğini görüp umutlanırsınız.

Maraş'ta iyi hissettirecek bir şeyler daima olur. Yağmurlu bir kasım günü misafir oldum Maraş'a. O bir güne birçok şey sığdırmak arzusundayız; kaleyi de görelim, bakırcılar çarşısında bir çay ocağı bulup dinlenelim, Yedi Güzel Adam Müzesi'ne de uğramak lazım, dondurma yemeden olmaz, eli boş dönmek hiç olmaz, tarhana da alalım, aman sumak ekşisini unutmayalım... derken koşuşturmayla geçen bir gün.

Daha geniş zamanlar umarak adımladık şehri. Yağmura aldırmadan kaleye tırmandık ilkin, oradan da Yedi Güzel Adam Müzesi'ne gideceğiz. Şehrin eski mahallelerinden, dik sokaklarından, göçmenlere terk edilmiş viranelerin diplerinden kıvrılarak müzeye ulaşmaya çalışıyoruz. Bulamıyoruz fakat. Telefon bizi yanlış yönlere sürüyor. Yine bir köşe başında ne tarafa gideceğimizi bulmaya çalışırken bir araba durdu önümüzde. Sorduk; "Biz Yedi Güzel Adam Müzesi'ni arıyoruz, ne taraftan gitmeliyiz?" "Ooo! Çok uzak!" dedi adam. Arkadaki dükkânı göstererek; "Bir dakika bekleyin, şuradan bir



I remember saying when we just came back from Kahramanmaraş, that we remember their hospitality, for the care they showed us, us with longing, and we are endlessly endlessly thankful for the days we spent feeling that our safe town, Anatolia, is a place just like Kahramanmaraş...

These are not just random words. Everyone who goes to Maraş will say similar things; you come across a shopkeeper when you are almost full, saying "taste this too" during shopping, when you take a tea break a coffee shop owner who doesn't want to take money for tea saying "you are a guest", or someone who says, "you can't go all the way that far in the rain"

and drops you off at your destination. Your chest expands thanks to the generosity you repeatedly encounter in a single day; you will see that the benevolent people still exist and get filled with hope.

There are always some things happening that will make you feel good in Maraş. I was a guest in Maraş on a rainy November day. We wanted to fit many things in that day; let's see the castle, find a tea shop in the coppersmiths bazaar and have a rest, stop by the Yedi Güzel Adam Museum, not without eating ice cream, can't leave with empty hands, let's have tarhana too, let's not forget the sumac sour...Then a day passed

by in rush. We stepped into the city hoping for more convenient times. Regardless of the rain, we climbed the castle first, and from there we were to go to the Yedi Güzel Adam Museum. We were trying to reach the museum by meandering through the old quarters of the city, its steep streets, and the bottom of the ruins abandoned and occupied by immigrants. But we couldn't find it. The navigation was leading us to the wrong hills. While we were trying to figure out which way to go at a corner, a car stopped in front of us. We asked; "We are looking for the Yedi Güzel Adam museum, which way should we go?"

paket alacağım, bırakırım sizi,” diye de ekledi. “Sağ olun, yürüyelim biz, hem zaten yürüyerek gezmeyi seviyoruz,” dediysek de dinlemedi. “Olmaz öyle şey, bu yağmurda yürünmez o kadar yol,” deyip kestirip attı. Bekledik tabii. Bilen bilir, Anadolu’nun uzağı ile İstanbul’unki aynı değildir. Anadolu’da yakın, en fazla bir sigara içimi, uzak ise bir ok atımı kadardır. İstanbul’un yakınıysa arabayla bir saat, uzağı en az iki saattir. Velhasıl, tekerine taş değmesin, Maraşlı bıraktı bizi müzeye, arabayla üç dakikada.

Maraş’a neredeyse çeyrek yüzyıl evvel bir kere daha gelmişim ki o zamanlar nasıl mutluym; nereye gelsem hoş gelmişim, nereden gitsem güle güle. İlk sabit telefonumuzun numarasını Maraş, Manisa, James Bond diye yazmışız aklımıza. Tanıdığım tek Maraşlıy; Hakan’ı ziyaret etmişiz. Akşam karanlığında şehre varmış, adını bile hatırlamadığım bir mekânda sohbet etmişiz ki o zamanlar gözüm nasıl aydın; konuşsam da hoş, sussam da...

Hakan’ı üniversiteden tanıyoruz, yakın dostumuz, bütün Maraşlıları da onun sayesinde hep iyi bilmişim. İster benim şansım diyelim ister başka tür lüsünün zaten mümkün olmadığını söyleyelim, hep iyilere denk geldim. Yıllar içinde birçok Maraşlı tanıdım ve Hakan’dan itibaren hiçbiri beni yanıltmadı. Şehre son gelişim ise, çeyrek yüzyıllık “Maraşlılar güzel insanlardır,” kanaatimin teyidi gibiydi.

O şair şehir, beni hep ödüllendirdi; güzel arkadaşların yanı sıra bir roman ödülü takdim etti. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi’nin düzenlemiş olduğu Uluslararası Şiir ve Edebiyat Festivali’nin birincisinde, *Nekro Porta* adlı romanımı ödüle layık gördü. Jüride bulunan çok kıymetli isimler; Prof. Dr. İskender Pala, Prof. Dr. Kemal Sayar, Prof. Dr. Fatih Andi, Rasim Özdenören,

Necip Tosun, Mevlana İdris Zengin ve Güray Süngü’nün teveccühü ile Tahsin Yücel Anısı’na Yılın Roman Ödülü benim oldu. Kıvanç duydum. Kıvanç duyacağım. Bu vesileyle, yazmaya dair çekincelerimi azaltıp bunu elzem bir gayeye eviren taltifleri dolayısıyla, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere Uluslararası Şiir ve Edebiyat Festivali’ni tertip eden tüm kurumlara, kişilere ve çok kıymetli sayın jüri üyelerine bir kez daha şükranlarımı sunuyorum.

Şahsıma ve eserime gösterilen özeni sadece misafirperverlikle izah edemem. Bu misafiri sevmek kadar belki de daha ziyade edebiyatı ve edebiyatçıyı sevmekle alâkalı. Türk Edebiyatı’na ilham veren, istikamet çizen isimlerin o topraklarda doğup büyümesini ancak bu ihtimamla açıklayabiliyorum; o şehirde edebiyat, itina gösterilen, üzerine titrenen bir şey çünkü. “Edebiyatın Başkenti” sözü başka hiçbir şehre böyle yakışmazdı, zira bu ikâme edilmiş bir tamlama değil bilakis hak edilmiş bir övgü.

Yolum ne zaman Maraş’a düşse iyilik, güzellik buldum ben ve esenlikle ayrıldım. Ödül töreninde de söyledim, daima tekrarlayacağım; sen alicenap insanların kahraman Maraş’ısın; şanın yücelsin dilerim.

**Bilen bilir,  
Anadolu’nun uzağı  
ile İstanbul’unki aynı  
değildir. Anadolu’da  
yakın, en fazla bir  
sigara içimi, uzak  
ise bir ok atımı  
kadardır. İstanbul’un  
yakınıysa arabayla  
bir saat, uzağı  
en az iki saattir.**







"Oh! Very far!" said the man. Showing the shop in the back; "Wait a minute, I'll get a package over there, I'll drop you off,"

Even though we said, "Thank you, we can walk, we like walking," he didn't listen. "You can't go all the way that far in the rain" he said, and didn't accept any opposition. Of course, we waited. Those that know, know that "far" in Anatolia and in Istanbul are not the same. In Anatolia, close is at most, finishing one cigarette away and far is as much as an arrow shot. And close in Istanbul, is an hour by car, and far in there is at least two hours away. In short, bless him, a resident of Maraş took us to the museum in three minutes by car.

I came to Maraş once again almost a quarter century ago, how happy I was back then; wherever I came, I was welcome, wherever I went, it was with the sweetest farewell. We kept the numbers of our first landline phone as Maraş, Manisa, James Bond in our minds. We went to visit Hakan, the only person from Maraş that I know. We arrived at the city at dusk and had a conversation in a place whose name I can't even remember, how bright my eyes were back then; I was content whether I talked or stayed silent... We know Hakan from the university, he is a close friend of ours, thanks to him, I always thought well of all the people of Maraş. Whether we call it luck or say that it is

not possible otherwise, I have always come across good ones. I've known many people from Maraş over the years, and since Hakan, none of them have misled me. The last time I came to the city, it was like a confirmation of my quarter-century-old belief that "People of Maraş are beautiful people".

That poets' city has always rewarded me; it presented me with a novel award as well as good friends. In the first International Poetry and Literature Festival organized by Kahramanmaraş Metropolitan Municipality, my novel Neko Porta was deemed worthy of an award. Very valuable names in the jury; prof. Dr. İskender Pala, Prof. Dr. Kemal Sayar, Prof. Dr. Fatih Andi, With the favor of Rasim Özdenören, Necip Tosun, Mevlana İdris Zengin and Güray Süngü, the Novel of the Year Award was awarded in the Memory of Tahsin Yücel was mine. I was flattered. I will keep on being proud. With this, I would like to express my gratitude once again to all institutions, individuals, and the esteemed jury members who organized the International Poetry and Literature Festival, especially Kahramanmaraş Metropolitan Municipality, for their awards reduced my worries about writing and turned it into an essential purpose. I cannot explain the great care that they showed to me and my work only with hospitality. This kindness is perhaps more related to loving literature and writers rather than loving the guest only. I can only explain this by first explaining the birth and growth of the names that inspired and set the course for Turkish Literature, because literature in that city is something that is cherished and cared for. The word "Literary Capital" would not suit any other city like this, for it is not a substituted phrase but well-deserved praise.

Whenever I pass by Maraş, I find goodness and beauty and leave peacefully. As I said at the award ceremony, and I will always repeat; you are the heroic Maraş of the magnanimous people; I wish you glory.



**Those that know, know that "far" in Anatolia and in Istanbul are not the same. In Anatolia, close is at most, finishing one cigarette, away and far is as much as an arrow shot. And close in Istanbul, is an hour by car, and far in there is at least two hours away.**

# Dünya Edebiyat Şehri

## ENDÜLÜS'ÜN MİSTİK ŞEHİRİ: GRANADA

### THE MYSTICAL CITY OF ANDALUSIA: GRANADA

İspanya'nın UNESCO tarafından 2014'te bir edebiyat şehri olarak tescillenen ilk şehridir Granada. Belki de her sokak ve çarşısında Endülüs Emevi Devleti'nin izlerine rastlanan Granada, modern dönemde Federico García Lorca gibi birçok edebiyatçının da yuvası olmuştur.

Granada is the first city in Spain to be registered as a city of literature by UNESCO in 2014. Traces of the Anadalusian Umayyad State can be found perhaps in every street and bazaar of Granada, and in the modern era, it has also been the home of many literary figures such as Federico García Lorca.

ZEHRA KARADAŞ

İspanya'nın güneyinde Endülüs Özerk Bölgesi'nde yer alan Granada, köklü tarihi ve kültürü ile herkesi büyüleyen mistik bir şehirdir. Tarih boyunca pek çok kültüre ev sahipliği yapan Granada'nın kelime anlamı "nar"dır. Bir yanda Endülüs'ün gölgesinde El Hamra Sarayı diğer yanda ise ihtişamlı Granada Katedrali şehrin tarihine ışık tutan eşsiz mimari eserlerdir. Kitaplarda Granada'ya son Müslüman krallığının evi olarak işaret edilir. Bu krallığın sihirli romantizmi şehrin sokaklarına yayılır âdeta. Bir diğer yandan doğu ve batının kesişim noktası olan Granada bir Rönesans şehri olmasının yanı sıra bir mağribî şehridir. Ünlü Meksikalı şair Francisco de Icaza'nın da dediği gibi "Hayatta Granada'da kör olmaktan daha hüzünlü bir şey yoktur". Çünkü pek çok yazar ve şair, memleketlerinin bu mistik havasına kapılarak şehre değer katmıştır.

#### Granada Şairi

Bugün Granada'nın edebi yönü ele alındığında ilk akla gelen isim hiç şüphesiz Federico García Lorca'dır. Lorca, 1898'de Granada'da dünyaya gelmiştir. Bir şair ve oyun yazarı olan Lorca hem şiirleri hem de trajedi oyunları ile şehrin edebi kişiliğine değer katmış ve zaman içerisinde İspanya edebiyatı denilince Cervantes'ten sonra ilk akla gelen isim olmuştur. Eserlerinin pek çok dile çevirileri mevcuttur. Hem Endülüs'ün mistik tarihine tanıklık etmek isteyen hem de Lorca'nın şehri Granada'yı görmek isteyen Lorca okurları, her yıl Granada'ya gelmekte ve yazarın doğduğu evi ziyaret etmektedir. Okuyucular çingene mahalleleri arasındaki Zaidin Parkı'nda Lorca şiirleri okumakta ve Granada'nın renklerine boyanmakta diyebiliriz. Federico García Lorca, "Çingene Baladı" şiiriyle büyük bir

şöhretin kapılarını aralamıştır. Yüreği sevgiyle dolup taşan şair, şiirlerinde yaşam sevgisini, doğa coşkusunu dopdolu bir şekilde yansıtmaktadır. Ancak yaşı ilerledikçe şiirlerinde toplumsal konulara ve derin duygulara yer veren Lorca, şairliği "acılar çekmesi gereken kimse" olarak nitelendirmiş ve New York'ta Bir Şair eserinde bu sözlerine dikkat çekmemizi sağlamıştır. İnsanın kendi içindeki çıkmazlarına ve toplum içerisindeki zulümlere karşı bir duruş sergilemektedir o. Şiirlerinin yanı sıra tiyatro oyunları ile Granada halkı üzerinde ilgi uyandıran Lorca'nın *Bernarda Alba'nın Evi* isimli oyunu *Köy Trajedileri Üçlemesi* adlı üçlemesinin son oyunudur. Bu eserinde toplum baskı ve normlarını ele alan Lorca, iç savaşın da etkileriyle sarsılan toplumun acınası trajedisini gözler önüne serer. Peki bu üçlemenin diğer eserleri nelerdir?



Fotoğraf: Austin Gardner, El Hamra Sarayı, Granada

Granada, located in the Andalusian Autonomous Region in the south of Spain, is a mystical city that fascinates everyone with its deep-rooted history and culture. The word meaning of Granada, which has hosted many cultures throughout history, is "pomegranate". On the one hand, the Alhambra Palace in the shadow of Andalusia and on the other hand, the magnificent Granada Cathedral are unique architectural works that shed light on the history of the city. In the books, Granada is referred to as the home of the last Muslim kingdom. The magic romance of this kingdom spreads to the streets of the city. On the other hand, Granada, which is the intersection of east and west, is a Moorish city as well as a Renaissance city. As the famous Mexican poet Francisco de Icaza said, *"There is nothing more sorrowful in life than being blind in Granada"*. Because many writers

and poets have added value to the city by getting caught up in this mystical atmosphere of their hometowns.

#### Poet Of Granada

When considering the literary aspect of Granada today, the first name that comes to mind is undoubtedly Federico García Lorca. Lorca was born in Granada in 1898. Lorca, a poet and playwright, added value to the city's literary personality with both his poems and tragic plays, and over time, when it comes to Spanish literature, he became the first name that comes to mind after Cervantes. His works have been translated into many languages. Lorca readers, who both want to witness the mystical history of Andalusia and see the city of Lorca, come to Granada every year and visit the house where the author was born. We can say that readers are reading

Lorca poems in Zaidin Park among the gypsy neighborhoods and being painted in the colors of Granada.

Federico García Lorca opened the floodgates of great fame with his poem "Gypsy Ballads". The poet, whose heart is full of love, reflects the love of life and the enthusiasm of nature in his poems. However, as he got older, Lorca included social issues and deep feelings in his poems and described poetry as *"the person who should suffer"* and made us draw attention to these words in his work *"A Poet in New York"*. He takes a stance against the deadlocks of man and the oppression in society. Lorca's play *"Bernarda Alba's House"*, which arouses the interest of the people of Granada with his theater plays as well as his poems, is the last play of his trilogy called *"Village Tragedies Trilogy"*. Addressing the pressu-

Diğer iki oyun *Kanlı Düşün* ve *Yerma*'dır. Lorca her iki oyunu da birer trajik komedi olarak değerlendirmektedir. Lorca, Granada'ya âşik bir yazardır. Zamanını Granada sokaklarında geçirmeyi çok sevdiğini birçok söyleşisinde dile getirmiştir.

### Yazarlar Cenneti

Doğu ve batı esintileriyle kendisine hayran bırakan Granada, Endülüs'ün mirasını taşımaktadır. Köklü tarihi ve etnik yapısı Granada'ya her daim değer katmış ve şehre mistik bir ruh kazandırmıştır. Edebi

**Bir şair ve oyun yazarı olan Lorca hem şiirleri hem de trajedi oyunları ile şehrin edebi kişiliğine değer katmış ve zaman içerisinde İspanya edebiyatı denilince Cervantes'ten sonra ilk akla gelen isim olmuştur.**

tarihi on üçüncü yüzyıla dayanan Granada bu mistik ruhundan beslenen yazarlarla doludur. Kimdir bu Granadalı yazarlar? Granada edebiyatının saygın yazarı İbn S'îd al-Mağribî (1212-1286), Granadalı şair, tarihçi ve coğrafyacısıdır. İbn S'îd al-Mağribî, ailesinden gelen edebi kişiliğini *Batının Süslemeleri Üzerine Olağanüstü Bir Kitap* adlı eseriyle taçlandırmıştır. Bir çeşit aile mirası olan bu eser aynı zamanda *Kitab al-Muğrib* olarak da bilinmektedir. Bu eserde coğrafi konum işaretli mağrib şairleri hakkında derin bilgiler yer almaktadır. Aynı eser için, bir şiir antolojisi de diyebiliriz.

Granadalı bir diğer yazarımız ise Francisco Martínez de la Rosa (1787-1862). Granada'da doğan Martínez de la Rosa oyun yazarı ve şairdir. Fransızca'yı çok iyi bilen yazarımız bu dilin şiirselliğinden etkilenerek *Abén*'i yazdı. Romantik bir eser olan *Abén* İspanya edebiyatı için oldukça önemli bir yere sahiptir. Granada edebiyatında doğu-batı esintileri bir aradadır. Bu çeşitlilikten etkilenen Francisco Martínez de la Rosa, İskoç yazar Walter Scott'dan etkilenerek *Dona Isabel de Solis* romanını yazdı. Martínez de la Rosa bu eser ile adından sıkça söz ettirmeye başlar. Diğer bir Granadalı edebiyatçı Ángel Ganivet García'yıdır (1865-1898). García, tam bir Granada aşığıdır. Granada'da dünyaya gelen yazar bu şehrin büyüleyici tarihine ve etnik yapısına öyle bir kapılır ki *Granada la bella*'yı (1896) yazar. Türkçe

karşılığı *Güzel Granada* anlamına gelen bu eser yazarın şehrine duyduğu hayranlığı ortaya koymaktadır.

Granada doğumlu bir diğer yazar ise Francisco Ayala'dır (1906-2009). Bir yazar ve eleştirmen olan Ayala, *Ruhsuz Adamın Komedi* ve *Gündoğumu Masalı* adlı eserleriyle tanınan saygıdeğer bir yazar ve akademisyendir. Onlarca denemesi ve çevirisi vardır. Granada, Endülüs bölgesinde olmasının kendisine kattığı anlamlarla olsa gerek daha birçok yazarın şehri olmuştur. Günümüzde *Zumaya Koleksiyonu* isimli şiir derlemesiyle tanınan Luis Garcia Montero (1958) gibi deneyimli şairlerin yanı sıra Fernando Valverde ve Javier Egea gibi genç yazarlar da Granadalıdır.

### Edebiyat Şölenleri

Granada'dan pek çok yazar çıkmış, burada sayısız eserlere imza atmıştır. Şehir de böylesine zengin ve etnik değerlere sahip olduğunun bilincindedir. Öyle ki Granada yıl içerisinde sayısız kültür ve edebiyat etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır. Şiir resitalleri, yazar-okur buluşmaları, konferans ve seminerler gibi günlük faaliyetlerin yanı sıra Granada Uluslararası Şiir Ödülü ve Festivali, İlkbahar Tiyatro Festivali gibi birçok etkinliğe Granada'da yer verilmektedir. Şiir okumaları ve kitap fuarları ile de Granada, edebiyat dünyasında adından sıkça söz ettirmeye devam edecek gibi görünüyor.



res and norms of society in this work of his, Lorca reveals the pathetic tragedy of the society, which was shaken by the effects of the civil war. So what are the other works of this trilogy?

The other two plays are *"Blood Wedding and Yerma"*. Lorca considers both plays as tragic comedies. Lorca is a writer who is in love with Granada. He has expressed in many interviews that he loves to spend his time on the streets of Granada.

### Heaven Of Authors

Fascinating with its eastern and western breezes, Granada carries the legacy of Andalusia. Its deep-rooted history and ethnic structure have always added value to Granada and brought a mystical spirit to the city. Granada, whose literary history dates back to the thirteenth century, is full of writers fed by this mystical spirit. Who are these Granada writers? The respected writer of Granada literature, Ibn S'id al-Maghribi (1212-1286), was a Granada poet, historian and geographer. Ibn S'id al-Maghribi crowned his literary personality, coming from his family, with his work titled *"The Extraordinary Book on the Adornments of the West"*. This work, which is a kind of family legacy, is also known as *Kitab al-Mugrib*. In this work, there is deep information about geolocated Maghreb poets. For the same work, we can say that it is a poetry anthology.

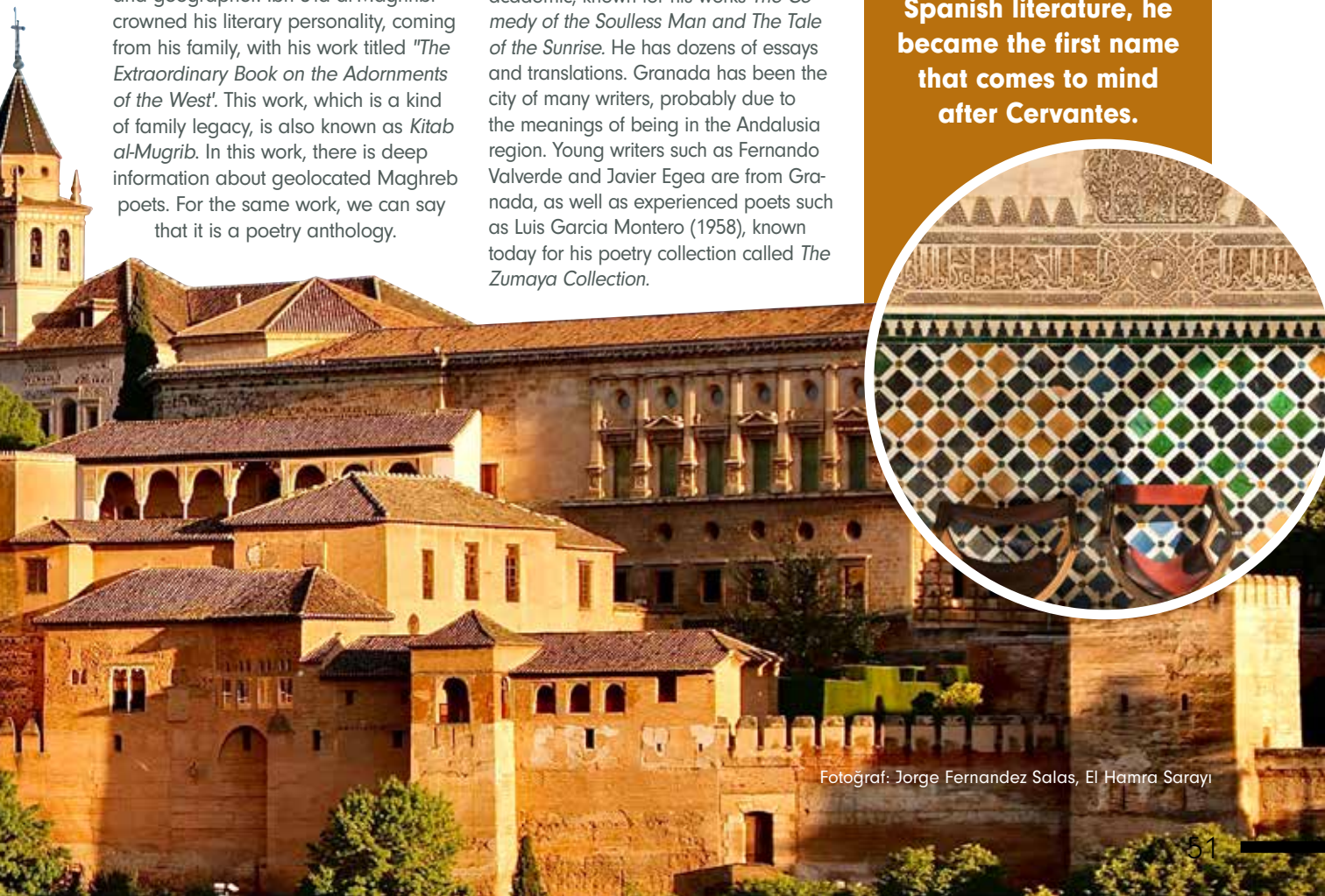
Another writer from Granada is Francisco Martínez de la Rosa (1787-1862). Born in Granada, Martínez de la Rosa is a playwright and a poet. Our writer, who knows French very well, was influenced by the poetry of this language and wrote *Abén*. *Abén*, a romantic work, has a very important place for Spanish literature. East-west influences are combined in the literature of Granada. Fascinated by this diversity, Francisco Martínez de la Rosa wrote the novel *Dona Isabel de Solis*, influenced by the Scottish writer Walter Scott. Martínez de la Rosa started to make a name for himself with this work. Another Granada writer is Ángel Ganivet García (1865-1898). García is a true Granada lover. Born in Granada, the writer was so caught up in the fascinating history and ethnicity of this city that he wrote *Granada la bella* (1896), which means *Beautiful Granada* reveals the author's admiration for his city.

Another writer born in Granada is Francisco Ayala (1906-2009). A writer and critic, Ayala is a respected author and academic, known for his works *The Comedy of the Soulless Man* and *The Tale of the Sunrise*. He has dozens of essays and translations. Granada has been the city of many writers, probably due to the meanings of being in the Andalusia region. Young writers such as Fernando Valverde and Javier Egea are from Granada, as well as experienced poets such as Luis Garcia Montero (1958), known today for his poetry collection called *The Zumaya Collection*.

### Literary Fiestas

Many writers came out of Granada and wrote countless works here. The city is aware of the fact that it has such rich and ethnic values. So much so that Granada hosts numerous cultural and literary events throughout the year. In addition to daily activities such as poetry recitals, writer-reader meetings, conferences and seminars, many events such as Granada International Poetry Awards and Festival, Spring Theater Festival are held in Granada. With its poetry readings and book fairs, Granada seems to continue to make a name for itself in the literary world.

**Lorca, a poet and playwright, added value to the city's literary personality with both his poems and tragic plays, and over time, when it comes to Spanish literature, he became the first name that comes to mind after Cervantes.**



Fotograf: Jorge Fernandez Salas, El Hamra Sarayi

# TARİHİN SESSİZ TANIĞI

## THE SILENT WITNESS OF HISTORY

**Fotoğrafın altında yer alan “Nefs-i Maraş Kal’asından Maraş’ın şimal cihetinin görünüşü” ibaresinden fotoğrafın Maraş merkezde yer alan kaleden ve sancağın kuzeyini içine alacak şekilde kalenin güney doğusundan çekildiği anlaşılmaktadır.**

**From the phrase “Nefs-i Maraş Kal’asından Maraş’ın şimal cihetinin görünüşü” which means “The appearance of the northern direction of Maraş from the Nefs-i Maraş Castle” located under the photograph, it appears that the photograph was taken from the castle located in the center of Maraş and from the south-east of the castle so that it covers the north of the starboard side.**

DR. YAŞIN KOZAK

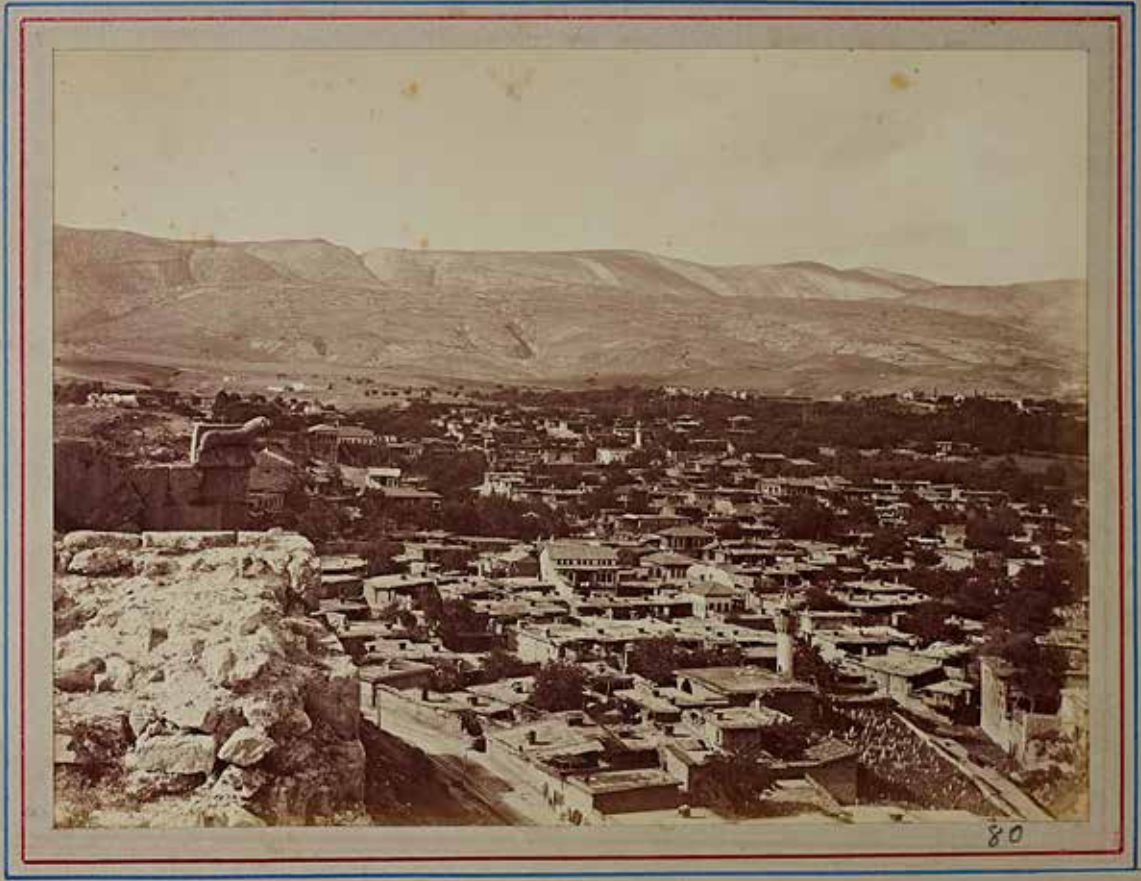
Evelâhîr’in yedinci sayısında Maraş’ın kuzey doğu ve doğu cephesini gösteren fotoğraf pozu değerlendirilmiştir. Bu sayıda da Maraş’ın kuzeyini içine alan poz değerlendirildi. Fotoğrafın altında yer alan “Nefs-i Maraş Kal’asından Maraş’ın şimal cihetinin görünüşü” ibaresinden fotoğrafın kalenin güney doğusundan çekildiği anlaşılmaktadır. Fotoğrafa ilk bakışta kale surlarının bakımsız olduğu, Maraş’ın kuzeyindeki binaların büyük çoğunluğunun üzerlerinin “dam”, bazılarının üzerlerinin ise kiremitle kaplı çatı olduğu görülmektedir. Fotoğrafın çekildiği XIX. yüzyıl sonlarında, günümüzde “Uzunoluk” olarak isimlendirilmiş olan caddenin henüz açılmamış olduğu, kaleden çekilen fotoğrafta günümüzdeki kale kapısının bulunduğu surda bir aslan heykelinin yer aldığı görülmektedir. Fotoğrafın kadrajına giren görüntüden bu bölgede üç adet saçaklı minareli caminin olduğu görülmektedir. Kalenin

hemen doğusunda saçaklı minaresi olan üzeri dam cami görülmektedir. Mabedin doğu ve güneyinde hazire bulunmaktadır. Fotoğraftaki diğer camiler ise kalenin kuzey doğusunda yer alan günümüzdeki Restebaiye (Küçük Çavuşlu) ile kalenin kuzeyinde yer alan Hacı Veli Bey camileri olduğu değerlendirilmektedir. Bu iki yapı da tek şerefeli ve saçaklı minarelere sahiptir.

Fotoğrafta, günümüzde askeri gazino civarında yer alan ağaçların bulunduğu bölgede görülen mezar taşlarına benzer yapılardan, bu bölgenin eski Alman Hastanesinin kapısının ön kısmına düşen mezarlık alanı olduğu ifade edilebilir. Bu dönemde, Bektutiye (Çınarlı) Camii’nin güneyinde de hazire bulunduğu bilinmektedir. Fotoğraf dikkatli bir biçimde incelendiğinde söz konusu caminin güneyine düşen taşların mezar taşlarına benzer taşlar olduğu değerlendirilmektedir. Yine

fotoğraftan günümüzde Karacaoğlan İl Halk Kütüphanesinin bulunduğu bölgeye denk gelen yamaçta da mezar taşlarına benzer taşların bulunduğu ifade edilebilir. Bu pozdan, Maraş’ın bu bölgesindeki mezarlıkların da bu tarihte görüntülerinin ortaya çıktığı ifade edilebilir. Son olarak Maraş sancağının kuzeyinde yer alan “Ahırdağ” olarak isimlendirilmiş olan sıra dağlarda herhangi bir orman örtüsü veya ağaç bulunmadığı görülmektedir.

**Kaleden çekilen fotoğrafta günümüzdeki Tarihi Maraş Kalesi kapısının bulunduğu surda bir aslan heykelinin yer aldığı görülmektedir.**



1880'li yıllar, Maraş

In the seventh issue of *Evelâhir*, the photograph showing the north-eastern and eastern facades of Maraş was evaluated. In this issue, the pose covering the north of Maraş is evaluated.

It is obvious that the photograph was taken from the south-east of the castle from the phrase "The appearance of the northern direction of Maraş from the Nefs-i Maraş Castle" located under the photograph. At first glance at the photograph, it seems that the fortress walls are in disrepair, the vast majority of buildings in the north of Maraş have a "dam" above them, and some have a roof covered with tiles.

At the end of the XIX. century when the photograph was taken, the street, which is now called "Uzunluk", was not yet open, and the photograph taken from the castle shows that a lion statue is located on the rampart where the present-day castle gate is located. From the image that enters the frame of the pho-

tograph, it can be seen that there are three minaret mosques with eaves in this region. A mosque with a minaret with a fringe is visible just to the east of the castle. Hazira is located to the east and south of the temple. The other mosques in the photograph are considered to be the modern-day Restebaiye (Küçük Çavuşlu) located in the north-east of the castle and the Hacı Veli Bey mosques located in the north of the castle. Both of these structures have single-aisled and fringed minarets.

From the structures similar to the tombstones seen in the area where the trees are located in the vicinity of the military casino in the photograph, it can be stated that this area is the cemetery area that fell on the front part of the door of the old German Hospital. It is known that during this period, there was also a hazir to the south of Bektutiye (Çınarlı) Mosque. When the photograph is carefully examined, it is estimated that the

stones falling to the south of the mosque in question are similar to tombstones. Again, from the photograph, it can be stated that there are stones similar to tombstones on the slope that coincides with the area where the Karacaoglan Provincial Public Library is located today. From this pose, it can be stated that images of cemeteries in this area of Maraş also appeared on this date. Finally, it is seen that there is no forest cover or trees in the mountain range called "Ahırdağ" located in the north of Maraş sanjak.

**In the photograph taken from the castle, it is seen that a lion statue is located on the rampart where the modern-day Historical Maraş Castle gate is located.**

HATTAT KUDDUSİ DOĞAN:

# HAT AŞKINA İMAM HATİP'TE DÜŞTÜM

CALLIGRAPHIST KUDDUSİ DOĞAN: I FELL INTO  
IMAM HATİP FOR THE LOVE OF CALLIGRAPHY

Hattat Kuddusi Doğan'la Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi'nde açtığı ve 32 eserinin yer aldığı sergisinde tanıştık. Ondan hat sanatının incelikleriyle birlikte çocukluk yıllarının Kahramanmaraş'ını dinlemek istediğimizi söyledik. Hocanın, sanatçılara özel olan bakış açısı, anlattığı her şeyde kendini gösteriyordu.

We met with calligrapher Kuddusi Doğan at his exhibition in the Yedi Güzel Adam Literature Museum, where 32 of his works were exhibited. We told him that we wanted to listen to the Kahramanmaraş of his childhood with the intricacies of calligraphy. His point of view, which is unique to artists, was evident in everything he told.

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

*Kıymetli hocam, Kuddusi Doğan'ı kendi dilinden öğrenmek istesek, bize neler anlattırınız?*

Eyvallah... Özetle söylemek gerekirse 1965 yılında Andırın'ın Alınoluk köyünde doğmuşum. İlkokulu köyümüzde okuduktan sonra Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesini, ardından bir yıl kadar Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu'nda okuduktan sonra Selçuk Üniversitesi Konya İlahiyat Fakültesi'ni bitirdim ve aynı fakültede İslam Felsefesi alanında yüksek lisans yaptım. Fakültede okurken 1988 yılında bir camide müezzin olarak ilk resmi görevime de başlamış oldum ve bir yıl sonra da evlendim. Sonra Diyanet'in Konya'da ikincisini açtığı Selçuk Eğitim Merkezi'ni -ki birincisi İstanbul Haseki Eğitim Merkezi'dir- bitirerek ilçe müf-

tüsü oldum. Narman, Sumbas, Nurdağı, Cihanbeyli ve Şabanözü gibi ilçelerde müftülük yaptım. 2003-2007 yıllarında Almanya'nın Schwandorf ve Nürnberg şehirlerinde din görevlisi olarak çalıştım. Sonra baktık bu göçebe hayatının sonu yok, artık biz de yerleşik hayata geçelim dedik ve Konya'ya yerleşmiş olduk. Şimdi burada vaizlik yapıyorum ve yazı yazmaya ve sanatsal çalışmalara daha çok fırsat ve zaman bulabiliyorum şükür. Havva hanımla kurduğumuz evliliğimizden Perihan, Muhammed İkbâl ve Neslihan adlarında üç evladımız var.

*Çocukluk ve gençlik yıllarınızın Andırın ve Kahramanmaraş'ını merak ediyoruz. Bize biraz söz eder misiniz?*

Çocukluğumuzun Andırın'ı şimdikiinden daha küçük, Torosların doğuya

doğru uzanan kolları arasında yemyeşil bir Anadolu kasabası, daha doğrusu yaylası, insanların genellikle ticaret, küçük çapta tarım ve hayvancılıkla uğraştığı, sanayinin olmadığı, ziraat alanlarının az olması sebebiyle okuyanlarının çok olduğu bir güzel memleket. Çocukluğumuzda bizim de bir miktar davarımız, orada burada ekip biçtiğimiz tarlalarımız vardı.

Andırın bugün de küçük sayılır ama aslında nispeten entelektüel insanların, memurların, bürokratların ve samimi din adamlarının çıktığı mümbit bir yer. Mesela o civarda pek duyulmayan Kuddusi adını bana veren İstiklâl gazisi dedem Ali Efendi (Dalkıran) benim tanıdığım kadarıyla gerçek bir sūfi idi.





Arif Yücel

Hayrettin  
Güngör

Kudusi Doğan

***We want to hear about Kudusi Doğan from himself, what would you tell us about yourself?***

Briefly, I was born in 1965 in Alınoluk village in Andırın. I finished elementary school in Andırın, then graduated from Kahramanmaraş Imam Hatip High School, and after studying in the Press Academy in Marmara University for a year, I got my diploma from Selçuk University's Theology major. I finished my MA in Islamic Philosophy. I started working as a muazzin in 1988, and I got married a year later. Then I graduated from the Selçuk Education Center, which is the second education center that Diyanet has opened (first is Istanbul Haseki Education Center), and

I became the district's mufti. I worked in Narman, Sumbas, Nurdağı, Cihanbeyli and Şabanözü districts. Between the years of 2003 and 2007, I worked as a religious official in Germany, Schwandorf and Nuremberg. Then I realized there is no end to this nomadic life, and I moved to Konya with my family. I work as a preacher now, and thank God I have enough free time to write. I have three children from my beloved wife Mrs. Hawva; Perihan, Muhammed İkbâl and Neslihan.

***We want to hear about Andırın and Kahramanmaraş of your childhood. Can you tell us about it?***

In my childhood, Andırın was a small town in the east foothills of To-

ros mountains, where people were engaged with trade, agriculture and livestock breeding. A place far away from industrial developments, and lots of people did go to school because there was little agricultural area. We had some goats, and some agricultural areas here and there.

Andırın is still a small village, but it is a place where a lot of intellectuals, officers, bureaucrats and religious officers come from. My great grandfather Ali Efendi was a real sufi and an Independence War gazi. He gave me the name "Kudusi" which was not common. I love my name so much by the way.



Fotoğraf: Fatih Emre Asya

İsmimi çok seviyorum bu arada... Seksenli doksanlı yıllarda *İkinci Yazıları'nı* yayınlayan rahmetli Mehmet Ali Zengin (Nedim Ali) hatırlamamız gereken güzel insanlardandı. Mevlana İdris'in ağabeyi kendisi malûm. Fırsat buldukça Bilal Öksüz'ün Hayber Kitabevine uğrar, yeni gelen dergi ve kitapları okumaya çalışırdık. Özellikle Yedi Güzel Adam dediğimiz Sezai Karakoç, Erdem Bayazit, Rasim Özdenören gibi şair ve yazarların eserlerini, *Mavera* dergisini burada görür okurduk. Köylüler Cuma günü mutlaka ilçeye akın ederler ve Merkez Camide verilen vazazları pürdikkat dinlerler ve öbür cumaya kadar onu konuşur ve yorumlar yaparlardı. Özellikle Şam'da okumuş, hem bir alim hem de bir halk adamı olan rahmetli Hasan Tor hocamızın sohbetleri Andırın'ın manevi ikliminde güzel bir esinti olurdu. Köyümüzün muhtarlığını da yapan rahmetli dedem ve sonra babam hocaları çok severler, zaman zaman evlerimize davet eder, komşuları da çağırır, sohbetler edilirdi. Bizler de çay kahve hizmetlerini görürken bu sohbetlere kulak misafiri olurduk.

Herhâlde bu yüzden olacak ki, ben daha ilkokulda iken komşumuz ve akrabamız olan Ömer Hocadan (biz Omar Hoca derdik) Kur'an ve tecvit öğrenmişim, Rabbim kendisine gani gani rahmet eylesin. İlkokul bittiğinde babam daha önce ağabeyim Ali Doğan'ı kaydettirdiği Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesine beni de kaydettirmiş, birkaç parça eşya ile getirdi bizi Çınarlı Camiine bıraktı, caminin imamına da epey bir şeyler

tembihleyip gitti. Maraş'ta bazı camilerde böyle köylerden kasabalardan gelen öğrencilerin kalabileceği öğrenci odaları/hücreleri vardı. Mesela Acemli Camii bu konuda başı çekiyordu ve tahmin ediyorum kırk elli öğrenci barındırıyordu. Bu camiler aynı zamanda imam hatipli gençlerin imamlık-müezzinlik gibi cami hizmetlerini öğrendiği bir nevi tatbikat camileriydi. Bizim kaldığımız Çınarlı Camii ise daha küçük, avlusunda devasa bir çınar ağacının bulunduğu, merhum Sütçü İmam'ın Fransız askerlerine ilk kursunu attığı Uzunluk Hamamına oldukça yakın, şirin bir avlusu ve zeytin bahçesi olan mütevazı bir yapıydı. Daha sonra buraya Sütçü İmam'ın türbesi yapıldı malûm. Biz oradayken yoktu. Fakat cemaatten Sütçü İmamın oğlu (veya torunu olmalı) bildiğimiz ak sakallı ak saçlı bir zat diğer bir odada birkaç kişiye *Mızraklı İlmihal* okurdu kış gecelerinde.

**Çocukluğumuzun Andırın'ı şimdikinden daha küçük, Torosların doğuya doğru uzanan kolları arasında yemyeşil bir Anadolu kasabası, ziraat alanlarının az olması sebebiyle okuyanlarının çok olduğu bir güzel memleket.**

Hepsi de kendi köyümüzden beş arkadaş kalıyorduk biz bir odada. O yıllarda Andırın'dan, Türkoğlu'ndan ve civar köylerden bu şekilde okuyan çok talebe vardı. Biz okula başladık, gidip geliyoruz ama birkaç ay sonra meşhur "Maraş Olayları" patlak verdi. 1978 yılının Aralık ayında bir Cuma günü ortalık savaş alanına döndü. Birkaç günlük sıkıntıdan sonra kendimizi ağabeyimin de kaldığı İmam Hatip'in Batıpark'taki yatılı pansiyonuna attık. Düşünebiliyor musunuz, 12 veya 13 yaşındayız, olayların en kesif yaşandığı Uzunluk caddesinde binlerce mermi atıldığı bir iç çatışmanın ortasında kalmışız. Tabii sonra sıkıyönetim ilan edildi, okullar tatil edildi, biz Andırın'a döndük, okullar sanıyorum mart ayında açıldı ve ikinci sınıftan itibaren biz de yatılı okuyarak 1985 yılında bitirdik okulu. dareci olarak merhum müdürümüz Sait Kırmacı, Necmeddin Gevri, Halil Kirişçi ve Mustafa Koyuncu, Naci Kahraman, Hüseyin Bahar, Yaşar Alparslan, birer kibarlık timsali Ali Haydar Kireççi ve Ferit Topçuoğlu zihnimde yer etmiş hocalarımızdandır. Arkadaşlarımız arasında çok başarılı olanlar vardı. Şimdi bakıyorum da bizim dönem İmam Hatip Liseleri son derece iyiymiş. Daha sonra her biri birer bilim adamı, akademisyen, şair, doktor, mimar, hukukçu olan arkadaşlarımız bizim sınıftan ve bizim dönemden çıktı. Mesela Prof. Mehmet Akif Kireççi, Prof. Mustafa Kısakürek, Prof. Orhan Doğan, onun ikizi Doç. Ayhan Doğan sınıf arkadaşlarımızdı, Prof. Kireççi ile biz beraber otururduk sırada. Şu anki rektör yardım-



Late Mehmet Ali Zengin who published İkinci Yazıları was a beautiful person we must commemorate. He was the brother of Mevlana İdris. Every chance we got, we would go to Bilal Öksüz's Hayber Bookstore and try to read new books and magazines. We would read the *Mavera Magazine*, the works of *Yedi Güzel Adam* poets like Sezai Karakoç, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören. The villagers would come to the district every Friday and listen to the Jum'ah khutbah, and they would talk about it all week long. Especially the late scholar Hasan Tor's preachers, who had studied in Sham and was not only a scholar but was also a loved man in the society, would be filled with people. My grandfather who was the chief of our village and my dad would love the scholars and often invite them to dinner at our house. We would call the neighbours too and talk about everything.

I, probably influenced by this, learnt how to read the Quran and the tajwid rules from Ömer Hoca, whom we called Omar Hoca. May he rest in peace. When I finished elementary school, my father enrolled me in Kahramanmaraş Imam Hatip High School where my brother Ali Doğan went. He left us at the Çınarlı Mosque and the mosque's imam came up to us and gave some advice. Some mosques in Maraş have rooms for students coming from

villages. Acemli Mosque was one of them, and I guess it was home to 40-50 students. These mosques were also the mosques in which high school students would come and practice the azan, and how to be an imam. The mosque in which we lived, Çınarlı Mosque, was a small mosque with a huge plane tree in the yard. It is very close to the Uzunluk Hamam, where Sütçü İmam fired the first gunshot against French soldiers. Then they built a Sütçü İmam monument there. It was not there when I lived there. But a man whom we knew as the son or grandchild of Sütçü İmam would read *Mızraklı İlmihal* on winter nights.

We were 5 students from the same village in our room. There were lots of students from Andırın at that time. We started going to school, but a

few months later the Maraş Incidents took place. A random Friday night in December of 1978 almost turned into a war. After a couple of days we started to stay at İmam Hatip's dorm in Batıpark, where my brother also stayed. Can you imagine something like that? We were 12-13-year-olds, in the Uzunluk street where almost all incidents took place, we lived there while thousands of gunshots were fired. Then of course the state proclaimed martial law. Schools got closed and we returned home. Then schools re-opened in March and we graduated in 1985.

Our principal Sait Kırmancı, and our teachers Necmeddin Gevri, Halil Kirişçi and Mustafa Koyuncu, Naci Kahraman, Hüseyin Bahar, Yaşar Alparslan, the kindest people Ali Haydar Kireççi and Ferit Topçuoğlu are the teachers I can never forget to this day.

Some of our friends from back then are now very successful people. Looking back to the past, İmam Hatip High Schools were really good. My friends with whom I studied became scientists, scholars, poets, doctors, architects and lawyers.

Prof. Mehmet Akif Kireççi, Prof. Mustafa Kısakürek, Prof. Orhan Doğan, his twin AP Ayhan Doğan were my classmates, Prof Kireççi was my deskmate. The current vice chancellor Prof. Kadir Saltalı was also our friend. Poet and lawyer

**In my childhood, Andırın was a small green town in the east foothills of Toros mountains, in which lots of people did go to school because there was little agricultural area.**

cısı Prof. Kadir Saltalı aynı şekilde bizim dönemdedi ve yatılıydı. Şair ve hukukçu Mevlana İdris, hattat Arif Yücel bizden bir sınıf ilerleydiler. Şunu da zikretmeliyim, bizim Çınarlı Camiine çok yakın bir yerde Milli Türk Talebe Birliği'nin şubesi vardı ve biz zaman zaman oradaki sohbetlere ve ders çalışmaya giderdik. Maalesef 12 Eylül darbesiyle kapısına kilit vuruldu.

**Hat Sanatına ilginiz nasıl başladı?  
İlahiyat Fakültesinde okurken, yazıyla  
uğraşan arkadaşlarınız var mıydı?  
Hangi hocalardan ders aldınız?**

Biz İmam Hatipte okurken şiir ve edebiyata az çok ilgi duyar severdik. Necip Fazıl ve Sezai Karakoç az çok okudumuz üstatlardı. Ben roman okumayı da çok severdim, bazı yerli ve yabancı klasikleri burada okuduğumu hatırlıyorum. Ayrıca biz birkaç arkadaşla hafta sonları Musiki Derneğine gider, Klasik Türk Müziği meşklerine iştirak ederdik. Avukat Mehmet Onur ve rahmetli Memduh Cumhuriyet yönettiği birkaç konserde biz de yer almıştık. Hat Sanatına gelince, kimi gazeteler Ramazan ayında bazı hat eserlerinin kopyasını ek olarak verir, biz de okumaya, anlamaya çalışırdık. Meşhur hattat Hamid Aytacı'nı adını duyduk. Bir gün babam bir Veda Hutbesi çerçeveletmiş, getirdi köydeki evimizin misafir odamıza astı, hutbenin en üst kısmında da bir tuğra vardı. Biz çocuk hâlimizle aşağıdan yukarı bu tuğraya uzun uzun bakar ve "Yahu! Bu ne ola ki, neye benziyor, ne yazıyor?" diye uzun uzun seyrederdik. Bunun bir insan tarafından kalemlerle yazıldığını bile bilmezdik.

Neticede İlahiyat Fakültesinde 1987 yılında seçmeli ders olarak Farsça, Osmanlıca, Dini Müzik ve Hüsni Hat gibi dersler vardı ve birini seçmemiz gerekiyordu. Ben tuttum Hüsni Hatı seçtim. İyi ki seçmişim, o gün bugündür bırakamıyorum.

Prof. Dr. Fevzi Günüş, ilk hat hocamızı ve daha sınıfa ilk girişinde, bizlerle merhabalaşmasında bir başkalık, bir güzellik hissettik. Sanatın güzelliği yüzüne sirayet etmişti âdeta. O güne kadar gördüğüm en zarif insandı belki. Kamış kalemler, mürekkepler, kağıtlar getirmiş, bunları bizler için ayrı ayrı hazırladı, yazacağımız örnek harfleri fotokopi olarak dağıttı, meğerse bu harfler Rik'a harfleriymiş.



Fotoğraf: Fatih Emre Asya

Fakülte bitene kadar Rik'a meşklerini bitirmiş ve bir sene kadar da Nesih harfleri meşketmiştik Fevzi Hocadan. Hatta fakülteyi bitirirken halk kütüphanesinde bir de sergi açmıştık, benim de bir yazım burada sergilenmişti. Fakülte bitince bir yıl kadar hocaya gidemedim ama aklımdan da çıkmıyordu bir türlü yazı. Kendi kendime bir şeyler yazıyordum ama Allah'tan, iyi olmadığını fark ediyordum. Gözüm daha çok Sülüs ve Nesih yazıydı.

Sonra duydum ki, Konyalı meşhur hattat Hüseyin Öksüz bizim mahalleye oldukça yakın bir yerde, Toptancılar çarşısının camisinde cumartesi günleri ders veriyormuş. Hüseyin Öksüz, meşhur hattat Hamid Aytacı'dan icazetli, uluslararası yarışmalarda ödülleri kazanmış, birçok caminin yazılarını yazmış, aynı zamanda eczacı, eşraftan şair bir babanın oğlu... Gittik tanıştık, baktık hoca güler yüzlü, esprili, mütevazı bir insan. Fevzi Hocadan Rik'a meşk ettiğimi, kendisinden de Sülüs ve Nesih yazıları meşk etmek istediğimi söyledim. Kabul etti. Sanıyorum 1991 veya 1992 yılıydı. Böylece yeniden başlamış olduk. Ben 1998 yılının Eylül ayına kadar, yani müftü olarak atanıp Konya'dan

ayrılana kadar sekiz veya dokuz yıl kesintisiz devam ettim Hüseyin Hocanın derslerine. 2003 yılına kadar da mektupla ve Konya'ya gelip gittikçe devam etti bu serüven. Nihayet 2003 yılında hoca bize Sülüs ve Nesih dallarında İcazetnâme verdi, ama biz hâlâ fırsat buldukça gider yazılarımızı gösterir, müzakere ederiz. Yani icazetname alınca her şey tamam olmuş olmuyor. Bu sadece yazdığınız yazıların altına imza koyma yetkisidir, yoksa tam manasıyla ve dört dörtlük hattat olduğunuz anlamına gelmiyor.

Devamı 10. sayıda...

**Maraş'ta bazı  
camilerde  
böyle köylerden  
kasabalardan  
gelen öğrencilerin  
kalabileceği öğrenci  
odaları/hücreleri  
vardı. Mesela Acemli  
Camii bu konuda  
başı çekiyordu.**



Mevlana İdris and calligrapher Arif Yücel were one class above us. I must add that Milli Türk Talebe Birliği (National Turkish Students Union) was very close to Çınarlı Mosque and sometimes we would go there and study or listen to some lectures. Unfortunately, it was closed after the 12 September coup.

**How did your interest in calligraphy start? Did you have friends in university who did calligraphy? From whom did you learn?**

In high school, I was more or less interested in literature and poetry. We would read Necip Fazıl and Sezai Karakoç's poems. I loved reading novels too. I remember reading Turkish and

foreign classics. Also, I would go to Musiki association with my friends and attend Classical Turkish Music recitals. We attended some recitals coordinated by Lawyer Mehmet Onur and the late Memduh Cumhuriyet Bey.

About calligraphy, some newspapers would give out copies of some calligraphy and me and my friends would try to understand what was written. We heard about the famous calligrapher Hamid Aytaç. One day, my father got the Veda Hutbah (The last hutbah of the Prophet Muhammad (sw)) and there was a tughra on top of the calligraphy. We couldn't understand what was that, being children of course, and wondered what it meant. We wouldn't even know that it was actually written by a person.

I had to take elective courses in university, and I had to choose between Persian, Ottoman Turkish, Religious Music and Calligraphy. I chose calligraphy. I am so glad of having chosen it. I haven't stopped doing it since then.

Prof. Fevzi Günüş was our first calligraphy teacher and in the first class we took from him we felt his inner beauty, his nice personality. He was the nicest person I had ever met. He brought reed pens, inks and papers, prepared them separately for us, distributed the sample letters we were going to write as photocopies, it turns out that these letters were Rik'a letters.

We have learnt Rik'a letters the first year and in the second year we studied Nesih letters from Fevzi Hoca. We even opened an exhibition in the public library while graduating from the faculty, and one of my calligraphies was exhibited there.

After graduating I was not able to study with Fevzi Hoca for about a year, but I could not let it go in my mind. I tried to work by myself but couldn't be pleased with my work, thank God. I was curious about Sülüs and Nesih.

Then I learnt that the famous calligrapher Hüseyin Öksüz from Konya was lecturing in Toptancılar bazaar, on Saturdays a place that is very close to my house. Hüseyin Öksüz, got his diploma (icazetname) from famous calligrapher Hamid Aytaç, has won prizes in international competitions, wrote calligraphies of several mosques, He's also a pharmacist, and the son of a poet... I told him I learnt Rik'a from Fevzi Hoca and wanted to learn Sülüs and Nesih from him. He agreed to teach me. I started again. I continued to learn from him for almost eight or nine years, until I was appointed to Konya as a mufti in 1998 September. When I moved to Konya, we continued to work through letters and face to face when I came to visit him, until 2003. Finally in 2003, we got our diplomas in Sülüs and Nesih, but we still talk about our work when we get a chance to come together. Getting your diploma does not mean your education is finished. It just shows that you have the authority to sign your work it does not mean you are a perfect calligrapher.

*Continues in the 10th issue...*

**Some mosques in Maraş have rooms for students coming from villages. Acemli Mosque was one of them.**

# İKİ DAĞ VE İKİ IRMAK ARASI BERTİZ YÖRESİ

## BETWEEN TWO MOUNTAINS AND TWO RIVERS, THE BERTİZ REGION

**İki dağın ve iki ırmağın arası Bertiz: Engizek Dağları'nın güneyi, Ahır Dağı'nın kuzeyi; Ceyhan Nehri'nin doğusu, Göksu Çayı'nın batısında bulunan alanı kapsamaktadır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan yerleşimler, geniş sahaya yayılmış durumdadır.**

**Bertiz is in the middle of two mountains and two rivers, south of Engizek mountains, north of Ahır mountain, east of Ceyhan River, west of the Göksu watercourse. Settlements ranging from east to west are spread all over the wide field.**

### İBRAHİM GÖKBURUN

Bertiz Yöresi, Kahramanmaraş'ta çok duyulan, konuşulan yerlerden biridir. Ancak bu yöre hakkında bilinenler oldukça sınırlıdır. İki dağın ve iki ırmağın arasında kalan Bertiz; fiziki ve beşerî dokusuyla "yöre" kavramını somut olarak karşılayan bir yer. Türk Dil Kurumu sözlüğünde yöre, "Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar" şeklinde tanımlanmaktadır. Coğrafi terminolojide ise yöre kavramı; bölümlerin homojen özelliklere sahip kısımlarını ifade etmektedir. Bilindiği üzere farklı özellikleri nedeniyle birbirinden ayrılan ve sınırları içinde benzerlik gösteren yeryüzü parçaları, anlam bütünlüğüne göre tanımlanıp sınıflandırılarak bölge sistematığı oluşturulmuştur. Doğal ve beşerî özellikleriyle genelde bir bütünlük sağlayan coğrafi üniteler: "bölge-bölüm-yöre-kesim-alan" şeklinde sınıflandırılmaktadır. Mikro ölçekte bir bütünlük oluşturan doğal ve beşerî kaynakları kapsayan alanlar ise "yöre" olarak tanımlan-

maktadır. Bertiz Yöresi; iklimi, topoğrafik yapısı, morfolojik özellikleri, su kaynakları, bitki örtüsü, ulaşım imkânları, tarımsal faaliyetleri, kültürel ve sosyal dokusuyla özgün bir doku oluşturmaktadır.

Üzümü, cevizi, kirazı, kekiği, kekligi ve yaylasıyla meşhur "Bertiz neresidir" diye soranlara "İki dağın ve iki ırmağın arasındır" diyorum ben. Ancak bu sorunun cevabı sorduğunuz kişiye göre değişiyor. Bir tarihçi için "Bertiz, Maraş Harbinde Fransız'a ilk kurşunu atan Sütçü İmam'ın sığınağıdır." "Ferman padişahının dağlar bizimidir" diyen Türkmen beylerinin yurdudur Bertiz. Türkmen beyleri özgürlüğüne düşkün, sırtı pek, gözü karadır. Bu sebepten Fransız işgalinde takviye birlikleri şehre gelirken Beyoğlu'nda Bababurun savunmasında düşmanın önünü kesen Bertiz çeteleri olmuştur. Çukurova'dan Engizek Dağına göç eden yörüklerin ve aşiretlerin konaklayıp soluklandığı pınarların başıdır Bertiz. Maraş Ovası'nda çiftlik kurmuş ağalar için ırgat yurdudur.

Şimdilerde fabrikalarda çarkın dönmesini sağlayan emekçilerin kırdan kente göç eylediği yerdir. Maraş'ın yedi göbek yerlisi için Bertiz, kabarcığı, pekmezi, yaylalarında büyümüş kuzu eti, taze peyniri, tereyağı ve çiçek balı demektir. Devlet için Bertiz, kışlaları dolduran asker ocağıdır. İki dağın ve iki ırmağın arası Bertiz: Engizek Dağları'nın güneyi, Ahır Dağı'nın kuzeyi; Ceyhan Nehri'nin doğusu, Göksu Çayı'nın batısında bulunan alanı kapsamaktadır. Doğu-batı doğrultusunda uzanan yerleşimler, geniş sahaya yayılmış durumdadır. Bertiz Yöresinin sınırlarını belirleyen ana unsur, dağ kuşakları ve akarsu havzalarıdır. Faylanma ve tektonik hareketler neticesinde, ortaya çıkan dağ kuşakları ve vadiler; Bertiz Yöresi'nin doğal sınırlarını çizmiştir. Yörede birdenbire artan yükseklik, bazı yerlerde derin vadilerle kesilerek engebeli bir görünüm oluşturmaktadır. Bertiz Yöresi'nin doğu sınırı Göksu Çayının kıvrılıp Fırat Nehri'ne doğru yol aldığı yerde başlar.



Bertiz region is a quite famous region in Maraş. But information about this region is limited. Bertiz, in between two mountains and rivers, embodies the notion of region completely with its physical and humane pattern. According to Turkish Language Institute, region is defined as "A limited part of a location that covers a certain place and its surroundings, locality, neighbourhood". In geographical terminology, region stands for parts of a land which have homogeneous features. Recognizedly, land parts that separate from each other because of their different features and which also show some similarities in between, are defined and categorised in regards to their cohesion. Geographical units that show a cohesion in natural and anthropic features are defined and categorised as region, section, part or area. The land parts which include natural and anthropic sources that have a micro-sized integrity are called "region".

Bertiz region makes up a distinct texture with its climate, topographical pattern, morphological patterns, water sources, vegetation, transportation, agricultural activities, cultural and social fabric.

To those who ask me where the Bertiz region which is famous with its grapes, walnuts, cherries, thyme, partridge and uplands, is located, I answer "in between two mountains and two rivers". But the answer depends on the person you ask the question. For a historian, Bertiz is the sanctuary of Sütçü İmam who fired the first gunshot to French soldiers in Maraş. Bertiz is the homeland of Turkmen Beys who said "The command is sultan's, but the mountains are ours" Turkmen Beys are quite fond of their independence, they are very brave and self sufficient. There were Bertiz gangs that blocked the way of recruiting forces of French soldiers in Beyoğlu in Defence of Bababurun who were coming to the city to invade. Bertiz is the stop which yürüks that emigrate

from Çukurova to Engizek Mountain stop by. It is the home of farmer aghas that have a farm in Maraş plain. It is the place where workers emigrated from the countryside to urbans, who nowadays secure the carrying of businesses in factories. Bertiz means pekmez, lamb that grew on the uplands, fresh cheese, butter and honey for a local of Maraş. For the state, Bertiz is a place full of people voluntary to fill military barracks.

Bertiz is in the middle of two mountains and two rivers, south of Engizek mountains, north of Ahır mountain, east of Ceyhan River, west of the Göksü watercourse. Settlements ranging from east to west are spread all over the wide field. The main elements that determine the borders of the Bertiz region are the mountain ranges and the river stream basins. As a result of faulting and tectonic movements, the mountain ranges and valleys make the natural borders of the Bertiz region.



Göksu Çayı ile Aksu Çayı arasında kalan Erince Dağı'nı takip eden Bertiz Yöresi'nin doğu sınırı, Aksu Çayı ile Keklice Dağı'nın başladığı yerde son bulur. Bu kavşakta başlayan güney sınırı Keklice Dağı, Tepesidelme, Aslanyücesi, Kandil Dağı, Ahır Dağı, Milcan Dağı'nı takip ederek Ceyhan Nehri'ne kadar uzanır. Bertiz yöresinin güney sınırını çizen bu dağlar, Toros Dağlarının uzantılarını oluşturur. Bertiz Yöresinin batı sınırı ise Menzelet Baraj Gölü kapaklarının bulunduğu yerden başlayarak Kısıq Boğazi'nin girişine kadar uzanır.

Yöre ile aynı adı taşıyan Bertiz Çayı ile Aksu Çayı, Ceyhan Nehri'ni besleyen su kaynakları arasındadır. Ceyhan Nehri yatağından inşa edilen ve 1989'da işletmeye açılan Menzelet Barajı, Bertiz Yöresinin batı lokasyonunu büyük ölçüde etkilemiştir. Öncelikle Sarçukur ve Çakırdere köy yerleşimleri baraj altında kalması nedeniyle ekolojik bir göç yaşanmıştır. Bu köylerde yaşayan halk, Sarçukurlular Türkoğlu Ovası'na ve Çakırdereiler ise Narlı Ovası'nda kurulan Çiğdemtepe'ye göç etmiştir. Bazı haneler ise her şeye rağmen bölgeyi terk etmeyecek baraj kıyısında yeni yerleşim birimleri oluşturmuştur. Menzelet kıyısındaki koylar ve mesire yeri şehrin önemli turizm destinasyon alanlarını arasındadır. Yaşamın bütün zorluklarına rağmen insanlar bu yöreyi terk etmezler. Bertiz Yöresinde yaşayan insanlar buldukları mekanla derin bir bağ kurmaktadır. Şehre göç edenler de Bertiz Yöresi ile bağlarını gösteren birtakım etkinlikler yürütmektedir. Bu kapsamda 1996 yılında kurulmuş olan Bertiz Eğitim, Kültür ve Dayanışma Vakfı; yörenin eğitim, kültür, sosyal ve ekonomik sorunlarına yönelik faaliyetler yürütmektedir. Ayrıca 1987 yılında kurulan Bertiz Spor Kulübü günümüzde Kahramanmaraş Amatör Ligi'nde mücadele etmektedir.

Bertiz Yöresi'nde toplam 30 köy yerleşimi bulunmaktadır. Dulkadiroğlu, Onikişubat ve Çağlayanerit ilçe sınırına dağılmış olan bu yerleşimler iki dağın arasında farklı losyonlarda adeta gizlenmiş gibidir. Dulkadiroğlu ilçesine bağlı Beşenli, Başdevrişli, Kemallı, Ağabeyli, Boyalı, Kabasakallı, Çatmayayla, Baydemirli,

Budaklı, Kılağlı Bahçeli, Çobanlı, Hacıyüplü ve Yenişınar (Yenişınar) Karmanlı'dan oluşan 15 köy bulunmaktadır. Yörenin batı kısmında Ceyhan kıyısında Onikişubat ilçesine bağlı olan Çakırdere, Sarıçukur, Maksutlu olmak üzere 3 köy bulunmaktadır. Boylu, Oruçpinarı, Kale, Soğukpınar (Hombur), Engizek, Zeynepuşağı, Bölükdamlar, Küçükcerit, Aksu, Akdere, Gücük ve Düzbağ olmak üzere farklı niteliklere sahip 12 yerleşim ise Çağlayanerit'e bağlıdır. Düzbağ ve Aksu gibi bazı yerleşimlerin Bertiz Yöresi'ne dahil edilmesine itiraz edenler olabilirler. Ancak bu sınırlar doğal ekolojik sistemin ve kültürel dokunun ortaya çıkardığı bir sonuçtur. Yörenin güneyinde Torosların uzantıları, Ahır Dağı bir duvar gibi yükselerek Akdeniz ikliminin önüne set çeker. Kuzeyde ise Engizek Dağları, sert karasal iklimin zorluklarını sınırlayarak iki dağın arasında bir yaşam alanı oluşturur. Yakın bir zamana kadar soğuk, sert ve kar yağışlı kışlar geçiren ve toprağın yaklaşık dört ay karla örtüldüğü Bertiz'de, artık o eski kışları göremiyoruz. Küresel iklim değişikliğinin sonuçları burada da gözlenmektedir. Oldukça engebeli bir saha olan Bertiz'in rakımı 500-2000 metre arasında değişmektedir. Bertiz'in topografik yapısındaki ani değişimler ve karasal iklim özellikleri, ekonomik faaliyetleri oldukça sınırlamıştır. Yöre sakinlerinin temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Ancak her hane kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar üretim yapabilmektedir. Binlerce yıldır bölgede hayvancılık, geleneksel yöntemlerle yürütülmüştür. Doğal faktörler nedeniyle Bertiz Yöresi, şehir ve ülke ekonomisine katma değeri oldukça sınırlıdır.

**Çukurova'dan  
Engizek Dağına göç  
eden yörüklerin ve  
aşiretlerin konaklayıp  
soluklandığı pınarların  
başdır Bertiz. Maraş  
Ovası'nda çiftlik  
kurmuş ağalar için  
irgat yurdudur.**





The abrupt rising of land in the region makes an uneven scene cut in deep valleys in some places. The east border of the Bertiz region starts where Göksu watercourse takes its way to the Fırat River. Following the Erince mountain which is between Göksu and Aksu watercourses, the east border ends where Aksu watercourse and Kekliceğ mountain start. The south border starts here and following Kekliceğ mountain, Tepesidelme, Aslanyücesi, Kandil mountain, Ahır mountain and Milcan mountain, leans towards Ceyhan River. The mountains that line the south border of Bertiz mountain make up the Toros mountain range. The west border starts from Menzelet Dam and leans towards where Kısık gate starts.

Bertiz watercourse which carries the same name with the region and Aksu watercourse are two of the water sources of Ceyhan River. Menzelet Dam, built on Ceyhan River's stream beds and started functioning in 1989, affected the west side of the Bertiz region greatly. Ecological migration happened in Sarçukur and Çakırdere villages because they have been swallowed by the dam. People of these villages, the ones in Sarçukur emigrated to Türkoğlu plain and the ones in Çakırdere emigrated to Çiğdemtepe which was built on Narlı plain. Some people never left the region and created new settlements on the shore. Bays on the Menzelet Dam shore and the park area are important touristic destinations of the city.

Despite all the hardships of life, people did not leave the region. People living in the Bertiz region have a deep connection with this place that they live. People who emigrated to the city hold some festivals that show their connection to the Bertiz region. Bertiz Education, Culture and Solidarity Foundation was founded in 1996 to do some activities regarding the region's educational, cultural, social and economic issues. Also, Bertiz Sports Club which was founded in 1987 is playing in the Kahramanmaraş Amateur League.

There are 30 villages in the Bertiz region. These villages that are spread on the borders of the region, Dulkadiroğlu, Onikişubat, Çağlayancerit, are almost embowered in between these two mountains. There are 15 villages in Dulkadiroğlu districts: Beşenli, Başdevrişli, Kemallı, Ağabeyli, Boyalı, Kabasakallı, Çatmayayla, Baydemirli, Budaklı, Kılağlı Bahçeli, Çobanlı, Hacıyüplü and Yenipınar (Yeniyan) Karamanlı. On the West border, around Ceyhan River and in Onikişubat district, there are 3 villages: Çakırdere, Sarçukur, Maksutlu. And there are 12 villages in Çağlayancerit district: Boylu, Oruçpınarı, Kale, Soğukpınar (Hombur), Engizek, Zeynepuşağı, Bölükdamlar, Küçükcerit, Aksu, Akdere, Güçük and Düzbağ. There are some people who oppose the fact that Düzbağ and Aksu villages are a part of the Bertiz region. But these borders are a result of the ecological system and the cultural pattern.

Toros ranges on the south of the region and Ahır Mountain rise and make up a border preventing the Mediterranean climate. Engizek mountains in the north prevent the harsh continental climate and create a safe living environment. In Bertiz, which has been through harsh and cold winters and was covered with snow for four months, winters are not as harsh today anymore. The hubbly Bertiz region's altitude is around 500-2000 metres. The abrupt changes in the topographic structure and continental climate of Bertiz has narrowed the economic activities down to an extent. The locals mostly live on agricultural activities and livestock breeding. Every house can only produce enough for themselves. Livestock bree-

**Bertiz is the stop which yörüks that emigrate from Çukurova to Engizek Mountain stop by. It is the home of farmer aghas that have a farm in Maraş plain.**

Geleneksel doğal, organik üretimin sürdürülmesi yöre halkı için yeni imkân-lara kapı aralayabilir. Bertiz'in üzümü, cevizi, kirazı, elması meşhurdur; ama dondurmasını da unutmayalım. "Üzümü cevizi anladık ama dondurma da nerden çıktı?" diyenler olabilir. Türkiye'de nereye giderseniz gidin özellikle turizm bölgelerinde mutlaka Bertizli bir dondurmacıya rastlarsınız. Sadece Türkiye'de de değil artık dünyanın farklı ülkelerinde Bertizli dondurmacıları görmemiz mümkün. Bu nedenle Kahramanmaraş dondurmasının tanıtılmasında ve yaygınlaşmasında Bertizli dondurmacıların özel bir yeri bulunmaktadır. Turizm bölgelerinde geleneksel

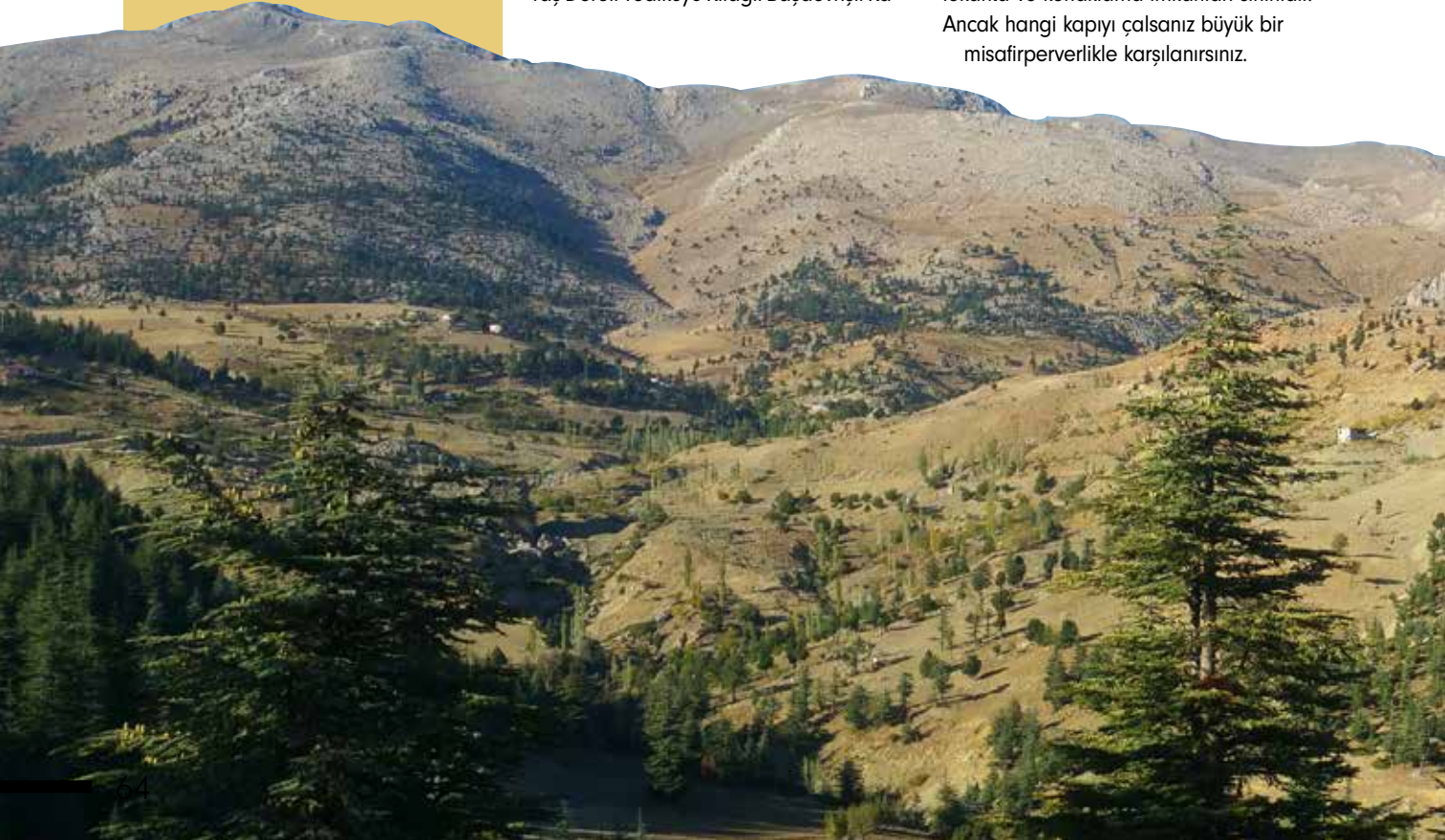
**Turizm bölgelerinde geleneksel kıyafetleri, sesi, neşesi, zil sesi ve görsel şovlarıyla dikkat çeken Maraş dondurmacılarının bazılarının sırtında Bertiz Abasını görebilirsiniz.**

kıyafetleri, sesi, neşesi, zil sesi ve görsel şovlarıyla dikkat çeken Maraş dondurmacılarının bazılarının sırtında Bertiz Abasını görebilirsiniz. Kışın sıcak, yazın serin tutan ve yağmurun ıslaklığını içe geçirmeyen Bertiz Abası; gömlek üzerinde giyilen nakış işlemeli, yakasız, kısa kollu bir yerel kıyafettir. Geçmişte yoğun olarak kullanılan Bertiz Abasını, şimdilerde yörede bazı kişilerin sırtında görmek mümkün. Bertiz Yöresi'nin sırtını dayadığı Engizek Dağları, geçmişte yaylacılık faaliyetlerinin merkezidir. Bu nedenle yazın yaylaya çıkan aşiretler, güzün Maraş Ovası, Pazarlık Ovası, Türkoğlu Ovası hatta Çukurova'da bulunan kışlaklara döner. Bertiz, yürüklerin aşiretlerin "Göç Yolu"nda soluklandığı yerlerden biridir. Engizek Dağı'nda; Ayranpınarı Çatal, Karapınar, Çevirme, Üç kuyu, Taşpınar, Körsulak, Eskiayla, Yeşil başta olma üzere toplam 180 yayla bulunmaktadır. Ahır Dağı'nda ise Yedikuyular, Çataloluk, Çalıpalma, Karagöl, Göynük gibi yaylalar bulunmaktadır. Geçmişte hayvancılık faaliyetlerini yaptığı bu yaylalar, ekoturizm açısından büyük bir potansiyele sahiptir.

Bölgede "göç yolu" olarak bilinen bu güzergâh bir tür kervan yoludur. Maraş-Dereli-Yedikuyu-Kılağlı-Başdeveşi-Ka-

le-Soğukpınar Köyü üzerinden Engizek Dağları'nı aşarak Elbistan'a ulaşır. Bu güzergâh, daha çok göçebe aşiretlerin yaylalara çıkış ve kışlaklara iniş güzergâhıdır. Bertiz Yöresi'nin doğusunda ise çok önemli bir kervan yolu bulunmaktadır. Tarihi İpek Yolu'nun kollarından birini oluşturan Halep-Kayseri Kervan yolunun bir kısmı Bertiz'in Doğu sınırından geçmektedir. Kervan yolunun Hades (Saray/Bozlar) başlayan ve Küçükcerit üzerinden Engizek Dağını aşan kısmı Bertiz Yöresi'nin doğusundan geçmektedir. Günümüzde bu kervan yolu, Çağlayancerit-Nurhak şose yolu olarak kullanılmaktadır.

Yakın bir zamana kadar yöre sakinleri dışında sadece gitmek zorunda kalanların gittiği bir yer olan Bertiz; özellikle ekoturizm potansiyeliyle dikkat çekmektedir. Yaz ve güz mevsiminde yörede önemli bir hareketlilik yaşanmaktadır. Ayranpınar Yayla Festivali, Bertiz Boyalı Karakucak Güreş Festivali, Baydemirli Geleneksel Kısa Şalvar Güreşleri, Bertiz Şıra ve Ceviz Festivallerinde unutulmaz anlar yaşayabilirsiniz. Rast geldiğiniz bir düğünde ise halaya katılabilirsiniz. Çataloluk'ta Mangal ziyafeti, Çağlayancerit Aksu'da alabalık ziyafeti sunulmaktadır. Bertiz'de lokanta ve konaklama imkânları sınırlıdır. Ancak hangi kapıyı çalsanız büyük bir misafirperverlikle karşılanırsınız.



ding has been carried on with traditional methods for a thousands of years. Due to natural factors, Bertiz region is quite limited in terms of its accretion value in the city and the country's economy. The traditional nature opens news paths to the locals in order to remain organic.

Let us not forget that even though Bertiz is known for its grapes, walnuts, cherries and apples, its ince cream is quite famous too. Some may say "What about the ice cream now?" Wherever you go in Turkey, you will always come across an ice cream man from Bertiz. You may even come across them abroad now.

Bertiz people hold a special place in the display of Maraş ice cream. You can see a person from Bertiz in a touristic destination standing out with his traditional clothes, a loud voice, cheerfulness the sound of the bell which he rings in his hand, visual shows and maybe some of them with the Bertiz aba on their back. Bertiz Abası keeps the wearer warm in winter and cool in summer, it is an embroidered, collarless, short-sleeved local dress worn over a shirt. Bertiz Abası was a very common garment among the people in old times, but you can still find people wearing it.

Engizek mountains on which Bertiz region lays its back on, used to be the centre of transhumance activities. Families that go to the

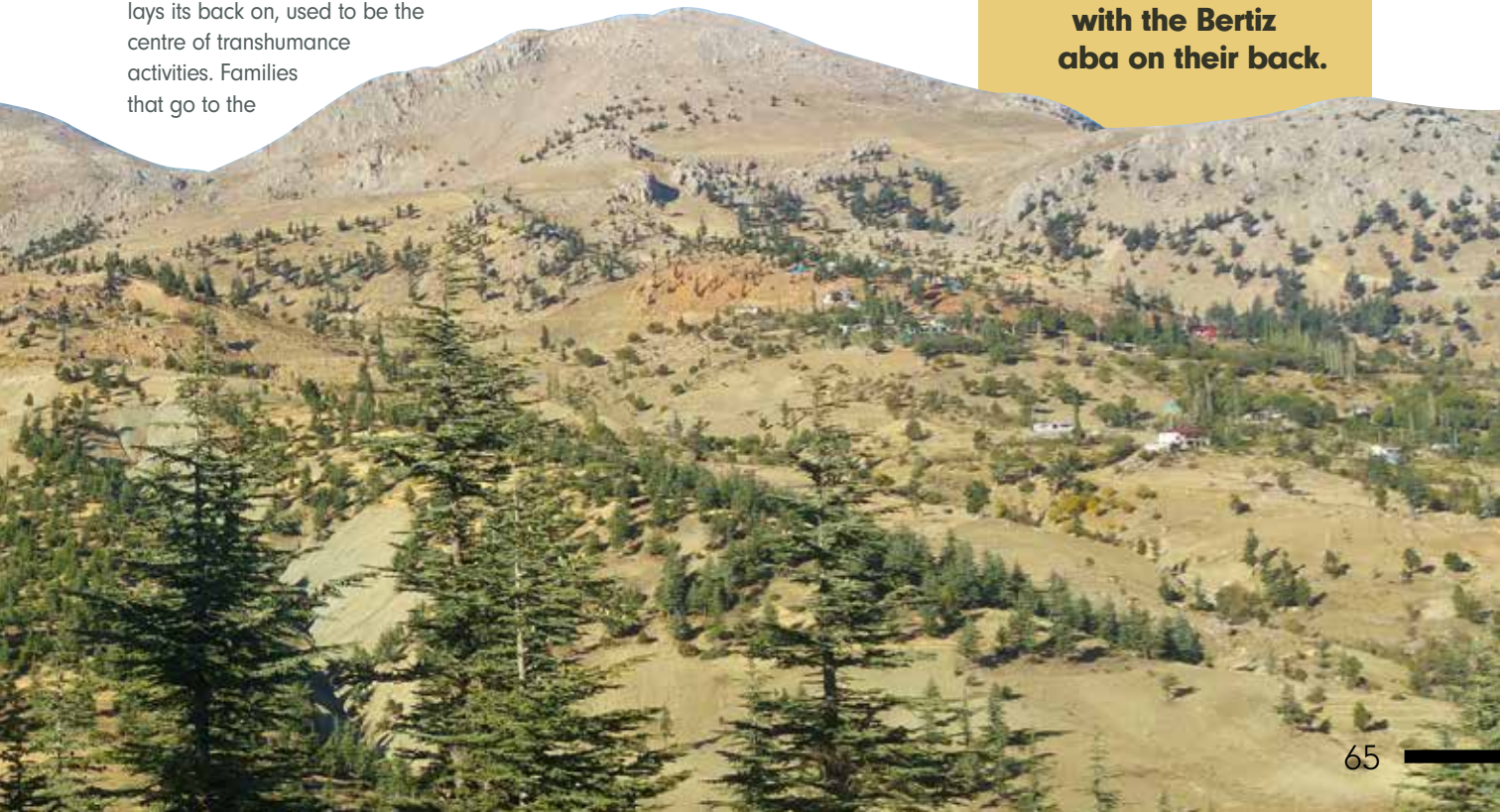
uplands in summer, turn back to their winter houses on Maraş plain, Pazarlık plain, Türkoğlu plain and even Çukurova. Bertiz is one of the places that yörük families stopped by when migrating. Most prominent ones being in Engizek Mountain which are Ayranpınarı Çatal, Karapınar, Çevirme, Üç kuyu, Taşpınar, Körsulak, Eskiyacla, Yeşil, there are 180 uplands located. In Ahır Mountain, there are Yedikuyular, Çataloluk, Çalpalma, Karagöl, Göynük uplands. These uplands, which were home to livestock breeding in the past, have a huge potential in regards to ecotourism.

This route, also known as "the migration route" is some kind of a caravan road. It passes Engizek Mountains through Maraş-Dereli-Yedikuyu-Kılağlı-Başdevrişli-Kale-Soğukpınar villages and leads to Elbistan. This route is mostly used by the people going to uplands and turning back to their winter houses. There is another important caravan route in the east of the region. Halep-Kayseri caravan route which makes up a part of the Silk Road passes by Bertiz's east border. The part of the road that starts from Hades (Saray/Bozlar) and goes up to Engizek Mountain through Küçükcerit, passes from the east of Bertiz region.

This caravan road is used today as Çağlayancerit-Nurhak highroad.

Bertiz was a place that was visited only under the required circumstances except for the locals, but it especially has ecotourism potential. There is a considerable amount of mobility during the summer and fall. You can have amazing experiences at Ayranpınar Upland Festival, Bertiz Boyalı Karakucak Wrestling Festival, Traditional Baydemirli Short Shalwar Wrestlings, Bertiz Unfermented Grape-Juice and Walnut Festivals. You can join a halay in a wedding that you came across. There are barbecue feasts in Çataloluk, trout feasts in Çağlayancerit. The number of places for eating and accommodating is very limited in Bertiz. However, you would be very welcome wherever you knock the door.

**You can see a person from Bertiz in a touristic destination with traditional clothes, loud voice, joyful, the sound of the bell in his hand ringing, visual shows and maybe some of them with the Bertiz aba on their back.**





# Lezzetin Mekânı

## MISIR'I FETHETTİREN TARHANA ÇORBASI

### Delicacy Corner

### TARHANA SOUP THAT LED TO THE CONQUEST OF EGYPT

Anlatılagelmiştir, Yavuz Sultan Selim Mısır seferine çıktığında, büyük ordusuyla birlikte Maraş'tan geçer. Fakat aklında, Mısır çölleri vardır. Koca ordu, bu uzun ve meşakkatli çöl yolculuğunu nasıl yapacak ve ne yiyip içecektir? Sultanın sorularına Maraş Tarhanası cevap olur.

It is told that when Sultan Selim I was out to conquer Egypt, he crossed Maraş. Maraş with his great army, wondering about how to pass through Egypt's deserts. How would the entire army complete this long and troublesome journey, what would they feed on? Maraş's tarhana is the answer to all his confusions.

BENGİSU ERGÜDER

Ülkemizin neresine giderseniz gidin tarhana çorbası bilinir ve sevilerek yapılır. Ama tabii bu her yerde aynı şekilde yapıldığı anlamına gelmez. Yüzlerce, belki de binlerce farklı çeşidi vardır tarhananın; bol biberlisi, yoğurtlusu, sütlüsü, nohutlusu, soğanlısı, sarımsaklısı, toz olarak kurutulana, parça parça kurutulana, çiğ olarak tüketilene, daha nice. Maraş'a özgü tarhana çorbasını anlatmaya ana malzemesi olan tarhananın meşhur oluşuyla başlamak gerek. Maraş tarhanasının meşhur oluşu 16.yy başında Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim Han dönemine aittir. Dulkadiroğlu beyliği zamanında Yavuz Sultan Selim, Mısır seferine çıkmadan önce ordunun ihtiyaçları için hazırlıklara başlamıştır. Mısır'ın fethedilmesi için Sina Çölü'nün geçilmesi gerekmektedir. Osmanlı ordusunun haftalar boyunca gıda gereksinimi karşılayacak bir gıdaya ihtiyaç vardır. Çetin çöl şartlarında askerlerin beslenme ihtiyacını karşılayacak gıdanın sahip olması gereken özellikler şunlardır: Yükte hafif, besin değerini yüksek, pratik tüketime uygun, tok tutacak ve sıcakta ve soğukta bozulmayacak kadar dayanıklı olması. Bu ihtiyaç üzerine Yavuz Sultan Selim'in annesi Kahramanmaraşlı Gülbahar Hatun, çerez şeklinde de yenilebilen, çorbası da yapılabilen tarhanayı teklif eder. Dövmelik buğday bol ekşi yoğurtla birlikte pişirilir. Kekik ve tuz ile tatlandırılır. Aş soğuduktan sonra, güneşte kurutulur. Elde edilen bu kuru gıda tarhanadır.



**Kahramanmaraş'ta komşuluk ilişkilerini pekiştiren tarhana, imece usulüyle yapılır. Mahsere kazanının başında tarhana yoğrulurken çeşitli efsanelerle tarhananın çıkış hikâyesi anlatılır.**

**Tarhana improves neighbourly relations, it is done collectively. The story of tarhana is told while it is being kneaded.**

The tarhana soup is a widely known and much liked dish in every part of our country. But of course, that doesn't mean it is made in the same way everywhere. Tarhana has hundreds, maybe even thousands of different styles: with more pepper, yoghurt, chickpea, onion, garlic, milk, dried up and turned into powder, dried up as big packs, eaten raw, and so many more. In order to begin to tell about the recipe of Maraş, we must first look at the main ingredient, tarhana's story of fame.

Maraş's tarhana began to be known in the early years of the 16th century during the reign of Sultan Selim I. In the course of the Dulkadirid principality, Sultan Selim started to prepare the troops for the conquest of Egypt. To conquer Egypt, they had to cross the Sinai Desert. The Ottoman troops had to be fed for several weeks, and there was a need for nutrition/food that would fulfil the necessity under the harsh circumstances of the desert. Such a food was required to be lightweight, nutritive, practically consumable, that would keep them full and durable under extreme temperatures. Consequently, Gülbahar Hatun who was from Maraş and was the mother of Sultan Selim offered tarhana that can be consumed both as a soup and as a



### Maraş Tarhanası Nasıl Yapılır?

Ana malzemeler buğday ve tam yağlı yoğurttur. Tarhana için uygun nitelikte olan dövmelek buğdaylar (yarma) değirmende ayıklanır, öğütülür ve yıkanır. Hazırlanan dövme, kaynamış suda eriyinceye kadar karıştırarak pişirilir. Pişen dövme aşı dinlenmeye bırakılır (3-6 saat).

İliyan dövme aşına bol yoğurt ilave edilir. Yoğurt ile buğday aşı homojen bir karışım olana kadar yoğrulur. Tarhana aşı fermantasyona bırakılır (12-18 saat). Mayalanan aş, çığlara serilir ve güneşte kurutulur. Kurutma işlemi (48-72 saat) gerçekleştirilerek, ürün nemden tamamen arındırılır. Kuruyan tarhanalar çığlardan sökülerek ambalajlanır, tüketime hazır hâle getirilir.

Kahramanmaraş'ta komşuluk ilişkilerini pekiştiren tarhana, imece usulüyle yapılır. Mahsere kazanının başında tarhana yoğrulurken çeşitli efsanelerle tarhananın çıkış hikâyesi anlatılır. Taze bir tarhanayı güneş kokusundan tanırırsınız. Güneşte kuruması için serilen tarhananın tam kurumamış hâli de başlı başına bir lezzettir. Adına frik denir. Çerezlerle birlikte tüketilir. Kazanın dibine tutmuş olan dövme de israf edilmez. Kalan kısım yoğurtla yoğrulur, bir gece bekletilir. Elde sıkma şekli verilerek çığlara tek tek dizilir. Kuruduktan sonra çerezlik tarhanaya göre daha koyu bir renk alır. Ve tarhana çorbasında kullanılır.

### Maraş Tarhanasının Faydaları

Çerezlik ve çorbalık olarak tercih edebileceğiniz Maraş tarhanası, farklı lezzetinin dışında sayısız sağlık yararı ile de oldukça değerli bir besindir. Ka-buğu soyulmuş buğday ve ekşi yoğurt ile başlayan tarhana yolculuğunun sağlığınız için potansiyel faydalarından bazıları şöyledir:

- Maraş tarhanası kalorisi 100 gram için 140 kcal'dir.
- Uzun süre tok kalmanızı sağlar ve son derece doyurucudur.
- Düşük kalorili bir akşam yemeği alternatifi olarak lezzetli bir seçimdir.
- Kemik sağlığı için faydalıdır. Kalsiyum içeriği ile çocuklarda kemik gelişimini destekler.
- Bağırsak hareketlerini düzenler, metabolizmayı destekler.
- Glisemik indeksi düşük olduğundan, diyabet ve tansiyon hastaları da tüketebilir.
- Probiyotik özellikleri ile bağırsıklık sistemi için faydalıdır.

### Maraş Usulü Tarhana Çorbası Tarifi (8 Kişilik) Malzemeler:

- 450 gramlık çerezlik tarhana veya çorbalık tarhana
- 6 lt su
- 2 büyük diş sarımsak
- 2 tatlı kaşığı tuz
- Pul biber (isteğe göre)

### Sosu için:

- 2 tatlı kaşığı kuru nane
- 2 yemek kaşığı tereyağı
- Tereyağında hafif kavurulmuş tüm antepfıstığı içi (isteğe göre)

**Hazırlanışı:** Çerezlik tarhanayı tencereye boşaltın, üzerine 6 lt su ilave edin ve tencerenin kapağını kapatarak 1 saat tarhanaların yumuşamasını bekleyin. Daha sonra ocağa alıp orta ateşte, karıştırarak yaklaşık 1 saat pişirin. Pişen tarhanayı blendırdan geçirin veya çırpma teliyle çırpın. Kaynayan çorbanın içerisine tuzu ve 2 diş sarımsağı ezdikten sonra ilave edin, 5 dakika daha kaynatıp ocaktan indirin.

**Sos tarifi:** Tereyağını tavada eritin, üzerine 2 tatlı kaşığı kuru naneyi de ekleyip kavrulana kadar karıştırın, kavurlan naneyi çorbanın üzerine dökün. (İsteğe göre; antepfıstığı da tereyağında kavrulup çorbanın üzerine dökülebilir.) Halil İbrahim Yılmazoğlu'nun verdiği bilgilere göre son aşamada "Küp küp haşlanmış şalgam da ilave edilir. Şalgam çorbaya girince yağ olduğunu sanırmış. Bu çorbanın sebze türü de yapılabilir.". Çorbamız servise hazır.

Halil İbrahim Yılmazoğlu'nun verdiği bilgilere göre "Tarhana çorbasına küp küp haşlanmış şalgam da ilave edilebilir. Şalgam çorbaya girince yağ olduğunu sanırmış. Bu çorbanın sebze türü de yapılabilir."

snack. The recipe is that wheat should be cooked with sour yogurt, favoured with thyme and salt. After it cooled down, it should be dried under the sun, and this would be what dried tarhana is.

### How to make tarhana the Maraş way?

Main ingredients are wheat and full-fat yogurt. The wheat is cleaned, grinded and then burned on the grinder. This pounded wheat is cooked in boiling hot water until it dissolves. Then it is left to rest for three to six hours. A large amount of yogurt is added to the now warm pounded wheat. Yogurt and tarhana are kneaded until they become a homogeneous mixture. Tarhana is left to be fermented for twelve to eighteen hours. The fermented ingredients spread on large clothes and dries under the sun. The drying process takes about 2 to 3 days, the ingredient is fully purified from any humidity. Dried tarhanas are packed and become ready to use.

Tarhana improves neighbourly relations, for it is usually prepared collectively. It is done collectively. The story of tarhana is told while it is being kneaded. You know if a tarhana is fresh by its smell of sun-dryness. The not fully dried stage of tarhana is also as delicious as the fully dried version. This half dried tarhana is called frik. It is consumed with snacks. The part that is stuck to the bottom of the boiler is not thrown away. It is kneaded with yogurt, rests overnight, gets shaped by being squeezed and left to dry. After it dries, it has a darker colour than the usual tarhana. It is used in making soup.

### The benefits of Maraş's Tarhana

Tarhana can be consumed as a snack and soup. It has health benefits

in addition to its unique taste. These are some of the potential benefits of this meal which has a journey that starts starts with yogurt and wheat:

- There are 140 kcals in 100 grams of Maraş tarhana.
- It keeps you full for a long time, it is very filling.
- It is a delicious and light alternative for dinner.
- It is very beneficial to the bones. Includes lots of calcium and helps with bone growth.
- It is helpful to the movements of the bowels, supports the metabolism.
- Because its glycemic index is low, diabetes and blood pressure patients can consume it.
- It is very beneficial to the immunity system because of its probiotic features.

### Tarhana the Cooked in the Maraş Style (8 services)

#### Ingredients:

- 450 grams of tarhana
- 6 L water
- 2 heads of cloves
- 2 tsp salt
- Pepper (optional)

#### The sauce:

- 2 tsp dried mint
- 2 tbsps butter
- Roasted pistachios

**Steps:** Put the tarhana in the pot, pour the water and then close the lid. Wait for the tarhana to soften for about an hour. Then put it on medium heat, cook while stirring for an hour. Blend the cooked tarhana and then stir. Add the salt and minced garlic to the soup, boil it a little more and take it off.

**Sauce:** Melt the butter, add two tablespoons of dried mint and mix it until the mint is a little roasted, then pour the roasted mint into the soup. You can add pistachios roasted in butter too but it's optional. According to Halil İbrahim Yılmazoğlu, "at the last... butter." Vegetables can be added too. Our soup is ready.

According to Halil İbrahim Yılmazoğlu, at the last stage of the recipe, chopped turnip is added, "when turnip is added to the soup, it assumes itself as butter". Vegetables can be added too.



**ALICA**  
CILT, ACIK YARASI VE BULASICI  
BAHATSIZLIGI OLAN KISILER  
HAVUZLA GIREMEZ.

HAVUZLA KUCUK  
YASAMIN

HAVUZLA KUCUK  
YASAMIN

HAVUZLA KUCUK  
YASAMIN

HAVUZLA KUCUK  
YASAMIN

HAVUZLA KUCUK  
YASAMIN

YAZMIS  
KURALLAR

YAZMIS  
KURALLAR

YAZMIS  
KURALLAR

YAZMIS  
KURALLAR

YAZMIS  
KURALLAR







# ILICA KAPLICALARI

ILICA HOT SPRINGS

*Sızıyı Gideren Su*  
*Water Soothing Ache*

- SÖYLEŞİ: DOÇ. DR. NADİRE KARADEMİR:

“ŞİFALI SICAK SU CENNETİNDE YAŞIYORUZ”

DOÇ. DR. NADİRE KARADEMİR:  
“WE LIVE IN A PARADISE OF HEALING WATERS”

- ILICA'DA ENTERESAN BİR AKŞAM YEMEĞİ  
A DINNER IN ILICA

DOÇ. DR. NADİRE KARADEMİR:

# "ŞİFALI SICAK SU CENNETİNDE YAŞIYORUZ"

ASSOC. DOÇ. DR. NADİRE KARADEMİR: "WE LIVE IN A PARADISE OF HEALING WATERS."

KSÜ Coğrafya Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmalarına devam eden Doç. Dr. Nadire Karademir'in bilimsel makaleleri incelendiğinde onun ne kadar zengin ve çeşitli ilgi alanlarına sahip olduğu fark edilir. Coğrafyanın tarih, edebiyat, doğa ve turizmle ilişkisi üzerine de çalışmalar yürüten Karademir'le Ilica Kaplıcası ve yöresini konuştuk.

When the scientific articles of Assoc. Prof. Dr. Nadire Karademir, who is a lecturer in the Department of Geography at KSU, are examined, it is noticed how rich and diverse her interests are. We talked about Ilica Hot Spring and its region with Karademir, who also conducts studies on the relationship of geography with history, literature, nature and tourism.

Söyleşi: ÖMER YALÇINOVA

**Sayın hocam, genel bir soruyla başlamak istiyorum. Termal turizm açısından Türkiye'nin potansiyeli ve yeri nedir? Hangi bölgelerde turizmin bu çeşidine rastlanmaktadır?**

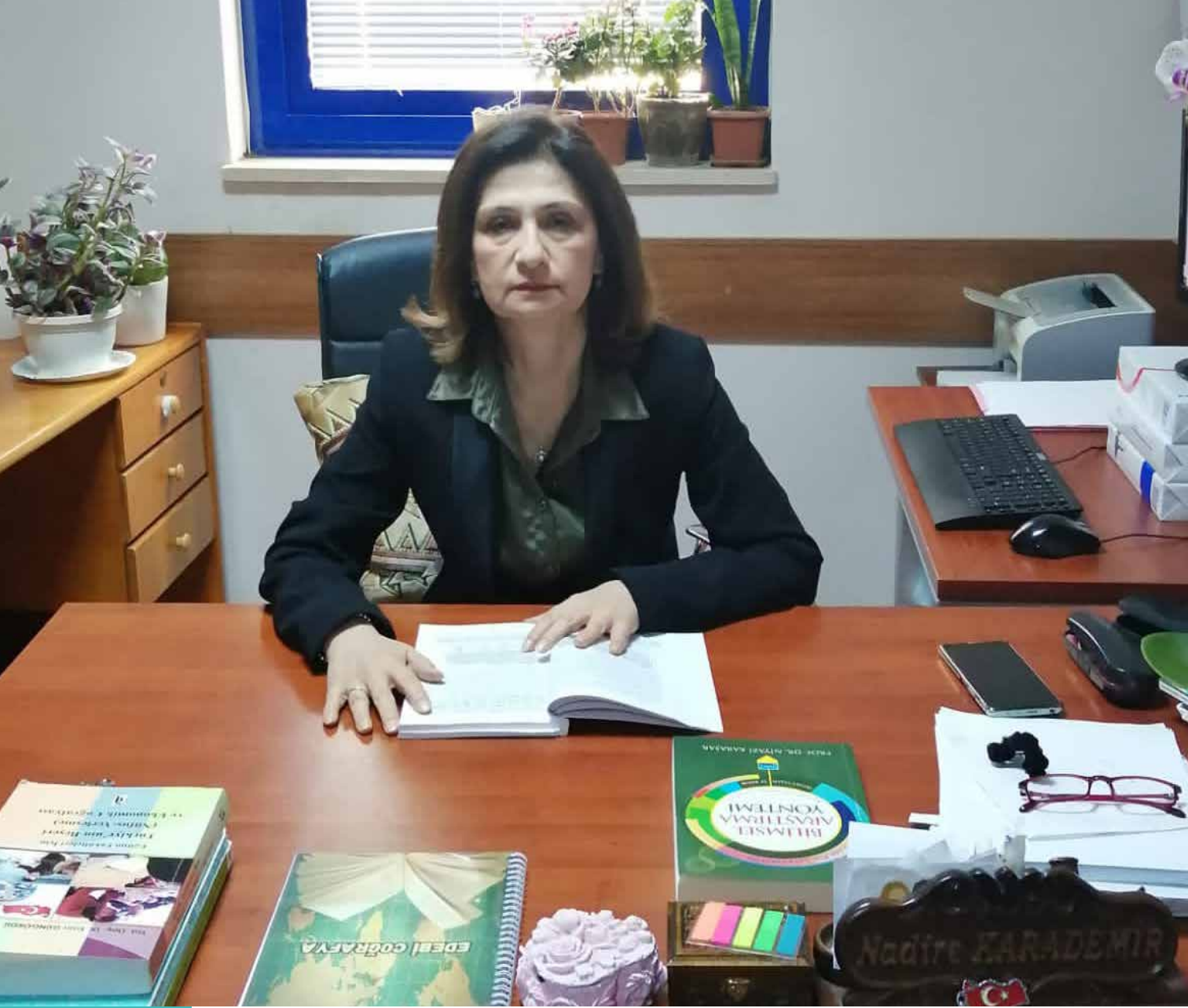
Türkiye, kuzey yarımkürede 36-42 kuzey paralelleri ve 26-45 doğu meridyenleri arasında orta kuşakta yer almaktadır. Dünyada bulunduğu coğrafi konum nedeniyle doğal kaynakları, iklimi, bitki örtüsü, jeolojik ve jeomorfolojik yapısı, hidrografik özellikleri, toprak yapısı ve yerleşme özellikleri bakımından çok eski medeniyetlere ev sahipliği yapmış bir ülkedir. Jeolojik anlamda genç ve dinamik bir yapıya sahip olması, fay zonlarının yoğun olarak bulunmasına sebebiyet vermiştir. Ülkemizin tüm bölgelerinde olmakla birlikte özellikle

Ege Bölgesi termal kaynaklar açısından oldukça zengindir. Ayrıca İç ve Doğu Anadolu ile Marmara Bölgeleri de termal kaynak potansiyelinin yüksek olduğu bölgelerdir. Daha önceleri deniz kum güneş turizm faaliyetlerinde en çok tercih edilen öğeleri oluştururken, günümüzde ise kıyı turizmi dışında farklı ve yeni arayışlar gündeme gelmiş, alternatif turizm giderek gelişmeye başlamıştır. Termal turizm de bu turizm türlerinden birini oluşturmaktadır.

**Termal turizm içerisinde Kahramanmaraş'ın yeri ve öneminden bahsedebilir misiniz?**

Kahramanmaraş Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin kavşak noktasında, bulunduğu coğrafi konum nedeniyle geçmiştten günümüze

kadim medeniyetlere ev sahipliği yapmış bir mekândır. Kahramanmaraş'ta Ilica dışında Döngel kaplıcaları, Ekinözü ve Hopur içmeleri de sağlık turizmi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu mekânlara il dışından, çevre ilçelerden ve hatta yaz sezonunda yurt dışından yoğun ziyaretçi talebi yaşanmaktadır. Bu talepler nedeniyle termal tesislerin bulunduğu alanlarda hem ekonomi canlanmakta hem de gelir sağlayabilen yerel halkın göç etmesine engel oluşturmaktadır. Hatta Kahramanmaraş hem fiziki hem de beşeri coğrafya şartları anlamında termal turizm dışında edebiyat turizm, gastronomi turizmi, sağlık turizmi, kültür turizmi, kırsal turizm ve yaratıcı turizm açısından da çok büyük potansiyele sahiptir.



**Dear professor, I would like to start with a general question. What is the potential of Turkey in terms of thermal tourism, where does it stand? In which regions is this type of tourism encountered?**

Turkey is located in the middle belt between the 36-42 northern parallels and the 26-45 eastern merid in the northern hemisphere. Because of the geographical location, natural resources, climate, vegetation, geological and geomorphological structure, hydrographic properties, soil structure, and civilizations in terms of features, it is a country that has a very old settlement. The fact that it has a young and dynamic structure in the geological sense has led to the intensive presence of fault zones. Although it is rich in all regions of our country, especially

the Aegean Region is very rich in thermal resources. In addition, the Inner and Eastern Anatolia and Marmara Regions are also regions with high thermal resource potential. Previously, sea sand was the most preferred element in solar tourism activities, but today, other than coastal tourism, different and new searches have been raised, alternative tourism has gradually begun to develop. Thermal tourism is also one of these types of tourism.

**Can you tell us about the importance of Kahramanmaraş in thermal tourism and where it stands?**

Kahramanmaraş is a place that has hosted ancient civilizations from the past to the present due to its geographical location at the crossroads of the Mediterranean, Eastern Anatolia and Southeastern

Anatolia regions. In Kahramanmaraş, apart from Ilıca, Döngel spas, Ekinözü and Hopur mineral springs are also of great importance in terms of health tourism. There is a high demand for these places from the visitors coming from outside the province, the surrounding districts and even from abroad countries during the summer time. Due to these demands, both the economy is reviving in the areas where thermal facilities are located and creating obstacles for the migration of local people who can. Besides thermal tourism, Kahramanmaraş has a great potential in terms of literature tourism, gastronomy tourism, health tourism, culture tourism, rural tourism and creative tourism regarding its conditions of physical and anthropic geography.

### ***Ilıca Kaplıcaları'nın termal turizmin içindeki yeri ve önemini kısaca belirtir misiniz?***

Kaplıcalar, kişilere doğal yöntemlerle tedavi imkânları sunmalarının yanında onların eğlenmelerini, dinlenmelerini, çeşitli rekreatif faaliyetlerde bulunmalarını ve alandan farklı hizmetler almalarını sağlayan yerlerdir. Ilıca Kaplıcası, Akdeniz Bölgesi'nin doğusunda Kahramanmaraş'ın 68 km. kuzeyinde Berit Dağı eteklerinde ve Ilıca yerleşmesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Tektonizma ve faylanmanın etkisiyle sahada eğim değerlerinin yüksek olduğu, arızalı bir topografya hâkimdir. Yörede yükseltinin 950-1100 m'ler arasında değiştiği dikkate alındığında yıllık ortalama sıcaklık değerinin 12°C-14°C arasında değiştiği hesaplanmaktadır. Yörede toplam yağışın sadece %3'ü yaz sezonunda düşmektedir. Yükseltinin ve karasallığın etkisinin artmasına bağlı olarak bu alandaki kış yağışlarının bir kısmı kar şeklinde görülür. Genelde kar yağışları Kasım ayının sonunda başlar ve kar örtüsü yüksek kesimlerde Mart ayına kadar yerde kalmaktadır. 1935 yılında 385 nüfuslu bir köy durumunda olan yerleşmenin nüfusu kaplıca kullanımının getirdiği ekonomik canlılık ve potansiyele dayalı olarak devamlı artmıştır. Bugün Ilıca'nın nüfusu 2928 kişi olmuştur. Mevcut nüfusun en önemli geçim kaynağını ise termal turizme yönelik ekonomik faaliyetler oluşturmaktadır ve yaz sezonunda çok sayıda insan çalışmak için yöre dışından buraya gelmektedir. Kaplıcaya gerek yöre halkı gerekse çevre il ve ilçelerden gelen kişiler şehrin stresli ortamlarından

uzaklaşıp, sağlık ve zindelik kazanmak, yöredeki doğal ürünleri tüketmek ve en önemlisi de kaplıca suyundan doğal tedavi olarak yararlanmak amacıyla gelmektedir. Kaplıca, hem sağlık açısından hem de özellikle yaz aylarında yükseltiye bağlı olarak sıcaklık değerlerinin düşük olması nedeniyle yöreyi tercih edilebilir kılmaktadır.

### ***Şifalı sıcak suların Ilıca yerleşmesinde görülmesinin coğrafi açıklamasını öğrenebilir miyiz?***

Türkiye'de, Neojen ve Kuvaterner dönemlerinde meydana gelen kıvrılma ve kırılmalar sonucunda çok sayıda termal kaynak ortaya çıkmıştır. Termal suların çıktığı kaynaklara genel olarak "ılıca" veya "kaplıca" adı verilmektedir. Eğer kaynak civarında tesis bulunmuyorsa bu tür termal kaynaklara ılıca; hamamlar, konaklama tesisleri, kür yapma bölümleri bulunanlara ise kaplıca denmektedir. Türkiye'de 2000'nin üzerinde sadece şifalı su kaynakları bulunmaktadır. Hatta ülkemiz sağlık turizmi açısından dünyanın

zengin birkaç ülkesi içinde yer almakta, kaplıca sularımızın debi, sıcaklık, çeşitli fiziksel ve kimyasal özellikler açısından Avrupa'daki termal suların daha kaliteli olduğu bilinmektedir. Böylece bu sular geniş bir tedavi olanağı yaratmaktadır. Lakin yeterince turizm anlamında değerlendirilemediği söylenemez. Ilıca Kaplıcası ise Arap Levhası ile Anadolu Levhası'nın çarpışma kuşağında ve Anadolu Levhası'nda yer almaktadır. Tersiyer'den önce başlayıp Miyosen'de gelişen tektoniğe bağlı hareketlerin yoğun olduğu yörede Üst Miyosen ve Pliyosen'de kuzeyden güneye doğru bir hareketlenme söz konusu olmuştur. Bu durum yörede batıdan doğuya kat eden bir bindirme fayının oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu bindirmeye bağlı olarak da Ilıca merkezinden geçen ikinci bir ters fay gelişmiştir. Kaplıca suları da bu faylardan yeryüzüne ulaşmaktadır.

### ***1950'lerden bugüne Ilıca Kaplıcaları'nda termal turizme yönelik kaplıca, hamam, otel, pansiyon ve ticaret yerleri gibi yapılaşmalar görülüyor. Hangi yaş grubundan insanlar, buraya neden geliyor? Kaç gün kalıyorlar?***

Günümüzde sağlıklı yaşam bilincinin artması, insanların kendine ve sağlığına daha fazla önem vermesi nedeniyle termalizm faaliyetleri artış göstermektedir. Ilıca'da yediden yetmişe, ilköğretimden lisansüstüne kadar geniş bir ziyaretçi kitlesine sahiptir. Dolayısıyla yöre yalnızca yaşlıların değil orta yaş grubu ve eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin de sağlığını iyileştirme, eğlenme ve dinlenme amacıyla gelmiş oldukları bir mekândır.

**Kahramanmaraş'ta  
Ilıca dışında  
Döngel kaplıcaları,  
Ekinözü ve Hopur  
içmeleri de sağlık  
turizmi açısından  
büyük önem  
taşımaktadır.**



### **Can you tell us about the place and importance of Ilica Hot Springs in thermal tourism?**

Spas are places that allow people to have fun, relax, engage in various recreational activities and receive different services from the area, in addition to providing natural treatment facilities to people.

Ilica Hot Spring is located 68 kilometres east of Kahramanmaraş in the Mediterranean Region. It is located in the north at the foot of Mount Berit and within the boundaries of the Ilica settlement. Due to the influence of tectonism and faulting, a defective topography prevails on the site, where slope values are high. Considering that the elevation varies between 950-1100 m in the region, it is calculated that the average annual temperature is between 12 °C and 14 °C. Only 3% of the total precipitation in the region falls in the summer season. Due to the increased effect of elevation, some of the winter precipitation in this area is observed in the form of snow. The snowfall usually begins in November, and the snow cover remains on the ground until March in the higher reaches. The population of the settlement, which was a village with 385 inhabitants in 1935, has continuously increased based on the economic vitality and potential brought by the use of hot springs. Today, the population of Ilica is 2928 people. The most important source of livelihood of the current population is economic activities aimed at thermal tourism, and a large number of people come here from outside the region to work during the summer season. Both local people and people from the surrounding provinces and districts come to the spa to get away from the

stressful environments of the city, gain health and wellness, consume natural products in the area, and most importantly, use hot spring water as a natural treatment. The hot spring makes the area preferable both in terms of health and because the temperature values are low depending on the elevation, especially in summer.

### **What is the geographical description behind the occurrence of healing reason hot waters in the settlement of Ilica?**

A large number of thermal springs have appeared in Turkey as a result of the bends and fractures that occurred during the Neogene and Quaternary periods. The springs from which thermal waters come out are generally called "Ilica" or "hot spring". If there are no facilities near the source, such thermal springs are called Ilica; baths, accommodation facilities, and those with curing departments are called hot springs. There are more than 2000 healing water sources in Turkey alone. In fact, our country is one of the few countries in the world rich in health tourism, and it is known that our hot spring waters have a better quality than the thermal

waters in Europe in terms of flow rate, temperature, and various physical and chemical properties. Thus, these waters create a wide range of therapeutic opportunities. However, it cannot be said that it can be evaluated in terms of tourism enough. Ilica Hot Spring is located in the collision zone of the Arabian Plate and the Anatolian Plate. In the region where tectonic movements that started before the Tertiary and developed in the Miocene were intense, there was a movement from north to south in the Upper Miocene and Pliocene. This has led to the formation of an overlay fault that runs from west to east in the region. Due to this overlay, a second reverse fault has developed that passes through the centre of Ilica. Hot spring waters also reach the earth from these faults.

### **Since the 1950s, structures such as hot springs, baths, hotels, hostels and trade places for thermal tourism have been seen in Ilica Hot Springs. Why do people come here and from which age group are they mostly? People of which age and why do they come here? How many days do they stay?**

Nowadays, due to the increasing awareness of healthy living and the fact that people pay more attention to themselves and their health, the activities of thermal tourism are increasing. Ilica has a wide range of visitors from every age group. Therefore, the region is a place where not only the elderly, but also middle-aged people and individuals with a high level of education have come to improve their health, have fun and relax. In fact, many visitors come to Ilica hot spring from surrounding provinces and districts

**In Kahramanmaraş, apart from Ilica, Döngel spas, Ekinözü and Hopur mineral springs are also of great importance in terms of health tourism.**



Hatta Ilica kaplıcasına Gaziantep, Adıyaman, Adana, Osmaniye, Mersin gibi çevre il ve ilçelerden, yaz döneminde de yurtdışından çok sayıda ziyaretçi gelmektedir. Ilica'da ziyaretçilerin ortalama 3 ile 15 gün arasında konakladığı görülmektedir. Yaz aylarında ortalama sıcaklıkların ve bağıl nem oranının Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki diğer illere göre insanın kendini rahat hissedebilmesi için daha uygun yani düşük olması (klimatik konfor) Ilicayı termal kaynak dışında da tercih edilir hâle getirmektedir. Yörede iklim koşullarının uygunluğuna ve örgün eğitimin tatil olmasına bağlı olarak yoğun olan turizm mevsimi Nisan ayı ortasından Kasım ortasına kadar yedi ay sürmektedir. Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları en yoğun dönem olup, bu üç aylık dönemde hem kaplıcalarda hem de yörede bulunan apart ve otel tarzı evlerde doluluk oranı %90'ı aşmaktadır. Ilica'ya gelen turistlerin beslenme ihtiyaçlarının karşılanması, yöre halkı için önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Ayrıca bu alandaki işletmelerde yüzlerce insan istihdam edilmekte ve Belediye tarafından işletilen tesislere de yaz sezonunda onlarca geçici işçi alınmaktadır. Bu durum insanların burayı yalnızca bir termal tesis değil aynı zamanda bir rekreasyon alanı olarak algıladıklarını göstermektedir.

**Ilica Kaplıcası ile ilgili yaptığınız çalışmalarda yöreye gelen ziyaretçilerin büyük çoğunluğunun memnun olarak ayrıldığını belirtiyorsunuz. Memnuniyet durumunu etkileyen pozitif ve negatif unsurları ifade edebilir misiniz?**

Yöredeki kaplıcaya gelen ziyaretçilerin memnuniyet durumu değerlendirildiğinde, genel anlamda memnun oldukları görülmekle birlikte, ziyaretçiler yöredeki tesislerin kalitelerinin artırılmasını, termal kürler dışında boş vakitlerini geçirebileceği yeni alanların ve aktivitelerin oluşturulmasını arzu etmektedir. Bu doğrultuda yeşil alanlar, yürüme parkurları, çadırli kamping alanları, spor tesisleri, yüzme havuzları, eğlence merkezleri, dinlenme ve piknik alanları ile insanların sohbet edip iletişim kurabilecekleri mekânların sayıları artırılabilir. Böylece yöre daha cazip hâle gelecek, ziyaretçilerin memnuniyet derecesi artacak ve aynı zamanda yöre insanı daha çok ekonomik kazanç elde edebilecektir. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın Kahramanmaraş

Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2020-2024) kapsamında da Ilica kaplıcalarının önem taşıdığı, ama sağlık turizmi açısından kalitesinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir.

**Ilica Kaplıcaları özelinde Kahramanmaraş'ta termal turizmin daha iyi noktalara gelmesi için neler yapılabilir?**

Ilica'nın kuzeyindeki Abaz, Ayrancı, Alapınar, Kavurma, Öveç ve Arpalık gibi yaylalara yollar yapıp bölgenin peyzajından yararlanılmalıdır. Yine yürüme parkurları, çadırli kamping alanları, spor tesisleri, yüzme havuzları, eğlence merkezleri, dinlenme ve piknik alanları ile insanların sohbet edip iletişim kurabilecekleri mekânlar inşa edilmelidir.

Kaplıcalar genellikle termal turizm kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak çoğu kaplıcada kür anlayışından uzak, güneşli ziyaretler ön planda olmaktadır. Bundan dolayı yöre sadece kaplıca amaçlı değil SPA (Salus Per Aquam) amaçlı da kullanılarak, gelir durumu yüksek turist gruplarına hizmet verebilecek bir duruma getirilmelidir. Ayrıca yörenin daha çok ziyaretçi çekebilmesi için alt yapı bağlamında rekreasyon aktivitelerini içeren modern konaklama tesislerinin yapımına ihtiyacı vardır. Ilica

ve çevresinde mevcut durum tespiti yapıp bölge jeofizik ve jeokimyasal açıdan değerlendirilerek ihtiyaç durumunda ilave kuyular açılabilir.

Yörenin tanıtımı konusunda reklam faaliyetlerinin yapılması büyük önem arz etmektedir. Belediye ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından bu konudaki tanıtıcı broşür, yayın ve istatistikî veri çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Ilica'daki yerli halkın ve işletmelerde çalışan personelin turizm bilinci ve eğitim düzeyinin artırılması sağlanmalı, ziyaretçi memnuniyetine ağırlık verilmelidir.

**Ülkemiz sağlık turizmi açısından dünyanın zengin birkaç ülkesi içinde yer almakta, kaplıca sularımızın debi, sıcaklık, çeşitli fiziksel ve kimyasal özellikler açısından Avrupa'daki termal suların daha kaliteli olduğu bilinmektedir.**



such as Gaziantep, Adiyaman, Adana, Osmaniye, Mersin and from abroad during the summer period.

It is observed that visitors stay in Ilica for an average of 3 to 15 days. Average temperatures and humidity in summer compared to other provinces in the Mediterranean region and southeastern Anatolia for people who feel comfortable is more affordable (climatic comfort) thermal hot spring outside of the source makes it preferable. From April to mid-November, the tourist season, which

**Our country is one of the few countries rich in health tourism in the world, and it is known that our hot spring waters have a better quality than the thermal waters in Europe in terms of flow rate, temperature, and various physical and chemical properties.**

is intense depending on the suitability of climatic conditions in the region or the holiday period of the formal education, lasts for seven months. July, August and September are the busiest periods, and the occupancy rate of both hot springs and apartments and hotel-style houses in the region exceeds 90% in this three-month period. Meeting the nutritional needs of tourists coming to Ilica is an important source of income for local people. In addition, hundreds of people are employed in enterprises in this area, and dozens of temporary workers are recruited to municipal-run facilities during the summer season. This circumstance suggests that people perceive this place not only as a thermal resort, but also as a recreation area.

*In your studies about Ilica Hot Spring, you note that the vast majority of visitors of the region leave satisfied. Can you express the positive and negative elements that affect their satisfaction?* When the satisfaction status of visitors to the hot spring in the region is evaluated, it is seen that they are generally satisfied, but visitors want to improve the quality of the facilities in the region, create new areas and activities where they can spend their free time other than thermal

treatments. For this, the number of green areas, walking trails, camping areas with tents, sports facilities, swimming pools, entertainment centres, recreation and picnic areas and places where people can chat and communicate can be increased. Thus, the region will become more attractive, the degree of satisfaction of visitors will increase, and at the same time, the locals will be able to get more economic benefits. Within the scope of Kahramanmaraş Tourism Strategy and Action Plan (2020-2024) of the Eastern Mediterranean Development Agency, it is stated that Ilica hot springs are important, but their quality needs to be improved in terms of health tourism.

*What can be done to make thermal tourism come to better points in Kahramanmaraş, especially in Ilica Hot Springs?*

Roads should be built to uplands such as Abaz, Ayranpinar, Alapinar, Kavurma, Öve and Arpalik in the north of Ilica and the landscape of the region should be used. Again, walking trails, camping areas with tents, sports facilities, swimming pools, entertainment centres, and picnic areas should be built, as well as places where people can chat and spend time.

Spas are usually counted as parts of thermal tourism. However, in most spas, away from the understanding of curing, daily visits are at the forefront. Thus, the region should be put in a position to serve high-income tourist groups by using it not only for health purposes but also for SPA (Salus Per Aquam) purposes. In addition, in order for the region to attract more visitors, it needs the construction of modern accommodation facilities that include recreation activities in the context of infrastructure. The current situation in and around the province should be determined and the region should be evaluated from a geophysical and geochemical point of view so that additional wells can be drilled if necessary.

It is of great importance to carry out advertising activities to promote the region. It is necessary to focus on introductory brochures, publications and statistical data studies on this issue by the Municipal and Provincial Directorate of Culture and Tourism. Increasing the tourism awareness and education level of local people and staff working in businesses in Ilica should be ensured, and emphasis should be placed on visitor satisfaction.



# ILICA'DA ENTERESAN BİR AKŞAM YEMEĞİ

## AN INTERESTING DINNER IN ILICA

**Ilıca farklı bir kültürdür ve bu kültürene sahip yaşlılar, önce İçmeye -Ekinözü- sonra Ilıca'ya gitmek gerektiğini söylerdi. İçme insanın iç organlarını, Ilıca ise deri, sinir ve kemik yapısını rahatlatır diye laf verirlerdi.**

**Ilıca is a different culture, and the elders with this culture used to say that it was necessary to go to Ilıca first to the mineral spring -Ekinözü- and then to Ilıca. They used to say that the mineral waters relaxes the internal organs of a person, and ılıca (thermal) relaxes the structure of the skin, nerves, and bones.**

HASAN KEKLİKCI

Mekânı cennet olsun Yalçın Özalp hocanın. Ticaret lisesi son sınıfta (1979-1980) tarih dersimize girmişti. "Süleymanlı diyeceksiniz, Süleymanlı diye yazacaksınız. Sözlüde Zeyton diyen, yazılıda Zeyton yazan tarih dersinden geçemez." demişti. Sonra uzun uzun anlatmıştı; Ermeni Patirtisi'nin -kendisi "ısyan" demez patirtı derdi-, Şehit Binbaşı Süleyman Bey'i, padişah fermanını ve Zeyton'un Süleymanlı oluşunu. Zaman zaman ders aralarında konuştuğumuz arkadaşlar Süleymanlı'ya yakın bir yerde bir ılıca olduğunu, yazın milletin oradaki huğları ve evleri doldurduğunu, sıcak suyun her derde deva olduğunu söylerdi. Bizim gibi Sümbüllü Deresi'ni öte geçmemiş öğrenciler hayran hayran dinlerdik, ılıca'yı anlatan arkadaşları. En az beş adıma beş adım bir havuzmuş. İçinde

boy veriyormuş, su boyunu aşırıyormuş arkadaşın... İnaniyorduk. Sonuçta lise öğrencileriyiz. Su yerden sıcak olarak çıkıyordu. Fakat bir havuz sıcak suyun kaç eşek yükü odun yakılarak elde edileceğini; kaç leğen, kaç teşt dolduracağını da hesap etmeden duramıyorduk. Yediden yetmişe bir koca köyü çimdirir bu kadar su, insanlar tas tas sıcak su dökünürler diyerek gülüşüyorduk.

Süleymanlı Ilıcası'na ilk gidişimiz bir Elbistan yolculuğu dönüşündeydi; 1992 mi desem, 1993 mü? Çalıştığımız firmanın Elbistan'daki şantiyesinden geliyorduk. İki arkadaş arabayla Ilıca'ya girdik, bir kasabın önünde durduk, etrafımıza şöyle bir bakındık, hamamın yerini öğrendik, on-on beş dakika içinde de tekrar yola koyulduk.

İçimize kurt düşmüştü o ilk gidişimizde. O gün, bugündür hiçbir fırsatı kaçırmadık. Her fırsatta kendimizi Ilıca'da bulduk. Ilıcanın insan vücuduna ne kadar faydası var hepsini öğrendik: Sinir, romatizma, kırık çıkık, alerji, solunum yolları, ülser, deri hastalıkları gibi birçok hastalığa iyi geliyormuş, bizim ılıca. Evliya Çelebi: "Eski hekimler yetmiş tane özelliğini yazmışlar, amma çok içenin dişleri dökülür, demişler." diyor *Seyahatname*'de. Ilıca'da uzun süre belediye başkanlığı yapmış olan rahmetli Mehmet Kaçamaz bir toplantıda; "Bütün faydalarının yanında, bizim diğer ılıcalardan en büyük üstünlüğümüz; suyumuzun insan vücudunun ısısına çok yakın, yani otuz sekiz derece olması." demişti. Yine bir yolculuk esnasında Kızılcahamam Kaplıcalarına uğramıştık.





May heaven be professor Yalçın Özalp's place. He gave our history class in the last year of high school (1979-1980). "You will say Süleymanlı, you will write Süleymanlı. Those who say Zeyton in the exam cannot pass the history course." he said. Then he told me about the Armenian Riot - he would call it a riot if he didn't say "rebellion" -, the martyr Major Suleiman Bey, the edict of the Sultan and the fact that Zeyton was Süleymanlı.

Time to time, friends we talked to between classes said that there was a thermal near Süleymanlı, in the summer people filled the huts and houses there, and hot water was the source of all healing. Students like us, who have not crossed the Sümbüllü Creek, used to listen with admiration our friends who told about the thermal. It was a

five-step pool. The water was over his height... We believed it. After all, we are high school students. The water was coming out of the ground hot. But loads of hot water in a pond would be obtained by burning wood; we couldn't stop calculating how many basins and how many cents it would fill. Being from every age of people, we were laughing, saying that a whole village would lawn so much water, people would pour hot water into a bowl.

Our first trip to Süleymanlı Thermal Waters was on the way back from a trip in 1992 or 1993. We were coming from the construction site of the company we work for in Elbistan. Being two friends, we drove into Ilica by car, stopped in front of a butcher, looked around us, found out where the bathhouse was, and in about ten to fifteen minutes we were back on the road.

We knew we would go back there when we left. We haven't missed any opportunities until today. We found ourselves in Ilica at every opportunity. We found out about how much thermal water benefits the human body: it is good for many diseases such as nerves, rheumatism, broken dislocation, allergies, respiratory tract, ulcer, skin diseases. Evliya Çelebi says "The old doctors wrote down seventy of his features, and they said that that the ones who drink too much lose their teeth. lose their teeth." in the Travelogue. The late Mehmet Kaçamaz, who was the mayor of Ilica for a long time, was at a meeting; "Besides all its benefits, our greatest advantage over other hot springs is that our water is very close to the temperature of the human body, which is, thirty-eight degrees." he said.

Ilıcaya girip biraz yorgunluk atacaktık. Beraber yolculuk ettiğimiz iki arkadaşla birlikte havuza girdik. Havuzun içinden geçip karşıda oturacaktık. Daha havuzun ortasına varmadan ben suyun sıcaklığını gösteren levhayı gördüm, 45 derece! Kenara çıktığımı hatırlıyorum.

**Bütün faydalarının yanında, bizim diğer ılıcalardan en büyük üstünlüğümüz; suyumuzun insan vücudunun ısısına çok yakın, yani otuz sekiz derece olması.**

Uyandığımda üzerime kovayla soğuk su döküyorlardı... Bir başka kaplıcada, "Üşüdük, çıkalım demiştik." arkadaşlarla. Ilıca farklı bir kültürdür ve bu kültürüne sahip yaşlılar, önce İçmeye -Ekinözü- sonra Ilıca'ya gitmek gerektiğini söylerdi. İçme insanın iç organlarını, ılıca ise deri, sinir ve kemik yapısını rahatlatır diye laf verirlerdi. Yedi gün durmak gerekmiş Ilıca'da. Her gün üç defa girerlermiş ve yedi günde yirmi bir banyoya tamamlayıp ayrılırlarmış. Özellikle sonbahar mevsimini tercih edermiş büyükler. Ilıca'ya gittikleri sene kışı, dizleri, belleri ağrımadan geçirirlermiş.

Lunapark, yüzme havuzu, hamam, sauna, buhar odası, jakuzi, küvet gibi birçok imkâna sahip olan Ilıca, her yaştan insana hitap etmektedir. Sabah namazından sonra yaşlıları ağırılar havuz, sonra yavaş yavaş çocuklar ve gençlerle dolar. Çocukların baharı müjdeleyen kuş civıltıları misali, havuzların dışına taşan, sokaklara yayılan çığlıklarıyla herkes uyanır sonunda. Ve bir gün önce gecenin koynuna bırakılan telaş yeniden girer evlere. "Pansiyon" veya "otel"den ziyade "ev" derler Ilıca'da. Erkeklerin değilse de hanımların havuz kenarında; evlerinden özenle

hazırlayıp getirdikleri yemekleri ve meyveleri atıştırırken yaptıkları sohbetlerinin açılış ya da tanışma cümlesidir, "Evi kaçta tuttunuz?" Her keseye ve her zevke göre ev vardır yılın her mevsiminde. Belki de Diyarbakır'dan Kilis'e, Kayseri'den Hatay'a kadar çevredeki tüm şehirlerden insanların Süleymanlı Ilıcası'nı tercih etmesi bu yüzden.

Hafta sonları kurulan pazarı gezenler, pazarda değil de çeşit çeşit sebze-meyvenin yetiştiği bir bahçede geziyormuş hissine kapılırlar. Keza her gün açık olan sabit pazar da ziyaretçisiz kalmaz. Bir şey alma düşüncesi olmadan, öylesine gezmeye çıkanlar bile ellerinde birkaç ufak poşetle dönerler, pazardan. Ilıca'nın en güzel taraflarından biri de; pazardan, bakkaldan, kasaptan, fırından... o an ihtiyacınız olduğu kadar malzeme alabilmektir. Sabah kahvaltı yapacaksınız; bir domates, bir salatalık, iki yeşilbiber. Öğleyin iki kişilik etli pide, lahmacun veya tava malzemesi. Ne bakkal, ne kasap ve ne de fırıncı bu kadar az malzemeyi yemek haline getirip, yanında tebessüm ve dua ile birlikte size teslim etmekten üşenir. Ilıca



One time, we stopped by Kızılcahamam Hot Springs during a trip. We were going to get into the hot water and get rid of our tiredness. We went to the pool with two friends we were traveling with. We were going to go through the pool and sit across from each other. Before I got to the middle of the pool, I saw the sign showing the temperature of the water, 45 degrees! I remember stepping aside. When I woke up, they were pouring cold water on me with a bucket... In another spa, they said, "We're cold, we said let's go out." with friends.

Ilica is a different culture, and the elders with this culture used to say that it was necessary to go to Ilica first to the mineral spring -Ekinözü- and then to Ilica. They used to say that the mineral springs relaxes the internal organs, and thermal waters relaxes the structure of the skin, nerves, and bones. It is necessary to stop for seven days in Ilica. They went in three times every day and did twenty-one baths in seven days and left. They especially prefer the autumn season. Every year that they went to Ilica, they spent the winter without pain in their knees and waist.

Ilica, which has many facilities such as an amusement park, swimming pool, hammam, sauna, steam room, jacuzzi, bathtub, caters to people of all ages.

After the morning prayer, it welcomes the elderly, then gradually it fills up with children and young people. Everyone wakes up at last with the cries of children, like the chirps of birds heralding spring, overflowing outside the pools and spreading to the streets. And the rush that stopped in the night the day before will re-enter the houses. In Ilica they say "home" rather than "hostel" or "hotel". If not men, then ladies are by the pool; it is the opening or introduction sentence of their conversations while they are having a snack with the dishes and fruits they have carefully prepared and brought from their homes, "How much did you keep the house for?" There are houses for every budget and for all seasons of the year. Perhaps because of this, people from all the surrounding cities, from Diyarbakır to Kilis, Kayseri to Hatay, prefer the Süleymanlı Ilica.

Those who visit the bazaar, which is open on weekends, feel as if they are walking not in the Sunday, but in a garden where various vegetables and fruits grow. Also, the bazaar which is open every day, also does not remain without visitors. Even those who go for a walk without thinking about buying anything, come back from Sunday with a few small bags in their hands. One of the best

things about Ilica is that you can buy as much material as you need at that moment from the bazaar, grocery store, butcher, bakery. In the morning you will have breakfast; a tomato, a cucumber, two green peppers. Pide, lahmacun or any material with meat for two at noon. Neither the grocer, nor the butcher, nor the baker is afraid to turn such a small amount of ingredients into food and deliver it to you with a smile and prayer next to it. Ilica artisans do not look at the scarcity or abundance of the goods they sell, and treat everyone who enters their shop as if they were their own guest.

**Besides all its benefits, our greatest advantage over other hot springs is that our water is very close to the temperature of the human body, which is, thirty-eight degrees.**



esnafı sattığı malın azlığına çokluğuna bakmaz, dükkânına giren herkese kendi misafiriymiş gibi muamele eder.

Yirmi yıl kadar önceydi. Bir evimiz vardı Ilıca'da. Dostlarla birlikte almıştık. Müsait olan gidiyordu. Bir hafta sonu bize kısmet oldu. Hısım akraba toplanıp gittik. Ev ağızına kadar insanla doldu. Hanımlar yemek yapıyor, havuzdan gelenler yemek yapanlara yardım ediyor. Güneş batarken hazırlıklar bitti. Sıra fırından pide almaya geldi. On beş, otuz derken yirmi beş pidede karar kılındı. Fırına gidecek şanslı benim. Çarşıda kaç fırın var aklıma gelmiyor. Ben sadece bir fırının yerini biliyorum, hamama yakın bir yerde, hamamla aynı sırada. Selam verdim "Yirmi beş pide." dedim. Fırıncı kendisiyle yarenlik eden bir dostunun sesini duymuş, fakat sesin sahibini tanıyamamış gibi bir an yüzüme baktı. Karşısında yabancı biri olduğunu anlayınca, yirmi beş pide dediğimi duymamış gibi bir yüz ifadesiyle, kaç pide istediğimi sordu. Kendimden emin bir şekilde yirmi beş diye tekrar ettim. Ilıca'da yirmi beş ekmek yiyecek ev olmadığını, benim hesabı yanlış yaptığımı söyledikten sonra

kocaman bir kâğıda on beş pide sarıp bana uzattı. Evin gerçekten kalabalık olduğunu, hesabı evdekilerin yaptığını anlatmaya çalıştıysam da olmadı. Paketin içerisine üç pide daha bıraktı. "Fırın burada tezgâh ekmek dolu, yetmezse telefon et ben gönderirim." dedi. Üzerine bıraktığı bir kartvizitle birlikte paketi uzattı! Akşam yemeği saatlerinde Ilıca sokaklarda; hoş, içinizi ısıtan, tebessüm ettiren görüntüler oluşturur insanlar. Hele siz yemeğinizi bitirip, çay elinizde balkona çıkmışsanız ve evinizin balkonundan bir fırın görünüyorsa... Ramazan günlerinde yemeği iftar saatinden sonra çıkanların telaşı içinde evlerine gidenler. Camiden çıkanların akşam namazından önce fırına bıraktıkları yemekleri almak için fırının önünde oluşturduğu kuyruklar. Fırından tepsiyi alıp dört adım gidmeden eli yanarak yere bırakanlar. Fırından aldığı yemeği, bir şeyler almak için girdiği bakkalda unutup, elinde bir poşetle yola düşenler. İki eliyle bir tepsiyi tutmuş; bir kolunda içecek dolu poşet, öbür kolunda bir poşet pideyle önünü zor görenler. Ve onlara yol vermeye çalışan havlulara, bornozlara sarılmış havuzlardan yeni

çıkış insanları... Aradan geçen bunca yıla rağmen, her önünden geçtiğimde, fırıncıyla yaptığım pide pazarlığı aklıma gelir, tebessüm ederim; verdiği on sekiz pidenin üçü artmıştı.

**Hafta sonları kurulan pazarı gezenler, pazarda değil de çeşit çeşit sebze-meyvenin yetiştiği bir bahçede geziyor mu hissinde kapılırlar. Keza her gün açık olan sabit pazar da ziyaretçisiz kalmaz.**



About twenty years ago we bought a house in Ilica with my friends. Whoever available would go and spend time there. We were lucky to spend a weekend. My family and I spent the weekend there. The house was full of

**Those who visit the bazaar, which is open on weekends, feel as if they are walking not in the Sunday, but in a garden where various vegetables and fruits grow. Also, the fixed Sunday, which is open every day, also does not remain without visitors.**

people. Ladies cooked, others helped them. The preparations were over by sunset. It was time to get pide from the bakery. We decided on buying twenty five pides. I was the lucky one who's going to the bakery. There are numerous bakeries in the bazaar. I only know the location of one bakery, close to the bathhouse, in the same row as the bathhouse. "Twenty-five pides." I said. The baker looked at me like he heard the voice of a friend, but he didn't recognize the owner of the voice. When he realized that there was a stranger in front of him, he asked me how many pides I wanted with a facial expression like he hadn't heard me say twenty-five pides. I repeated twenty-five with confidence. After he said that there were no houses that need twenty-five pides in Ilica, and that I had made the wrong calculation, he wrapped fifteen pides bread in a big piece of paper and handed it to me. Although I tried to explain that the house was really crowded, the people in the house did the math, he didn't let us. He left three more pides in the package. "The oven is here, the counter is full of bread, if it's not enough, give us a call and I will send you more." said. He handed me the package along with a business card he had left on it!

During dinner hours, people create pleasant, warming, smiling images on the streets of Ilica. Especially if you have finished your meal, stepped out to the balcony with a cup of tea in your hand, and a bakery appears in front of the balcony of your house... Those who go home in a hurry who leave the meal after Iftar time during Ramadan. Queues formed in front of the bakery by those leaving the mosque to take the dishes they ordered in the bakery before the evening prayer. The ones who take the tray out of the oven and put it on the floor with their hand on fire before they can take four steps. The ones who forget the food they ordered from the bakery at the grocery store where they went in to buy something and hit the road with a bag in their hand. He held a tray with both hands; a bag full of drinks in one arm, a bag of pides in the other arm, those who could hardly see in front of him. And people who have just come out of the pools wrapped in towels, bathrobes, trying to give way to them...

Despite all the years that have passed, every time I pass by it, I think of the pide bargain I made with the baker, I smile; and remember the leftover three pides.



# PULSUZ MEKTUPLAR (9)

## STAMPLESS LETTERS (9)

İkisi de dâhil oldukları "Maraş ekolü"nün köşe taşları diyebileceğimiz edebiyat dergilerinden ve bu dergilerin hangi düşünce ve inanç doğrultusunda çıkarıldığından söz eden Hüseyin Yorulmaz ve Mustafa Aydoğan, Pulsuz Mektuplar'da genç edebiyatçılara ışık tutacak noktaları vurgulamaya devam ediyorlar.

Hüseyin Yorulmaz and Mustafa Erdoğan talked about the literary magazines that are accepted as the headstones of the "Maraş ecole" and the direction of thoughts and beliefs these magazines are published in line with. They continue to emphasize the points which light the way for young writers.

HÜSEYİN YORULMAZ / MUSTAFA AYDOĞAN

Aziz kardeşim,

Pulsuz Mektuplar'ın bu bölümünde istersen Maraş'ta çıkan dergiler üzerinde duralım. Ya da dergilerin işlevi ve muhit oluşturma özelliği üzerinde. Hatırlarsın, Duran Boz'la Köksal Alver'in hazırladığı *Mekân Hikâyeleri* yayımlanmıştı birkaç yıl önce. İşte onu dile getirmek istiyorum. O mekân hikâyelerinin çoğunun arka planında dergiler vardır. Daha doğrusu edebiyat dergileri.

Sözü buradan Büyükşehir Belediyesi'nin *Evelahir* ile birlikte çıkardığı *Yitiksöz* ve *Müşterek* dergilere getirmek istiyorum. Bir de en son gün yüzüne çıkan *Berdücesi* doğdu. Düzenli ve periyodik olarak çıkmasını ümit ediyoruz.

Buradan da 1950'li yıllardan beri şehirde çıkan dergilere gelebiliriz, daha doğrusu gidebiliriz. Bilebildiğimiz kadarıyla Nuri Pakil'in henüz lise öğrencisi iken çıkardığı *Hamle* dergisi bu zincirin ilk halkasını oluşturur.

*Hamle* ile beraber günlük gazetelerin aylık veya iki haftalık verdiği sanat eklerini de buna eklersek, o yıllarda şehrin kültür sanat ortamının nereden beslendiğini daha iyi anlayabiliriz. Bunlar arasında Sait Zarifoğlu ile Erdem Bayazıt'ın *Engizek* gazetesinde, Rasim Özdenören'le Ali Kutlay'ın *Gençlik* gazetesinde, Alaeddin Özdenören'le Cahit Zarifoğlu'nun *Demokrasiye Hizmet* gazetesinde çıkardıkları kültür-sanat sayfaları önemlidir. Edebiyat meraklısı gençler ilk şiir ve hikâyelerini buralarda sergiliyor. Bu ürünlerin bir kısmının sonradan kiptaştırdıkları eserlerde yer aldığını görüyoruz. Demek ki gelgeç heveslerle yazılmış ürünler değil.

Bu şekilde ister istemez kendiliğinden bir edebiyat muhiti oluştuğunu söylemek mümkün. Daha sonraki yıllara baktığımızda 1960'lı yıllardan sonra *Edik* dergisi var. İstanbul'da Maraş Yardımlaşma Derneği tarafından çıkarılan bir dergi. Erdem Bayazıt'ın burada yazıları var. Cahit Zarifoğlu'nun çıkardığı tek nüshalık *İstiklâl* gazetesi var. 1970'li ve 80'li yıllarda *Kelâm*, *Esra Yazıları*, *İkinci Yazıları* ve daha sonra çıkan *Ede*, *Yalnızdış*, *Dolunay*, *Uzunluk* vs. Tabii bunların ulusal çaptaki yansımaları ayrı bir bahis. Konumuz burada şehrin yerel dergileri.

Dergilerin bir edebiyat muhiti oluşturmaları konusunda ne dersin? Daha önce de burada bahsedilmişti, *Esra Yazıları*'nın senin için önemini biliyorum. Bahsettiğim sürecin içinden geliyorsun. İçinden geldiğimiz bir şehir olduğu için bunu Maraş'ta daha kolay örneklendirebiliyoruz. Kuşkusuz üzerinde durduğumuz muhiti benzerleri başka şehirlerde de vardır ve adını zikrettiğimiz *Mekân Hikâyeleri*'nde uzun uzun anlatılmıştır.

Dergilerin bir edebiyat muhiti oluşturmaları konusunda ne dersin? Daha önce de burada bahsedilmişti, *Esra Yazıları*'nın senin için önemini biliyorum. Bahsettiğim sürecin içinden geliyorsun. İçinden geldiğimiz bir şehir olduğu için bunu Maraş'ta daha kolay örneklendirebiliyoruz. Kuşkusuz üzerinde durduğumuz muhiti benzerleri başka şehirlerde de vardır ve adını zikrettiğimiz *Mekân Hikâyeleri*'nde uzun uzun anlatılmıştır.

Hüseyin Yorulmaz  
Üsküdar, 04 Mart 2022, Cuma



Fotoğraf: İsa Terli

My Dearest Brother,

In this section of the Unstamped Letters, let us talk about the magazines that have been published in Maraş if you like, or about the functions and environment creation feature of magazines. You would remember that a book called “*Stories of Places*” by Duran Boz and Köksal Alver was published a couple of years ago, which I would like to mention. Most of these stories came from the magazines, literature magazines in particular.

I would like to mention *Yitiksöz* and *Müşterek* magazines together with the *Evelahir* which have been published by Metropolitan Municipality here. Additionally, *Berdücesi* joined them lastly. We hope it will remain regular and periodic. Now, we can talk about the magazines that have been published in the city since the 1950s. As far as we know, *Hamle* was the first one, which was published by Nuri Pakdil while he was

a high-school student. *Hamle*, together with biweekly or monthly art sections, was the source of the cultural and artistic milieu of the city during these years. Especially the culture and art sections of these journals were significant among them such as the works of Sait Zarifoğlu and Erdem Bayazıt in the journal of *Engizek*, Rasim Özdenören and Ali Kutlay in the journal of *Gençlik*, and also Alaeddin Özdenören and Cahit Zarifoğlu in the journal of *Demokrasiye Hizmet*. The youth who were interested in literature found a chance to publish their early works in these magazines. Some of these works were published as books later, which implies that these were not mere enthusiasm.

Consequently, it is possible to say that a literary milieu had occurred. Afterwards, in the 1960s, we have *Edik* magazine which was published by Maraş Charity Association in İstanbul. Erdem Bayazıt’s works were published in that magazine.

Also, there was a one-copy magazine *İstiklâl* which was published by Cahit Zarifoğlu. In 1970s and 80s, there were *Kelâm*, *Esra Yazıları*, *İkinci Yazıları* and later there were *Ede*, *Yalnızardıç*, *Dolunay*, *Uzunoluk*, and etc. The national repercussions of these magazines are another topic, for sure. Our topic is the local magazines of the city for now.

What do you think about the magazines’ functions as creators of a literary milieu? It was mentioned here before, I know the significance of *Esra Yazıları* according to you. You have come through the process that I mentioned. We can easily exemplify it in Maraş since it is the city where we were brought up. Undoubtedly, the milieu that we are talking about is not unique to our city, it can be found in other cities, these were narrated in the mentioned work “*Stories of Locality*”.

Hüseyin Yorulmaz  
Üsküdar, 4<sup>th</sup> March 2022, Friday.



Değerli dostum,

Mektupların bir sesi, bir yankısı, ilet-tiği bir iklim varsa eğer bunun teme-linde muhataplığın yattığını düşünü-yorum. Birbirimize muhatap oluyoruz ve bu muhataplıkta kelimelerin beni sıkıca sardığını hissediyorum.

İnsan insana mutlak bir muhataptır.

İnsan kelimeyle yakalar, duygu ile yakar, varlığı ile sorar. Bir hadisi şerifte ifade edilen "ya hayır söyle ya sus" ilkesi belki de saydığımız bu üç durumu da içine almaktadır. Söz konusu ilkenin özünü "anlam"ın oluşturduğunu söylemeye gerek yok. Anlam kelimeye de duyguda da varlığın kendisinde de capcan-lılığını hep muhafaza eder. Varlığın dokunulur durumdaki yakınlığına "mevcudiyet hali" diyebiliriz. Mevcu-diyetlik başka bir anlam biçimidir.

Kelime/söz, duygunun ifade ediliş formudur. Varlık ise hem duygu hem söz hem de mevcudiyet hâlinin gücüdür. Kendiliğinden bir gücü olduğunu

kabul etmezsek varlığın soru olmak-lığını açıklayamayız. Muhataplık ilkin soru olarak belirginleşir. Söze güve-niriz ama duyguya inanırız. Mevcu-diyet hâline ise temkinle mukabele ederiz. Varlığın soru olmağının doğal sonucudur bu. Soru ve temkin; ikisi de işarettir. Her işaretin varlığı diğer işareti zorunlu kılar.

Muhataplık belki de bir fetih girişimidir. Muhataplık sınırları içine girmiş olduğu andan itibaren herkesin birbirine karşı durumu bir fetih hareketidir. Bu fetihten herkes kazançlı çıkabilir. Fetheden de fethedilen de. Yeter ki muhatapların her biri muhataplığın gereklerinin bilin-cinde olsun. İşte o ilkeye geldik yine: Ya hayır söyle ya sus. Diğer bir ifade ile muhatapların söz ile sükût arasın-daki bölgenin temiz kalmasına özen göstermeleri gerekir. Duyguya muhatap olmak muhatap olmağının esas biçimi-dir. Söz veya mevcudiyet ya da her ikisi birden yeterli şart değildirler. Gerekl-i şartlardır ama yeterli şartı mümkün kıla-cak olan duygu ile muhataplıktır. Yuka-

rıda sözünü ettiğimiz "muhataplığın mutlaklığı" ancak bu durumda yani duyguya muhatap olduğunda kâmilan gerçekleşmiş olur.

Edebiyat, kelimeye inanmakla başlar. Peki, kelimeye inanmak ne demektir? Kelime, söz müdür duygu mudur? Dedik ya; söze güveniriz ama duyguya inanırız. Kelime hem sözdür hem de duygu. Kanaatimce, edebiyatın insana ulaşma noktası "söz noktası" değil "duygu noktası"dır. Kelime insanı bu noktadan yakalar. İnsanı kalbinden yakalamadık-ça onu asla fethetmiş sayılmayız. Fetih insanı kalbinden yakalamaktır. Bu güç sadece duyguda vardır. Duygu, inan-mak kabilesindedir. Bu nedenledir ki "insanın ufku peygamberdir" demiş büyük şair Sezai Karakoç. Edebiyat, bu ufuktan gelen bir çınlayıştır. İnsanı yüceltecek bir çınlayış. İlke herkes için aynıdır. Edebiyatçı için de başkaları için de. "Ya hayır söyle ya sus". Bizim edebiyatla bağımızı kuran, onaran, diriltlen ve yaşatan ilke budur.

Maraş'ın edebî tarihinden açılacak her söz kanaatimce bu ilkenin açılı-mı olacaktır. Dergilerden bahsetmiş-sin ya, dergi bir sonuçtur, bütün se-rüveni apaydınlık yere taşıyan esas muharrik bence bu ilkedir.

Vesselam.

Mustafa Aydoğın  
Turkuaz, 15 Mart 2022

**1950'li yıllardan beri Kahramanmaraş'ta çıkan dergiler, bilebildiğimiz kadarıyla Nuri Pakil'in henüz lise öğrencisi iken çıkardığı Hamle dergisiyle başlar.**





My dear friend,

If the letters have a sound, a repercussion, an aura that it transferred; I think the interlocutor lies behind that. We communicate with each other, and I feel that I am surrendered by the words through this communication.

Man is an absolute interlocutor for another man. People catch things with words, burn with emotions, and question with their existence. The principle that was mentioned in a hadith that is "speak of good or be quiet" might have included these three principles. Needless to say, the core of the mentioned principle is meaning. Meaning always preserves its vitality in words, emotions and existence. We can refer to the tangible proximity of being as the "state of presence". The state of presence is another form of meaning. Words are the way of expressing emotions. The existence, on the other hand, is the power of both the emotions and the state of presence. We cannot explain the existence as a question unless we accept that it has a power of its own.

Correspondence becomes clear as a question at first. We count on words, but we believe in emotions. We behave the state of presence with caution. This is the expected consequence of the existence being a question. Question and self-possession are both signs. The presence of a sign requires the presence of another sign.

Correspondence may be an attempt of conquest. As soon as someone is in the means of correspondence, each person's situation against the other is a movement of conquest. Yet, everybody could win in this attempt of conquest, both the conqueror and the conquered, as long as each of them are aware of the requirements of the correspondence. Here we are again on the same principle: speak of good or be quiet. In other words, both sides should be careful about the borders between their speech and silence. Dealing with emotions is the main form of correspondence. A statement or the presence, or both of them, do not constitute the sufficient conditions. They are required anyway,

but the essential elements that constitute the conditions are correspondence and emotion. Mentioned "the absolute-ness of the interlocutor" could exist only under these circumstances.

Literature originates from believing in words. Well then, what does it mean? Is a word a statement or an emotion? As we mentioned, we count on words, but we believe in emotion. A word is both a statement and an emotion. I think literature touches people's lives not through the point of statement but with point of emotion. Words catch people by that way. We cannot conquer people unless we catch their hearts. The conquest is reaching a person through the path his/her heart. Only emotion can achieve such an aim. Emotion belongs to the sphere of believing. That is why a great poet, Sezai Karakoç, claimed that "the horizon of man is the Prophet." Literature is a ringing that comes through that horizon, a ringing that glorifies people. The principle is the same for everyone, both for men of letters and the rest: speak of good or be quiet. This is the principle that repairs, resurrects us, keeps us alive, and connects us to literature.

I believe that any topic regarding the literary history of Maraş would be the explanation of this principle. As you mentioned magazines, I would like to say that a magazine is the result. On the other hand, the essential motivation that lies behind the whole adventure is that principle.

Farewell.

Mustafa Aydoğan  
Turkuaz, 15<sup>th</sup> March 2022

**We can talk about the magazines that have been published in the city since 1950s. As far as we know, Hamle was the first one, which was published by Nuri Pakdil while he was a high-school student.**

# BİR ŞAİRİN SÖZ SERENCAMI

## THE POETRY ADVENTURE OF A POET

**İşte bu gitme hazırlığı içinde sessiz derin bir süvariymi Ali Haydar Tuğ. Sakin bir ırmağın sıcak berraklığıyla akardı kendi hayat yataklarında. Edebiyatın yorulmaz işçisiydi.**

**Ali Haydar Tuğ was a cavalry, in the very silent preparation of leaving. He would flow in his own seam, with the warm clearness of a calm river. He was the unfailing worker of literature.**

YASİN MORTAŞ

*"Uykuların en derin yerinde dökülür"*

Elinde bir kitap, içinde yürüdü sanki sayfaların, ya da taşıdığı bir derginin şiir merdivenlerinden çıkardı edebiyat burçlarına. O, güzelliği taşıdı hep koltuk altlarında. Ama yürürken de hüznü hiç eksik olmadı çantasından. Bulutlar yeni sözleşmelerle bir esenlik bırakıp giderler de biz o yağmur şiirinin altında ıslanır, öteye gitmek nöbetleri tutarız. Gelmek, gitmenin aynadaki sırdaşı değil midir? İşte bu gitme hazırlığı içinde sessiz derin bir süvariymi Ali Haydar Tuğ. Sakin bir ırmağın sıcak berraklığıyla akardı kendi hayat yataklarında. Edebiyatın yorulmaz işçisiydi. Elindeki kalemler nice edebiyat inşasına temeller atıp cümleler, mısralar ve dergiler yükseltti. İşte o dergilerden biri *Edebiyat Yaprağı*'ydi. Onu çocuğu gibi yanında taşıdı. Adana'da başladığı o dergi serüveni ni Maraş'a taşındıktan sonra devam ettirdi. Edebiyat dünyasının içinde tek başınaydı. Bazen merhum şairler M. Akif Baltutan, Mustafa Pınarbaşı ve Mehmet Gemci. Bezen de Mehmet Mortaş, M. Akif Şahin, Osman Tuğrul Tuğ ve bendeniz tutmaya çalıştık o

yaprağın ucundan, köşesinden. Kimseye de eyvallahı yoktu aslında. O, yalnızlığıyla beraber sırtladı ve taşıdı edebiyatın kurumaz yapraklarını-sayfalarını. Edebiyat yolunda yürüdü, hiç yorulmadı da. Vakurdu. Kalın ve uzun bıyıkları altından kelimeler tebessüm ederek çıkardı. Uzun yıllar kalp rahatsızlığı olsa da tebessüm onun şıarındı.

2016 yılında ilk göz ağrısı kitabı *Uzaktaki Karar*tı için benden ilk söz yazmamı rica etmişti. Ben de o güzel dostu kırmayıp *Uzaktaki Karar*tı kitabına iç notu düşmüştüm: *"Yüreğine sağlık Tuğ. İnsanı içine alıp, kıvrıp kıvrıp saran mısraların nefessiz bıraktığı anaforlar, metaforlar ve imajlar var. İnsanın kendi içindeki mağarasını havalandırması ve ışık tutma hissi veriyor. Her mısrada da bir Müslüman rahatsızlığı görülüyor. Maverakuşlarının yıldızları koparıp koparıp insanın iç karanlığına serpiştirdiği ve duygu sağanaklarıyla ıslatan bir "var oluş" üşümüşlüğü kelimeler arasında ki bahar. Teşekkürler Tuğ. Yürekten yüreğe atılan bir insanlık köprüsü bu kitap. Akakları gözyaşı taşıyan zaman ırmaklarına kavuşuyor."*

Sıratı geçip, ırmaklar da olasin Tuğ.

Vefat etmeden kısa bir süre önce Tayyip Atmaca'yla evine ziyarete gittiğimizde yorgundu, hayatın bütün yorgunlukları ve hüznü yüzünde anlamlı birikmişlikler çoğaltmıştı. Çok da sevinmişti. Buna da şükür deyip edebiyattan, şiirden bahisler açıyordu. Mütevazı o kişilik biz ziyareti tamamlayıp çıkarken yatağından kalmamasını ısrarla istesek de kapıya kadar uğurlamıştı. Naifti. En son görüşmemiz de o oldu. Şiir atına binip gitti. Kavuştu sevgiliye.

Mekânın cennet olsun Ali Haydar Tuğ.

**Vefat etmeden kısa bir süre önce Tayyip Atmaca'yla evine ziyarete gittiğimizde yorgundu, hayatın bütün yorgunlukları ve hüznü yüzünde anlamlı birikmişlikler çoğaltmıştı.**



*"Runs in the deepest of sleeps"*

With a book between his hands, he would walk through the pages, or climb the stairs made of poetry in a magazine he holds. Always carried beauty under his seat. Never lacked the blues from his backpack.

Clouds leave a soundness behind them with new pacts, we get wet under the rain of poetry, keep on guard to go beyond.

Is not coming, the leaving's confidant in the mirror?

Ali Haydar Tuğ was a cavalry, in the very silent preparation of leaving.

He would flow in his own seam, with the warm clearness of a calm river.

He was the unfailing worker of literature. He laid the foundation of so many sentences, verses and magazines with the ink in his hand. *Edebiyat Yaprağı* was one of these magazines. He kept it like his own child. He continued his journey of magazines that started in Adana also after he moved to Maraş. He was a lone wolf in the

literature canon. Sometimes the late poets M. Akif Baltutan, Mustafa Pınarbaşı and Mehmet Gemci, Mehmet Mortaş, M. Akif Şahin, Osman Tuğrul Tuğ and I myself tried to accompany him. He would not need anyone, carrying the unfading leaves of poetry together with his loneliness, never getting tired of it...

He was reserved. Words came out of his mouth under his thick beard, smilingly. Although he had a heart condition, smiling was his maxim for all the years.

In 2016, he asked me to write the preface of his first ever book *Uzakta-ki Karartı*. So, I accepted my beloved friend's request and wrote these lines: *"Bless your heart, my friend. There are anaphors, metaphors and images that wrap people tightly and leave them breathless. The reader feels like getting fresh air and light into his soul's cave. Every verse has the discomfort of a Muslim. It is the coldness of being, wet with rains of emotions and enlightened with the stars that Mavera birds pluck from*

*the sky and throw into the souls. Thank you Tuğ. This book is the bridge between the hearts."*

Passing the sirat bridge, may you flow like rivers, Tuğ.

He was very tired, bearing meaningful shadows on his face a short time ago, when I visited him with Tayyip Atmaca. He was happy to see us. He talked about poetry, literature, with a grateful look on his face. That humble man, even though we asked him not to, stood up from his sickbed and sent us off. He was naïve.

That was my last time seeing him. He took the poetry ride and left. He reached the Beloved.

May you rest in peace Ali Haydar Tuğ.

**He was very tired, bearing meaningful shadows on his face a short time ago, when I visited him with Tayyip Atmaca.**

MEHMET MAZAK:

# "ŞEHİRLERİN MERKEZİ HER ZAMAN İNSANDIR"

MEHMET MAZAK: "THE CENTRE OF ALL  
THE CITIES IS HUMAN"

2020 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından gezi yazısı alanında ödüle layık görülen Mehmet Mazak ile yeni kitabı *Şehrin Sesi* dolayısıyla şehir, kültür, medeniyet ve insan konularını konuştuk. Mehmet Mazak'ın hemen her konuda, insana ve onun değerlerine yönelik yaptığı vurgu, dikkat çekiciydi.

We talked about city, culture, civilization and human issues with Mehmet Mazak, who was awarded the prize in the field of travel writing by the Writers' Union of Turkey in 2020 for his new book *Şehrin Sesi* (The Sound Of The City). Mehmet Mazak's emphasis on man and his values in almost every issue was remarkable.

Söyleşi: ENVER ÇAPAR

*Şehir Kokusu kitabınız 2020 yılı Türkiye Yazarlar Birliği tarafından gezi yazısı dalında ödüle layık görüldü. Tebrik ediyorum. Şehir yazılan yazma fikri nasıl gelişti sizde?*

Öncelikle Enver Bey sizlere böyle bir röportaj imkânı verdiğiniz için teşekkür ederim. "Her şey bir şehri sevmemle başladı", o sevdiğim şehir İstanbul'dur. İstanbul'a henüz 12 yaşındayken gelmiştim. Bir sene yaşadıktan sonra memleketim Mersin Erdemli'ye döndüm. O sıralarda İstanbul sevdam, içimde kök saldı. 1991 yılında Üniversitede okumak için tekrar İstanbul beni kendine doğru çekti. Üniversite sonrası 1995 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda iş hayatına başladım. O dönem Marmara Üniversitesi Türkiyat

Araştırmaları Enstitüsü Yeniçağ Tarihinde yüksek lisans yapmaya başlamıştım. Tez aşamasına gelince yaşadığım şehre katkısı olması için Muallim Cevdet yazmaları arasında bulunan 1802 Tarihli İstanbul Kayıkçı Esnafı Sayım defterleri üzerine çalışma yaptım. Bu çalışmayı yaparken Boğaziçi, Haliç ve Marmara kıyılarında bulunan 130 civarındaki kayık iskeleleri, iskelelerde görev yapan kayıkçıları ve İstanbul'un, kimsenin dikkatini çekmeyen, sosyal ve gündelik hayatına dair birçok konuya vakıf olmaya başladım. Sonraki senelerde İstanbul'un aydınlatma tarihi, temizlik tarihi, ulaşım tarihi gibi konulara merak salarak çalışmalar yaptım, kitaplar yayınladım. Böylece şehrin gündelik hayatına dair merakım ve gözlemlerim

devam etti. Şehre dair okumalarımı arttırdım. Her geçen zamanda bu şehre dair gözlem ve okumalarımın artması ile şehir kültürümüze dair eserler vermeye başladım. 27 yıldır bütün gayretim ve çalışmalarım şehir üzerinedir. *Şehir Kokusu* kitabım ile TYB ödülü almış olmamdan dolayı tabii ki mutlu oldum, ancak benim şehir kültürü üzerine başucu kitabım veya en önemli eserim bu diyemem. Kendi alanında başvuru kaynağı diyebileceğim çok daha önemli eserler kazandırdığımı düşünüyorum.

*"Şehir dendiği zaman merkezine insanı koymamız lazım... Şehre kimlik kazandıracak kişileri bulup onların çevresinde halka oluşturmalıyız..." diyorsunuz. Şehir, insan, kimlik bağlamında neler söylersiniz?*



**Your book *Şehrin Sesi* (The Sound Of The City) was awarded the travel article award by the Turkish Writers Association in 2020. Congratulations. How did you develop the idea of writing city articles?**

First of all, Mr. Çapar, I would like to thank you for giving you the opportunity to have such an interview. "It all started with loving a city", and that city was Istanbul. I came to Istanbul when I was just 12 years old. After living there for a year, I returned to my hometown of Mersin Erdemli. At that time, the love of Istanbul rooted in me. In 1991, Istanbul attracted me to study at the University again. After college, I started my business life at the Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk library in 1995. At that time, I was studying for a Master's degree in the History of the New Age at the Institute of Turkic Studies at Marmara University. When it came to

the dissertation stage, I studied the Istanbul Kayıkçı Tradesmen Census books dated 1802, which are among the manuscripts of Muallim Decedet to contribute to the city where I live. While doing this study, I started to get acquainted with about 130 boatyards located on the shores of the Bosphorus, Golden Horn and Marmara, boaters working on piers and many topics about the social and everyday life of Istanbul that do not attract anyone's attention. In the following years, I did researches and published books owing to my curiosity about topics such as the lighting history of Istanbul, the history of cleaning, the history of transportation. Thus, my curiosity and observations about the daily life of the city continued. I've increased my reading about the city. With the increase of my observations and readings about this city every day, I started to do works about

our city culture. For 27 years, all my efforts and work have been about the city. Of course, I was happy that I received the award with my book *Şehrin Sesi*, but I can't say that this is my bedside book on urban culture or my most important work. I think I have gained many more important works that I can call a reference source in my field.

**"When it comes to the city, we need to place a person in its center ... we need to find people who will help the city gain an identity the city an identity and circle them a ring around them..." you say. What do you say in the context of city, people, identity?**

A city gives a person an identity. It is the people who give value to the city. It is impossible to understand Maraş without knowing and understanding the Sütçü İmam.

Şehir, insana kimlik kazandırır. Şehre değer kazandıran ise insandır. Sütçü İmam'ı bilmeden ve anlamadan Maraş'ı anlamak mümkün değildir. Yedi Güzel Adam'ı öğrenmeyen Maraş'ı idrak edemez. Bazen de bir şehrin kimliğini oluşturan, bir aktörden ziyade sıradan bir esnaf, bir yazar, bir işçidir. Biz şehirle-

**Şehir, insana kimlik kazandırır. Şehre değer kazandıran ise insandır. Sütçü İmam'ı bilmeden ve anlamadan Maraş'ı anlamak mümkün değildir. Yedi Güzel Adam'ı öğrenmeyen Maraş'ı idrak edemez.**

rin kimliklerini insan üzerinden okumaya gayret edersek o şehirde kendi hâlinde yaşayan bir kişinin şehre nasıl kimlik kazandırdığını da görebiliriz.

**Benim fikrime göre şehrin merkezi, şehrin insanlarının toplandığı, sosyalleştiği ve şehrin kalbinin attığı yer olan, şehrin en büyük camii, bir diğer adıyla Ulu Camii'dir. Sizce şehrin merkezi neresidir?**

Bana göre şehrin merkezi "insan"dır. Nasıl ki insanın merkezini kalp ve gönül olarak tarif ediyorsak, şehrin merkezine insanı oturtmamız lazım. "Çalabım bir şâr yaratmış iki cihân âresinde/ Bakıcak dîdâr görünür ol şârın kenâresinde". İnsanın merkezini yani kalbi anlatır Hacı Bayram Veli. Bizim şehir medeniyetimizde şehrin merkezinde camii, hamam, medrese, meydan ve çarşı bulunmaktadır. Tabii ki ulu camii varsa, o şehrin merkezi oradır diyebiliriz.

**Bizim gibi köyde doğup büyüyenleri doğduğu topraklara çeken bir şey vardır. Oraların ruhu olduğu için midir bu? Şehirde doğup büyüyen yeni nesilde böyle bir durum göremiyoruz. Hangi şehirler insanın ruhuna dokunur?**

Hepimiz doğduğumuz büyüdüğümüz köyleri, kasabaları özleriz; oraların kokunu her daim ararız nerede olursak olalım. Doğup büyüdüğümüz bu yerlerde dedemizin kokusunu, ebemizin şefkatini, çocukluğumuzun masumiyetini, babamızın mücadelesini, annemizin sıcacık bağına basışını ve şefkat kokusunu hatırlarız. İşte köylerimizde bu kokuları yeniden duymak için sıla-i rahim yaparız. Bizi köylerimize ve doğup büyüdüğümüz yerlere çeken oranın ruhudur. Bir şehrin gizlerine ve derinliğine ulaşabilmek, şehrin tarihsel derinlikteki fısıltılarını duyabilmek için o ruh derinliğine sahip insanlarla karşılaşmalı, tanışmalıyız. Öyle insanlar yetiştirmeliyiz ki; kentleri birbirinden farklı kılan kimlikler oluştursun ve bu kimlikler korunup ihya edildikçe o şehirlerin ruhu inşa edilmiş olsun. Şehrimizi ve mekânlarımızı insan merkezli, Batılı soyut ve soğuk yapılardan arındırarak, yerli, sıcak ve kuşatıcı yapılar topluluğu hâline getirmeliyiz. Her şehrin ruhu olmayabilir ancak yaşadığımız şehre ruh kazandırmak bizlerin görevi. Medeniyetimizin inşa yerleri medinelerdir/şehirlerdir. Kültürü, istikameti

ve ruhu olmayan şehirler, bir medeniyet tasavvuruna sahip olamayan şehirlerdir.

**Son kitabınızın ismi Şehrin Sesi... Her şehrin kendine özgü sesleri mi vardır? Şairin dediği gibi "İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı" desek bugün, hangi sesleri duyabiliriz? Modern şehirlerin sesi kaldı mı?**

Her şehrin bir sesi, tınısı ve melodisi vardır. Kadim şehirlerin sesi daha belirgin olur, Davudî bir sese sahiptir. Modern şehirlerin sesi gürültü ve uğultu şeklinde kulakları tırmalar. Şehirlerde nedense yeni eklenen sesler değil de, geçmişten gelen, anlamı büyük melodiler, tınılar daha bir hoş gelir kulağa. Eski kadim şehirlerin en büyük özelliği bir ve beraber olmayı, birlikte söz söylemeyi, şarkılara birlikte eşlik etmeyi bilen insanların ortak değerler üzerine yaşamaları ile anlamlı olur. Kadim şehirlerde esas olan şehrin sesi olmak, şehrin sesi olacak insanlara imkân tanımadır. Şehrin sesi insanın sesi ve nefesidir. Şehrin silüetine uzaktan bakan biri o şehir hakkında bir yorum yapabilir. Gözleri kapalı bir insan şehrin sesi, tınısı ve melodisini dinleyerek şehri tanımlayabilir. Günümüz şehirlerinin çoğu birbirine benzediği, dolayısıyla şehirden çok kent kültürü hâkim olduğu için, sesleri Kema mayıs lettin Kamu'nun ifadesi ile "şehrin uğultusundan usanmış ruhumuz" olarak algılarız. Tanpınar'ın deyişiyle modern şehrin sesi "uğultu değirmenine" dönüşmüştür. Modern şehirleşmeyle birlikte şehrin seslerinin yanında aslında kaybolan komşuluk ilişkileri ve samimiyet oldu.

**Şehrin Sesi kitabınızda neyi anlatmaya çalıştınız?**

Her şehrin bir sesi-tınısı, kokusu, tadı, ruhu ve mimarisi olduğunu, şehirlerin de tıpkı insanlar gibi duylara sahip olduğunu vurgulamak istedim. Şöyle başladım söze; "Şehirlerin gönül kapıları vardır girmesini bilene. Şehrin pencereleri vardır seyretmek isteyeneye. Kadim şehirlerin sesi, insanın sesidir. Şehir gönül kapsından girenlere kendini anlatır. Penceresinden bakanlara içerisinde barındırdığı hikâyesini, edebiyatını, tarihini ve kültürü derinden geleni fısıldar. İşte o fısıltı şehrin sesidir." Ben şehrin sesini duydum ve kaleme aldım, gerisi okura kalmıştır...

A person cannot understand Maraş if they have not learned the Yedi Güzel Adam. Sometimes it is an ordinary artisan, a writer, a worker, rather than an actor, who forms the identity of a city. If we try to read the identities of cities through people, we can also see how a person living in that city in their own state gives an identity to the city.

***In my opinion, the center of a city is the largest mosque in it city, in other words, its the Great Mosque (Ulu Cami), which is the place where the people of the city gather, socialize and the heart of the city beats. What do you think is the center of the city?***

To me, the center of the city is "human". Just as we describe the center of man as heart we need to put a person in the center of the city. "Çalabım bir şâr yaratmış iki cihân âresinde/ Bakıcak dîdâr görinür ol şârın kenâresinde" ("I have created a song that I can play in two world arias / On the edge of the wine whenever I see a face".) Hacı Bayram Veli tells about the center of man, that is, the heart. In our city civilization, there is a Mosque, a hamam, a madrasa, a square and a bazaar in the center of the city. Of course, if there is a Great Mosque (Ulu Camii), we can say that it is the center of the city.

***There is something that attracts those who were born and raised in the village like us to the land where they were born. Is it because there is a soul there? We don't see such a situation in the new generation that was born and raised in the city. Which cities touch the soul of humans?***

Each of us miss the villages and towns where we were born and raised; we always look for the smell of them no matter where we are. In these places where we were born and raised, we remember the smell of our grandfather, the compassion of our midwife, the innocence of our childhood, the struggle of our father, the warm embrace of our mother and the odours of compassion. Here in our villages we visit our relatives to hear these smells again. It is the spirit of this place that attracts us to our villages and places where we were born and raised.

In order to reach the secrets and depth of a city, to hear the whispers of the historical depth of the city, we must meet people with that depth of soul. We should raise such people so that they create identities that render cities different from each other,

and as these identities are preserved and revived, the spirit of these cities is built. We must make our city and spaces human-centered, free from Western abstract and cold structures, and make them a community of domestic, warm and enveloping structures. Not every city may have a soul, but it is our duty to bring a soul to the city where we live. The places of construction of our civilization are the medina/cities. Cities without culture, direction and spirit are cities that cannot have the idea of a civilization.

***The title of your last book is Şehrin Sesi (The Sound Of The City)... Does each city have its own unique sounds? If we say, as the poet said, "I'm listening to Istanbul with my eyes closed," what sounds can we hear today? Are there any more voices of modern cities?***

Every city has a sound, timbre and melody. The sounds ancient cities are more distinct, those cities have Davudi sounds. The sound of modern cities scratches the ears in the form of noise and buzzing. The cities have new sounds today, but for some reason, the sounds of the past, melodies full of meanings are more pleasant to the ear. The greatest feature of the ancient cities is that people who know how to be together, sing together, accompany songs together create a meaning by living on common values. The main thing in ancient cities is to be the voice of the city, to give people the opportunity to be the voice of the city.

The voice of the city is the voice and breath of man. Someone who looks at the skyline of the city from afar can make a comment about that city. A person with his eyes closed can identify the city by listening to the sound, timbre and melody of the city. Since most of today's cities are similar to each other, and therefore urban culture dominates more than the city, we perceive sounds as "şehrin uğultusundan usanmış ruhumuz" (our soul tired of the hum of the city) in the words of Kemalettin Kamu. In the words of Tanpınar, the sound of the modern city has turned into a humming mill. With modern urbanization, neighborly relations and intimacy actually disappeared alongside the sounds of the city.

***What did you try to explain in your book Şehrin Sesi (The Sound Of The City)***

I wanted to emphasize that every city has a sound-timbre, smell, taste, spirit and

architecture, and cities have senses just like people. I started the word like this: "Cities have doors of the heart to those who know how to enter. The city has windows for those who want to watch. The voice of the ancient cities is the voice of man. The city tells about itself to those who enter through the heart gate. He whispers his story, literature, history and culture deeply to those who look out of his window. That whisper is the voice of the city." I heard the sound of the city and wrote it down, the rest is up to the reader...

**A city gives a person an identity. It is the people who give value to the city. It is impossible to understand Maraş without knowing and understanding the Sütçü İmam. A person cannot understand Maraş if they have not learned the Yedi Güzel Adam.**



# MARAŞ'IN ÇİÇEKLERİ

## THE FLOWERS OF MARAŞ

# SARAY BAHÇELERİNİN GÖZDESİ: MARAŞ KAYA SÜMBÜLÜ

## THE FAVOURITE OF THE PALACE GARDENS: ROCK HYACINTH OF MARAŞ

Sultan III. Murad Han, 2 Kasım 1592 yılında Maraş Beylerbeyi'ne gönderdiği "Saray Bahçelerine Maraş'tan Sümbül Soğanı Getirilmesine Dair Hüküm" başlıklı fermanında Osmanlı saray bahçelerinde yetiştirilmek üzere Maraş'ın yaylalarından ve dağlarından sümbül soğanı toplanıp gönderilmesini istemiştir.

Sultan Murad III had ordered those hyacinth bulbs be collected and sent from the highlands and mountains of Maraş to be planted in the gardens of the Ottoman palace in his firman titled as "Provision on Bringing Hyacinth Bulbs from Maraş to the Palace Gardens" that he sent to beglerbegi of Maraş on 2<sup>nd</sup> of November of 1592.

FERHAT AĞCA

Sümbül; dağ ve kırlarda doğal olarak yetişen, şehirlerin park ve bahçelerini süsleyen, rengârenk çiçekleriyle, baharın müjdecisi bir çiçektir. Sümbül, soğanla üretilen, 15-20 cm yükseklikte, çiçekleri kuvvetli kokulu ve türlü renkli çok yıllık bir süs bitkisidir. Latince karşılığı: "hyacinthus" olan sümbülün, dilimize Farsça "sunbul"den geçtiği bilinmektedir. Kahramanmaraş'ın endemik türlerinden olan Kaya Sümbülü (*Hyacinthus orientalis* subsp. *chionophilus*) tamamıyla ülkemize has bir alt türdür. Orta Anadolu ve Doğu Toroslar'da; Kahramanmaraş, Adana, Kayseri, Malatya, Sivas ve Tunceli illerinde, genel olarak 1500 metrenin üzerindeki dağlarda yetişmektedir.

Kaya sümbülü yöresel olarak "kar seven" adıyla da bilinmektedir.

Sümbülü tanımayan yoktur desek yeridir. Çiçeklerinin uzaklardan bile hissedilen büyüğü kokusu ve tek dal üzerinde karşılıklı kıvrımlar şeklinde dizilmiş çiçeklerindeki renkten renge geçişlerin âhengine kapılmamak mümkün değildir. Sümbül, tarihimizde ve Anadolu kültüründe çok özel bir yere sahiptir. Şiirlere, şarkılara konu olmuş, ebru, tezhip ve çinilerde tasvir edilmiş, bahçelerin olduğu gibi balkonların ve pencere kenarlarının da vazgeçilmez çiçeği olmuştur. Sümbül, Osmanlı dönemi süsleme sanatında en çok kullanılan çiçeklerden biridir. Özellikle natüralist üslupta ön plana çıkan çiçeklerin başında gelir.

Sümbül ile vazolu, vazosuz buketler, rozetler, demetler, tek çiçeklerle çok renkli ve çeşitli motifler oluşturulmuştur. Sultan III. Murad Han, 2 Kasım 1592 yılında Maraş Beylerbeyi'ne gönderdiği "Saray Bahçelerine Maraş'tan Sümbül Soğanı Getirilmesine Dair Hüküm" başlıklı fermanında Osmanlı saray bahçelerinde yetiştirilmek üzere Maraş'ın yaylalarından ve dağlarından sümbül soğanı toplanıp gönderilmesini istemiştir. Sümbülün çok çiçekli bir bitki oluşu, onun karmaşık görünmesine neden olur. Şekilce kıvrımlı, deste deste, canlı ve taze oluşu Klasik Türk şiirinde sevgilinin kıvrım kıvrım zülfüne, şakaklarından sarkan saç lülesine (kâküle) benzetilmesine sebep olmuştur.





Fotoğraf: Fatih Emre Asya

Hyacinth is a flower that naturally grows in mountains and meadows, decorates the parks and gardens of cities, and with its colorful petals, heralds the spring. Hyacinth is a perennial foliage plant that is 15-20 cm in length with its strong-smelling, colorful petals, which is also one of the plants produced with onions. Its name is known to be derived from Latin word "*hyacinthus*" and adopted to Turkish from its Persian translation "*sunbul*".

Hyacinth of Rock (*Hyacinthus orientalis* subsp. *Chionophilus*) is one of the endemic plants of Kahramanmaraş, and a completely indigenous subspecies to Turkey. It usually grows at at least 1500-meter-long mountains in Kahramanmaraş, Adana, Kayseri, Malatya, Sivas, Tunceli provinces that are located

in the Central Anatolia and Eastern Toros range. Hyacinth of Rock is locally referred to as "*snow-lover*".

It would be accurate to claim that everybody is familiar with hyacinth. It is impossible to ignore its petals' magical smell that flows from even far away, and the splendid harmony of their arrangement in a tiny branch. Hyacinth has a particular value in the culture and history of Anatolia. It has been the subject of poems and songs, depicted in traditional arts such as marbling, illumination and tile. It has been placed in the balconies and windowsills as well as in gardens. Hyacinth is one of the most frequently drawn flowers in decorative arts through the Ottoman period. It was especially outshined in the

naturalistic style. Via utilizing hyacinth, they arranged different sets of motifs including bouquets with or without a vase, badges, bunches in a range of colors. Sultan Murad III had ordered those hyacinth bulbs to be collected and sent from the highlands and mountains of Maraş to be planted in the gardens of the Ottoman palace in his firman titled as "Provision on Bringing Hyacinth Bulbs from Maraş to the Palace Gardens" that he sent to beglerbegi of Maraş on 2<sup>nd</sup> of November of 1592.

Hyacinth is a multiflorous plant, and that is why it seems dispersed. Its corrugated physical form with a lively and fresh look led to its utilization in the Classical Turkish poetry as a similitude to curly, lovelock hairs of the beloved.



Ahmet Rasim, kendi yazdığı ve rast makamında bestelediği şiirinde:

*"Leb-i rengînine bir gül konsun  
O gülün üstüne bülbül konsun  
Zülfünün gerçi menendi olmaz  
Adı amma yine sümbül olsun"*

(Güzelliğinin yanına bir gül konsun, gülün üzerine bülbül konsun, zülfünün eşi benzeri olmaz ama yine de adı sümbül olsun) demiştir.

Büyük Şairlerimizden Bâkî ise divanında sevgiliye yine sümbül ile seslenmiştir: *"Kâkül-i müşgîni sevdasıyla yansam dūd-ı dil  
Gûşe-i destârdan peydâ olur sümbül gibi"*

(Misk kokulu kâkülünün aşkıyla yansam gönlümün dumanı sarığın kenarından sümbül gibi ortaya çıkar.)

Sümbülün edebiyatımızda kullanımına dair sayısız örnekler vardır. O, güzelliği ve kokusuyla hâlen şairleri, sanatkârları etkilemeye devam etmekte, güzel sanatların birçok alanında kendine yer bulabilmektedir.

Bugün Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde korunan *Sünbülname* adlı murakka albüm, 18. yüzyılda yazılmış, konusu sümbül olan bir eserdir. Albümün bir yüzünde sümbüllerin suluboya resimleri, diğer yüzünde ise Hıfzî, Salahî ve Çuhadar Hüseyin adlı üç şair tarafından kaleme alınmış sümbül adlarının zikredildiği kıtalar bulunmaktadır. Eser Hattat Hacı İsmail ve Hattat Ali adında iki hat ustası

tarafından resmedilmiş, talik yazıyla kaleme alınmıştır. *Sünbülname*, sümbül çiçeğini alıp konuşturan, onunla konuşan; edebiyat, resim ve yazı sanatının en ince ve zarif örneklerini bir araya getiren çok değerli bir yazma eserdir. Sultanların, mutasavvıfların, her tabakadan halkın bahçesinde kendine yer edinen sümbülün topluma mâl olmuş bir tarikata ismini vermesi, Osmanlı insanının hayatında ve gönlünde bu çiçeğin ne derece yer ettiğinin göstergesidir. Halvetiyye tarikatının Sümbüliyye kolunun kurucusu olan Sinan, rivayete göre bir gün vecd hâlindeyken bahçesindeki sümbüllerin zikrettiğini duymuş, ve ondan sonra hiçbir çiçeği koparmamış. O günden sonra Sümbül Sinan olarak tanınmış ve kurduğu tarikat da Sümbüliyye adıyla anılmıştır.

Osmanlı döneminde lâle gibi çok değerli bir süs bitkisi olan sümbülün Avrupa'ya Anadolu'dan gittiği bilinmektedir. Bugün Hollanda'da birçok çeşit yetiştirilip dünya piyasasına sürülmektedir. Ayrıca sümbül güzel kokulu bir çiçek olduğu için sanayide parfüm ve esans yapımında uçucu yağlarından yararlanılmaktadır. Kaya sümbülleri doğal yayılış ortamlarında tohumlar ile çoğalmaktadırlar. Tohumla elde edilen bitkilerin çiçek açacak soğan büyüklüğüne gelmesi için yaklaşık 2-3 yıla ihtiyaç vardır. Bu uzun sürenin

yanında bitkinin doğadan sökülmesiyle yeni oluşan fidelerin ve henüz olgunlaşmamış soğancıkların da sökülmesi nedeniyle sümbül varlığı günden güne azalmaktadır. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Kaya Sümbülü Koruma Eylem Planında" önerildiği gibi; ilgili kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarından bir platform oluşturulmalı ve eylem planının uygulanması amacıyla işbirliği yapılmalıdır.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Onikişubat ilçesinde bulunan bir mahalleye ve bulvara Sümbüllü Mahallesi ve Sümbüllü Bulvarı adını vermiş, bu çiçeğin daha da tanınması için bulvarda bulunan kavşağa sümbül anıtı dikmiştir.

**Osmanlı döneminde lâle gibi çok değerli bir süs bitkisi olan sümbülün Avrupa'ya Anadolu'dan gittiği bilinmektedir. Bugün Hollanda'da birçok çeşit yetiştirilip dünya piyasasına sürülmektedir.**



As it was mentioned in Ahmet Rasim's poem that he also composed in rast maqam:

*"Put a rose on your colored lip  
Let the nightingale land on that rose  
Your lovelock hairs are one of a kind though  
Let us call it hyacinth anyway"*

(Let a rose be placed next to your beauty, a nightingale should be placed on the rose, your hair is matchless, but let us still call it hyacinth.) One of the greatest poets of Turkish literature Baki also called his beloved a hyacinth in his poems: "If I burn with the love of your musk-scented hair, the smoke of my heart Would be visible from the edge of the turban as a hyacinth"

(The smoke of my heart would be visible from the edge of the turban as a hyacinth if I burn with the love of

**It is known that hyacinth, which was as invaluable as tulip in the Ottoman period, was carried to Europe from Anatolia. Nowadays, a number of species has been grown and exported in the world economy.**

your musky hair.) There are numerous examples of the mention of hyacinth in Turkish literature. Hyacinth is still used as a symbol in some disciplines of fine arts and it still influences the artists and poets with its gorgeous beauty and smell.

*Sünbülname*, which is being preserved in the Library of Topkapı Palace, is a muraqqa album about the hyacinth in 18<sup>th</sup> century. On one side of the album, there are watercolor paintings of hyacinth, and in the other side, there are verses that mention the name of "hyacinth" written by three poets: Hıfzî, Salahî, and Çuhadar Hüseyin. The work *Sünbülname* was depicted by two calligraphers, Hattat Hacı İsmail and Hattat Ali, and it was calligraphed in the style of taliq. *Sünbülname* is an invaluable handiwork that makes the flower of hyacinth speak while speaking to it, and it incorporates the most recherche works of literature and visual arts.

The fact that hyacinth was welcomed in the gardens of sultans, dervishes, and of all people from different social classes, and its name was adapted to a publicly known sect proves how far this flower was internalized by individuals and also by the society. According to a popular narrative, Sinan who was the founder of *Sünbülüyye* branch of *Halvetiyye* sect heard hyacinths in his garden uttering the name of God while he was in ecstasy, from then on, he did not ever pluck



Fotoğraf: Mustafa Sümen

a flower. After that day, he became known as *Sünbül Sinan*, Sinan the Hyacinth, and the branch that he found was named as *Sünbülüyye*. It is known that hyacinth, which was as invaluable as tulip in the Ottoman period, was carried to Europe from Anatolia. Nowadays, a number of species has been grown and exported in the world economy. Besides, hyacinth has been used in the perfume industry and making essential oils since it has a wonderful smell.

Hyacinth of Rock reproduces through seeds in its natural habitat. It costs 2-3 years for the plants obtained from seeds to reach the size of an onion to bloom. Besides this long period, the number of hyacinths is decreasing day by day due to the removal of newly formed seedlings and the immature bulblets with the removal of the plant from nature. As it was suggested in "Hyacinth of Rock Conservation and Action Plan" prepared by "General Directorate of Nature Conservation and National Parks", a platform should be established from relevant public institutions, universities and non-governmental organizations and that cooperation should serve for the implementation of the action plan.

Kahramanmaraş Metropolitan Municipality named a neighborhood and a boulevard after this hyacinth as "*Sümbüllü Mahallesi*" and "*Sümbüllü Bulvarı*" in Onikişubat District and erected a hyacinth monument at the crossroads on the boulevard in order to further familiarize this flower.



# SOSYAL BİR SPOR: OKÇULUK

## A SOCIAL SPORT: ARCHERY

**Kahramanmaraş'ta hem modern hem de klasik okçuluğun eğitimi verilmektedir. Ata binmek, at üzerinde ok atmak ise, bunun ilerleyen aşamalarındandır. Sporcunun atla kurduğu duygusal bağ, elindetuttiğu yay ve oka da tesir etmektedir.**

**Both modern and classical archery are taught in Kahramanmaraş. Riding a horse, shooting an arrow on a horse is one of the later stages of this. The emotional bond that the athlete forms with the horse is also influences the bow and arrow that he holds in his hand.**

### AKİF TAŞ

Kültürel aktarımın maddi ve manevi ana dayanaklarından biri de spordur. Bu bağlamda okçuluk, hedef sporlarının atasıdır. İnsanoğlunun doğaya karşı verdiği mücadele ve yaşam koşullarının niteliğiyle birlikte var olan ve değişen, hatta zamanla bir savaş aracına dönüşen okçuluk insan ve ülkelerin birbirlerine üstünlük sağlamaya çalıştığı bir spor dalına evrilmiştir. "Atalarımız yayı çift amaç için kullandılar; zaman savaşında korkunç bir yıkım aracıydı, barış içinde bir eğlence nesnesi hâline geldi." der Joseph Strutt okçuluk için. Amaçsal ve araçsal olarak

farklı şekillerde değerlendirilen ok, tarih sahnesinde hep var olmuştur. Toplumumuzun yaşam tarzına baktığımız zaman da ata sporu ifadesinin tam karşılıklarından birisidir okçuluk; Orta Asya'dan Anadolu'ya, Selçukludan Osmanlı'ya uzanan ve tekke kavramı ile bir düzen ihtiva eden bu kültürel aktarımın en eski kurumudur. Zira beden eğitimi ve nefis terbiyesinin güzel örneklerinin gösterildiği bu tekkelerde insanlara gelenek, görenek ile beraber dini bilgiler de verilmiştir. Son yıllarda ise yükselen bir değer olarak Türk okçuluğunun uluslararası arenada

elde ettiği başarılar neticesinde ülke genelinde olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da diğer spor dalları kadar önemsenmeye başlandı. Milli gururumuz Mete Gazoz, Tokyo 2020 yaz olimpiyatlarında altın madalya kazanarak genç dimağların bu spora yönelmesinin en önemli simgesi hâline geldi. Artık okullarda, bina aralarında gerekli güvenlik önlemleri alınarak bu sporu yapan gençleri görmek okçuluğun geleceği açısından çok sevindirici bir durum...

Modern ve klasik olmak üzere iki tür ok kullanımı vardır. İki tür ok ve yay da var diyebiliriz buna.



One of the main material and spiritual bases of cultural transmission is sports. In this regard, archery is the ancestor of target sports. Archery, which exists and changes together with the nature of the struggle of mankind against nature and the nature of living conditions, and even turns into a means of war over time, has been transformed into a sport in which people and countries are trying to prevail over each other. "Our ancestors used the bow for a double purpose; in the war of time it was a terrible means of destruction, in peace it became an object of entertainment." Joseph Strutt says it for

archery. The arrow, which is evaluated in different ways, both purposefully and instrumentally, has always existed on the historical stage. When we look at the lifestyle of our society, archery is one of the exact equivalents of the expression ancestor sport; It is the oldest institution of this cultural transmission that extends from Central Asia to Anatolia, Seljuk to the Ottoman Empire and contains an order with the concept of tekke. Because in these tekkes, where good examples of physical education and exquisite manners were shown, people were given religious information along with traditions, customs.

In recent years, as a rising value, as a result of the achievements of Turkish archery in the international arena, it has become as important as other sports in Kahramanmaraş as it is throughout the country. Our national pride, Mete Gazoz, has become the most important symbol of the orientation of young ones to this sport by winning the gold medal at the Tokyo 2020 summer Olympics. It's very gratifying to see young people doing this sport in schools and in between the buildings having taken the necessary security measures today, specially regarding for the future of archery...

Çünkü okçulukta malzeme, onun kullanımını da belirlemektedir. Modern okçulukta kullanılan yaylar, klasik ve makaralı olarak ikiye ayrılır. İkisinin arasındaki temel fark ise, kullanılan teknolojidir. İki yayın da ulusal ve uluslararası yarışmalarda yeri vardır. Olimpiyatlarda ise, sadece klasik yay kullanılmaktadır. Geleneksel okçuluğun farklı bölgelerde yaşayan insanların kendi kültür ve yaşamları neticesinde ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bu kültürün gelişimi uzun bir tarihsel süreç gerektirmiştir. Geleneksel okçuluk her ülkede, yine o ülkenin kültürüne bağlı olarak kendi ismiyle anılmaktadır. Buralarda kullanılan malzemeler özü itibarıyla farklılık gösterir. Dolayısıyla diyebiliriz ki yay ve okların şekil ve menzilleri ülkeden ülkeye, kültürden kültüre çeşitlilik gösterir. Kahramanmaraş'ta okçuluk sporunun akademik anlamda öğretilmesini Sütçü İmam Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi üstlenmiştir. Fakülte bünyesindeki öğrencilere makaralı yay ve klasik yay şeklinde verilen dersler üniversitenin spor tesislerinde yapılmaktadır. Çocuk, genç, yaşlı her yaş grubundan kişiye açık bir spordur okçuluk. Bu yönüyle sosyal bir spordur. Rekreasyon anlamında da eğlencelidir ve herkeste bir merak uyandırır. Sağlık kültürü açısından da yeri tartışılmazdır. Sadece fiziksel güce katkılarından dolayı değil

bununla birlikte odaklanma gibi bilişsel sorunların giderilmesinde de fayda sağlamaktadır. Sabrı geliştiren, özgüveni artıran bir spordur. Üst seviyelerde bu sporu yapmak isteyen kişilerin omuz ve sırt kaslarının, tendon ve eklemlerin güçlü olması gerekir. Çok bilindik omurga rahatsızlıkları olan Kifoz, Skolyoz gibi hastalıkların tedavisinde de başvuru alan bir spor dalıdır.

Gençlik Hizmetleri Spor İl Müdürlüğümüz bünyesinde Osman Sayın spor kompleksinde okçuluk antrenörleri klasik yay ve makaralı yay çalışmaları yaptırmaktadırlar. Küçükler, yıldızlar ve gençler yaş kategorilerinde kulüp sporcularına antrenmanlar yaptırılmakta ve okçuluk sporu yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Yaz aylarında düzenlenen yaz spor okulları kapsamında çocuklara yönelik okçuluk faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Kahraman kentimizde okçuluk sporu kulüp düzeyinde de yapılmaya çalışılmaktadır. Birçok spor kulübü okçuluk eğitimi vermektedir. Geçmiş dönemlerde vakıfların öncülüğünü yaptığı yarışmalar da düzenlenmiştir ilimizde. Bununla birlikte Türkoğlu ilçemizde faaliyetlerine sürdüren

At Binme ve Okçuluk merkezi atlı okçuluk çalışmaları yapmaktadır. Bir süvarinin hedefi vururkenki çevikliği ve atıyla olan uyumu Atlı Okçuluğun görsel yanını estetize etmektedir. Asil bir hayvan olan at sevgisi de çocuklara aşılanmaktadır.

Okçuluk zengin spor kültürümüzün bir mihengidir. Selam olsun bir yay gibi gerilip hedefe ulaşan kahraman ecdada.

**Geleneksel okçuluğun farklı bölgelerde yaşayan insanların kendi kültür ve yaşamları neticesinde ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bu kültürlerin gelişimi uzun bir tarihsel süreç gerektirmiştir.**



There are two types of arrow use: modern and classic. There are also two types of bows and arrows, we can call it. Because in archery, the material also determines its use. Bows used in modern archery are divided into classic and roller. The main difference between the two is the technology used. Both publications have their place in national and international competitions. As for the Olympics, only the classic bow is used.

**We can say that traditional archery originated as a result of the culture and life styles of people living in different regions. The development of these cultures required a long historical process.**

We can say that traditional archery appeared as a result of the culture and life styles of people living in different regions. The development of this culture required a long historical process. Traditional archery is called by its own name in each country, again depending on the culture of that country. The materials used here differ in their essence. Therefore, we can say that the shapes and ranges of bows and arrows vary from country to country, and culture to culture.

The Faculty of Sports Sciences of Sütçü İmam University has taken over the academic teaching of archery in Kahramanmaraş. Lectures given to students in the faculty in the form of a roller bow and a classic bow are held in the sports facilities of the university.

Archery is a sport open to people from all age groups, children, the young and the old. It is a social sport in this aspect. It is also fun in the sense of recreation and arouses curiosity in everyone. Its place in terms of health culture is also indisputable. It is not only because of its contribution to physical strength, but also benefits in eliminating cognitive problems such as focusing. It is a sport that develops patience, increases self-confidence. People who want to do this sport at

the senior levels in must have strong shoulder and back muscles, tendons and joints. It is a sport that is also used in the treatment of diseases such as Kyphosis, Scoliosis, which are very common spinal disorders.

Archery coaches in the Osman Sayın sports complex within the framework of our Provincial Directorate of Youth Services Sports conduct classical bow and roller bow studies. Club athletes in the age categories of minors, stars and teenagers are trained and the sport of archery is trying to be made more popularized. Archery activities for children are carried out within the scope of summer sports schools organize in summer.

Archery is also trying to be performed at the club level in our hero city. Many sports clubs provide archery training. In past periods, competitions led by foundations have also been organized in our province. However, the Horse Riding and Archery center, which continues its activities in our district of Turkoglu, conducts equestrian archery activities. The agility of a horseman when hitting a target and his harmony with his horse aestheticize the visual side of Mounted Archery. The love of a horse, a noble animal, is also instilled in children.

Archery is a touchstone of our rich sports culture. Hail to the hero ancestors, who stretched like a bow and reached the goal.



# BEŞENLİ OSMAN'IN HİKÂYESİ

## STORY OF OSMAN FROM BEŞEN

**Anlatının yaşandığı tarih tam olarak bilinmese de 1700'lü yılların başında gerçekleştiği tahmin ediliyor. Anlatı günümüzde Ilıca olarak bilinen, o zamanlarda Ermenilerin çoğunlukta yaşadığı bölgede geçer.**

**Although the exact date of the narration is not known, it is estimated to have taken place in the early 1700s. The narration takes place in the region known as Ilıca, today where the majority of Armenians lived at that time.**

YAREN NUR ÖZEN

Muhtemelen bu anlatıyı ilk defa duyacaksınız. Bertiz yöresinde dillerden düşmeyen bu anlatı oldukça meşhur. Daha önce yazılı herhangi bir kaynaktan karşılaşmadığımız hikâye halkın dilinde yaşıyor. Anlatı daha çok Çatmayayla köyünde yaygındır. Hikâyenin merkezinde zaten Çatmayayla Köyü içerisinde yer alan Gülpınar bölgesi ve civarı var. Böyle efsanevi bir olayın gerçekten yaşanıp yaşanmadığına dair somut delil ve sağlam, yazılı kaynaklardan bahsetmek maalesef mümkün değil. Kesin doğruluğu bilinmemekle birlikte hikâyenin kahramanına ait mezar ve efsanenin birçok bölgede anlatılıyor olması bizim için dayanak sayılabilir. Anlatının yaşandığı tarih tam olarak bilinmese de 1700'lü yılların başında gerçekleştiği tahmin ediliyor. Anlatı günümüzde Ilıca olarak bilinen, o zamanlarda Ermenilerin çoğunlukta yaşadığı bölgede geçer. O vakitler Ilıca'da Türkler ile Ermeniler arasında gergin bir anlaşmazlık ortamı vardır. Ermeniler her gün bir bahane bularak gördükleri Türkleri esir alır ve infaz ederler. Bundan 300 yıl öncesine gidecek olursak kahramanımız

Beşenli Osman o zamanlarda Ilıca'da çobanlık yaparak kendi hâlinde yaşar. Yine bir gün sürüsünü otlatırken bir uçurum kenarına gelir. Sürüsünü köprüden karşıya geçirmek ister ancak köprüden diğer ucundaki Ermeniler buna izin vermez. Sürüyü kıskırtıp köprüden düşürürler. Beşenli Osman'ın bütün sürüsü telef olur. Kahramanımız orada tek başına karşılık veremez ama sürüsünü köprüden düşüren Ermeni'yi öldüreceğine ve onu öldürene kadar da ayran içmeyeceğine dair yemin eder. Aradan yedi yıl geçtiği söylenir. Yedi yıl sonra Beşenli Osman sürüsünü kıskırtan Ermenilerden biriyle karşılaşır ve onu öldürür. İlk yaptığı iş evine gidip eşinden bir tas ayran istemek olur. Tabii sonrasında Ermeniler bunu öğrenirler ve Beşenli Osman'ı bulup esir alırlar.

Beşenli Osman esir alınınca bir arkadaşının daha esir olduğunu görür. Bu arkadaş hakkında daha fazla bilgiye ulaşamıyoruz maalesef. Hatta orada arkadaşını ile karşılaştığını da efsanenin Çatmayayla'da anlatılan hâlden değil, Ilıca'da anlatılan versiyonundan öğreniyoruz. Uzun bir süre iki arkadaş çaresizce yaklaşan infazlarını beklerler.

Daha sonra kahramanımızın arkadaşının aklına Ermeni dostu gelir. Ne kadar Türkler ile Ermeniler arasında düşmanca bir ilişki bulunsa da böyle arkadaşlıklar görmek mümkünmüş. Beşenli Osman'ın arkadaşı belki onlara yardım edebilir düşüncesiyle dostuna ulaşmaya çalışır. Tespihini bir Ermeni'ye verir ve tespihin Ermeni dostuna ait olduğunu söyleyerek gönderir. Ermeni, tespihi görünce arkadaşının esir olduğunu anlar ve onu kurtarmak ister. Esirlerin yanına geldiğinde Beşenli Osman'ın ve arkadaşının orda olduğunu görür ve bugün infaz sırasının kendinde olduğunu, infaz etmek için iki esir alacağını söyler. Beşenli Osman ve arkadaşını infaz etmek için uçurum kenarına kadar götürür lakin infazı gerçekleştirmez. Onları serbest bırakır. Arkadaşı Ilıca'da saklanmaya devam ederken Beşenli Osman, Ilıca'yı terk eder. Ermenilerin kendini bulamayacağı daha sakin bir yer arar. Günümüzde Çatmayayla köyüne bağlı Gülpınar bölgesine geldiğinde orada akan suyu görür ve buraya yerleşmeye karar verir. Kimsenin yaşamadığı bu yere bir ev yapar. Günümüzde o evin yerinde hâlâ bir ev vardır.





Fotoğraf: Yaren Nur Özen  
Çatmayayla Mahallesi

You will probably hear this narration for the first time. This narration, which is all around in the Bertiz region, is quite famous. The story, which we have not encountered in any written source before, lives thanks to the people. The narrative is more common in Çatmayayla village. Gülpınar region and its vicinity, which is located in Çatmayayla Village. Unfortunately, it is not possible to talk about certain evidence and written sources about whether such a legendary event actually happened. Although the exact accuracy is not known, the fact that the tomb and legend of the hero of the story are told in many regions can be considered as a basis for us at the centre of the story is the.

Even though the exact date of the narration is not known, it is estimated to have taken place in the early 1700s. The narrative takes place in the region known as Illica, today where the majority of Armenians lived at that time. At that time, there was a tense conflict environment between Turks and Armenians in Illica. Armenians found an excuse every day and kidnapped the Turks captivated and executed them.

If we were to travel back a 300 years, back then our... our hero Osman from Beşen lived as a shepherd in Illica at that time. One day, while grazing his flock, he came to the edge of a cliff. He wanted to take his herd across the bridge, but the Armenians at the other end of the bridge did not allow it. They provoked the herd and knocked them off the bridge. The whole herd of Beşenli Osman perished. Our hero could not fight back there alone, but he swore that he would kill the Armenian who let his flock fall from the bridge and that he would not drink ayran until he killed him. Seven years passed. Seven years later, Osman of Beşen encountered one of the Armenians who provoked his flock and killed him. The first thing he did was to go home and ask his wife for a bowl of ayran. Of course, later on, the Armenians learn about this and they find Osman from Beşen and take him as a prisoner.

When Osman from Beşen was taken prisoner, he saw that one of his friends was also a prisoner. Unfortunately, we are unable to obtain

further information about this friend. In fact, we learn that he met him there, not from the version of the legend told in Çatmayayla, but from the version that was told in Illica. For the two friends desperately waited for their imminent execution a long time. Later, he suddenly remembered his Armenian friend. Although there was a hostile relationship between Turks and Armenians, it was possible to witness such friendships. Osman's friend tried to reach his friend with the thought that maybe he can help them. He gave his rosary to an Armenian and said that the rosary belongs to his Armenian friend. When the Armenian saw the rosary, he realised that his friend was a prisoner and wanted to save him. When he came to see the captives, he saw Osman and his friend there, and said that he was on the order of the execution and that he would take two prisoners to execute them. He took Osman and his friend to the edge of the cliff to execute them, but did not do it and let them free. While his friend continued to hide in Illica, Beşenli Osman left there.

Tabii ev birkaç kez yıkılıp yeniden yapılıp fakat şuan orada bulunan evin ağaçlarından bazılarının hâlâ Beşenli Osman'ın kestiği ağaçlar olduğu söylenir. Ayrıca aslında evinin orda değil başka bir yerde olduğunu söyleyenler de vardır. Ancak burada yaşayan halk evin orada olduğuna inanıyor ve efsanenin çoğu versiyonunda böyle geçiyor.

Beşenli Osman'ın üç oğlu olur. Bunlardan biri Gülpınar'da kalırken biri yine Çatmayayla Köyü'ne bağlı Tüccarlar yerleşkesine, diğeri de Boyalı Köyüne bağlı Dalbız bölgesine yerleşir. Buralarda yaşayan insanlar hâîâ bu hikâyeyi anlatır, Beşenli Osman'ın torunları olduklarına inanırlar. Kahramanımızın 300 yıl önce gelip yalnız yerleştiği bu bölgelerde şuan ortalama yirmişer ev vardır. Ona bu üç bölgenin kurucusu desek yanlış olmaz sanırım.

Beşenli Osman'ın mezarı Çatmayayla Köyü'nün mezarlığında yer almaktadır. Geçtiğimiz yıl yapılan mezarlık düzenlemesi sırasında Beşenli Osman'ın mezarının hemen yanında bir mezar daha olduğu fark edilmiştir. Diğer mezar taşında hiçbir şey yazmadığı için mezar hakkında bir şey bilinmiyor ama kahramanımızın eşine ait olduğu tahmin edilmek-

**Beşenli Osman'ın üç oğlu olur. Bunlardan biri Gülpınar'da kalırken biri yine Çatmayayla Köyü'ne bağlı Tüccarlar yerleşkesine, diğeri de Boyalı Köyüne bağlı Dalbız bölgesine yerleşir.**

tedir. Mezar daha önce bulunmuş olsaydı muhtemelen şuan böyle bir manzara ile karşılaşmayacaktık fakat bu durum düzenlemeden sonra fark edildiği için iki mezar arasında şuan tel örgü vardır.

Anlatıda tarih ne kadar muallak olsa da insanların hatırladıkları kadarıyla Beşenli Osman'ın mezar taşında göç tarihi olarak 1739 yılı yazılmış. Üstelik tek muallâk olan tarih de değildir. Efsanenin kendisi başlı başına bilinmezliklerle doludur ve gün geçtikçe gerçeklere, hikâyenin orijinal hâline ulaşmak zorlaşmaktadır. Gittikçe muğlaklaşan olay birçok farklı ayrıntıyla dillerde dolaşmaktadır. Kimine göre yedi yıl yoktur, kimine göre Beşenli Osman esir düşmemiştir. Bazıları da Beşenli Osman'ın Ermeni'yi Ilıca'da değil Çatmayayla Köyü'nde öldürdüğünü söylüyor lakin sonuç değişmiyor. Herkes Beşenli Osman diye birinin olduğuna, o köye gelip yerleştiğine ve o mezarın ona ait olduğuna inanmaktadır.

He looked for a quieter place where Armenians could not find him. When he came to the Gölpinar region of Çatmayayla village, he saw the water flowing there and decided to settle here. He built a house in this place where no one lives. The house still exists there today. Of course, the house was destroyed and rebuilt several times, but it is said that some of the trees of the house there are the trees that were cut by Beşenli Osman. Some say that his home is not actually there but somewhere else. However, the people who live here believe that the house still exists, and that is how it goes in most versions of the legend.

Beşenli Osman had three sons. While one of them stayed in Gölpinar, one settled in the Merchants campus of Çatmayayla Village, and the other in the Dalbız region of Boyalı Village. People of that village still tell this story, believing that they are descendants of Osman from Beşen. In these regions, where our hero came and settled alone 300 years ago, there are now an average of twenty

houses each. I think it would not be wrong to call him the founder of these three regions.

The grave of Beşenli Osman is located in the cemetery of Çatmayayla Village. During the cemetery arrangement made last year, it was noticed that there is another grave right next to the grave of Osman from Beşen. Since nothing is written on the other tombstone, nothing is known about the tomb, but it is estimated that it belongs to our hero's wife. If the tomb had been found

before, we probably would not have encountered such a view now, but since this situation was noticed after the arrangement, there is now a wire fence between two tombs.

Although the date is uncertain in the narration, as far as people remember, the year 1739 was written as the migration date on the tombstone of Osman from Beşen. Moreover, the date is not the only thing in doubt. The legend itself is full of uncertainty or it is getting harder to reach the truth and the original version of the story day by day. The event, which is getting vaguer, is circulating like a rumour with many different details. According to some people, there are no seven years, and according to others, Osman from Beşen was not captured. Others say that Osman from Beşen killed the Armenian not in Ilıca, but in Çatmayayla Village, but the result does not change. Everyone believes that there is a person named Osman from Beşen, that he came and settled in that village, and that the grave belongs to him.

**Beşenli Osman had three sons. While one of them stayed in Gölpinar, one settled in the Merchants campus of Çatmayayla Village, and the other in the Dalbız region of Boyalı Village.**

# ABDÜLHAMİT HAN CAMİİ'Nİ YENİDEN GÖRMEK

## SEEING ABDULHAMID MOSQUE AGAIN

**Kavşağın tam ortasında duran madalyona bakmaktan kendinizi alamıyorsunuz. Türk bayrağının önünde bir elin tuttuğu kahramanlık madalyonuna... Gururla, iftiharla... Ve Fransızlara karşı boyun eğmeyen atalarımızın yaşadığı bu edeler diyarında olmaktan kıvanç duyuyorsunuz.**

**You can't keep your eyes off of the medallion in the centre of the junction. The medallion held by a hand before the flag, pridefully. And you enjoy the feeling of being on the land that our ancestors fought for, our ancestors who did not submit to the enemy.**

ALP EROĞLU

Otogar ile çarşı arası yaklaşık üç kilometre... Bu yüzden çarşıya gitmek istiyorsanız ya otogarda bekleyen bir taksiye ya da sizi getiren firmanın servisine binmelisiniz. Ben rahatıma düşkün olduğum için taksiyi tercih ediyorum. Çantamı bagaja bırakıp şoförün yanındaki koltuğa oturuyorum. Otogarın nizamiyesindeki ışıklar yeşil yanıp aracınız sola döner dönmez Kahramanmaraş karşınızda beliriyor. Bir tabloya bakar gibi bu manzaraya bakmaktan hep büyük keyif almışımdır. Hele ki akşamları... Ahir Dağı'nın eteklerinden yukarılara doğru yükselen şehir ışıkları, görülmeye değerdir. Bu tabloda ilk göze çarpansa Türkiye'nin dördüncü büyük

camisi Abdülhamid Han Camii oluyor. Yola çıkmamızın ardından birkaç dakika sonra üç şeritli yol daralmaya başladı. Trafikteki araçların arasındaki mesafe yok denecek kadar azalıyor. Yan kapıdaki camı nerdeyse kaplayan büyük ve siyah lastikler biraz ürkütücü... Haberleri takip ettiğim kadarıyla kamyon kazaları da epey artmış. Bu yüzden bir durup bir dönen bu silindirlere bakmaktan hiç de haz etmiyorum. Yaklaşık beş dakika sonra bayraklı kavşağa yaklaşıyoruz. Yol biraz daha daralıyor. Dip dibe araçlar artık daha yavaş ilerliyor. Hatta ekseriyetle duruyorlar. Sağ elim kapı üstündeki tutamaçta... Diğeri ise hızlıca salladığım bacağımin üzerinde... Doğru

düzgün ilerleyemediğimiz yolda vakit geçtikçe avuç içlerimin kayganlaştığını, bacağıma ise daha hızlı salladığımı söyleyebilirim. Belki sohbet ederim diye yanına oturduğum şoförle artık hiç de konuşmak istemiyorum.

Kavşağa girince ilk dikkatimi çeken trafik lambaları oluyor. Olmayan trafik lambaları... Bu kadar yoğunluğun olduğu bir yerde nasıl olur da lambaların olmadığını soruyorum kendime. Sesli düşündüğümü yanımdaki arkadaşın cevap vermesinden anlıyorum.

- Hocam, akıllı kavşak...

Kavşak, akıllı da oradan her geçen akıllı değil ya. Açıkçası verilen cevap beni hiç tatmin etmiyor.



The distance between the bazaar and the bus station lasts about three hours. If you want to go to the bazaar, you have to take an uber or take the bus from there. I prefer taking an uber as I am quite self-indulgent. I put my bags in the baggage, and sit next to the driver. As soon as the lights at the exit of the station turn green and the car turns left, Kahramanmaraş appears before you. I have always taken great pleasure from watching this scenery. Especially at the night time... The city lights are lined up through the Ahir Mountain, and they are

absolutely worth a look. And the biggest and most interesting part of this picture is the fourth biggest mosque in Turkey, Abdülhamid Han Mosque.

The three-lane highway started to become narrower after we've been driving for a couple of hours. The distance between the cars gets smaller and smaller. The tires blocking up the door are kind of scary. I have been seeing in the news that car accidents are more common nowadays. So, I take absolutely no joy in seeing these huge black tires. After 5 minutes we get closer to the junction. The road

is getting narrower. Cars get slower and slower. Most of them even stop. My right hand is on the handhold, the other hand is on my leg. I feel my legs shaking nervously and my hands getting sweatier. I don't want to chat with the driver now, although at first, I was very eager to do it.

The traffic lights are the first things to catch my attention. The non-existent traffic lights... I ask myself how is it possible that this kind of a crowded place does not have traffic lights. I realise that I was not, in fact, only thinking to myself when I get an answer.

En ufak dikkatsizlik yüzünden soldan gelen aracın sana bindirmesi işten bile değil. Taksiye binerken besmele çekmiştim ama yine de tekrar etmekten kendimi alamıyorum. Bu arada

**Beş yıl önce bir ikindi vakti ayrılırken bu şehirden namazımı burada kılmıştım. Ve Allah'a hamd olsun ki yine bu şehirdeyim. Rabb'im bana Abdülhamid Han Camii'ne gelmeyi yine nasip etti.**

araç yarım hilal yaparken sallana sallana ilerliyoruz. Yeni yapılan bu yolun akordeon gibi olması da beni şaşırtmıyor değil. Bu arada kavşağın tam ortasında duran madalyona bakmaktan kendinizi alamıyorsunuz. Türk bayrağının önünde bir elin tuttuğu kahramanlık madalyonuna... Gururla, iftiharla... Ve Fransızlara karşı boyun eğmeyen atalarımızın yaşadığı bu edeler diyarında olmaktan kıvanç duyuyorsunuz. Göğsünüz kabara kabara kendinizi kavşağın karşı tarafına atınca tehlikenin geçtiğini sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Aynı yoğunluk yolun sonundaki Kıbrıs Meydanı'na kadar devam ediyor. Meydanı geçip Şekerdere Bulvarı'ndan devam ediyorum. Daha doğrusu edemiyorum. "Nerde bu dut ağaçları?" Yolun her iki tarafını boydan boya kaplayan, yazın kulaklığımı takıp gölgesinde yürüdüğüm dut ağaçları...

Olgunlaşıp patır patır yere

düşen ve her ne kadar dikkat etsem de birer birer üstüne basmak zorunda kaldığım dutlar, nerde? Ayakkabılarımın altına yapıştıkları için sinirlenip yine bütün hıncımı kendilerinden aldığım, dallarından teker teker koparıp yediğim şeker gibi tombul dutlar... Ne yazık ki artık hiçbiri yoklar! Yolu genişletmek adına dutların feda edilmesi üzücü... Fakat trafiğin oldukça rahatladığını itiraf edebilirim.

Geniş yolda motor devrini rahatlıkla alabilen araç nihayetinde istediğim yere varıyor. Beş yıl önce bir ikindi vakti ayrılırken bu şehirden namazımı burada kılmıştım. Ve Allah'a hamd olsun ki yine bu şehirdeyim. Rabb'im bana Abdülhamid Han Camii'ne gelmeyi yine nasip etti.

Caminin epey geniş avlusuna mütevazı bir kapıdan giriliyor. Avlunun tam ortasında bir şadırvan... Fakat abdest almadan önce dönüp camiye şöyle, etraflıca bir bakmanızı tavsiye ederim. Başınızı çevirip baktığınızda gözünüze ilk çarpan dört tane seksen sekiz metrelik minareler oluyor. Her biri bir şey anlatmak ister gibi... Parmaklarını uzatıp adres tarif eder gibi... Hepsi de göğü gösteriyor. Sanki gün geçtikçe unutulmaya yüz tutan ahlaki ve kültürel değerlerimizi hatırlatmaya çalışıyor. Ve çirkinleşmeye başlayan onca şeye rağmen hâlâ güzelliğini koruyor. Yaratılış sebebini unutan insanoğluna dirilişi hatırlatırcasına vakur... Yaşlı, genç herkesi kucaklayacak kadar da diğerkâm...

Cami akşam vakti bir başka güzel... Yerine göre uygun seçilen sarı, beyaz, mor ve mavi ışıklar bir kadının parmaklarını süsleyen pırlanta yüzükler gibi... Dünyaca ünlü bir markanın desteği alınarak kurulan aydınlatma sistemi sayesinde cami, gelenleri kendine hayran bırakıyor. Ve sanırım bana da özel bir mesajı var. Hoş geldin, diyor.

Fotoğraf: Alp Eroğlu

- A smart junction, mister.

The junction may be smart but not the people who cross it. This answer does not satisfy me to be honest. It would be of no surprise if a car crash happens because of oversight. I have prayed when I got into the uber but I repeat my prayers. The uber proceeds to move slowly. It does not surprise me that this newly made road is quite elastic. You can't keep your eyes off of the medallion in the centre of the junction. The medallion held by a hand before the flag, proudly. And you enjoy the feeling of being on the land that our ancestors fought for, our ancestors who did not submit to the enemy.

If you think that after passing the junction, very proudly, the danger has passed, you are wrong. Same traffic continues until the end of the road, to Kibris Square. I pass the square and go on through Şekerdere Avenue. Well, honestly, I can't. "Where are the mulberry trees?" The mulberry trees on both sides of the road that I've walked under while listening to music... Where are the plump mulberries that fell on the floor on which I tried not to step on? I used to step on them and get my revenge from them by eating from the trees. Unfortunately, none of them exist now. It is a shame that mulberry trees were cut down in order to widen the road. But I accept that the road has become better.

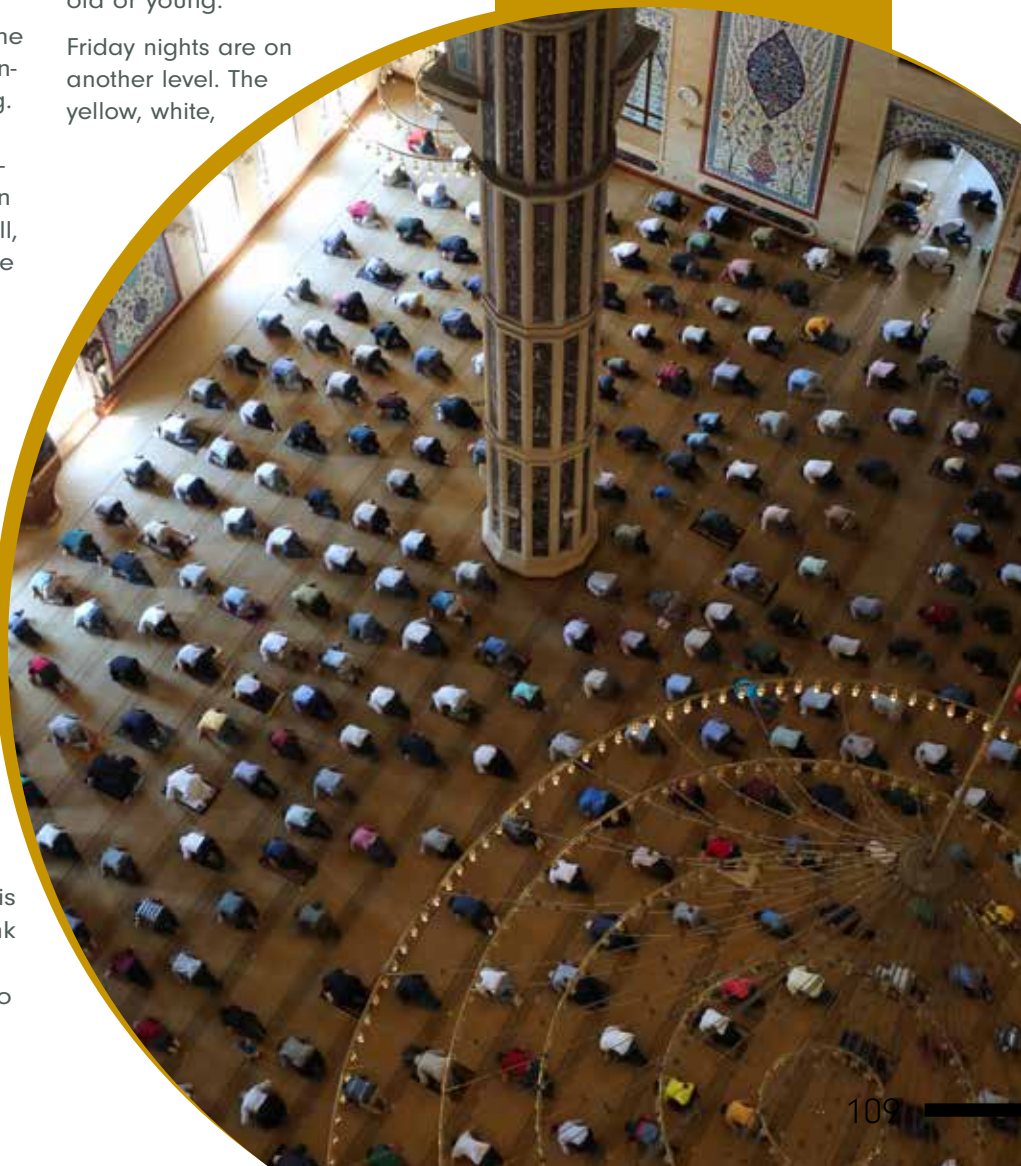
The car can easily get faster on the wide road and arrive at my destination. I prayed my last afternoon prayer in this city here, five years ago. Thank God, I am.. God, I am here again. God has granted me to come here again.

The entry to the wide yard of the mosque is through a modest door. There is a sadirvan in the centre of the yard. But I recommend looking around at the mosque before doing wudu. The first things that catch your eye are the four minarets which are eighty-eight metres tall. Each of them has a story to tell, as if they point their fingers and show you a way... The sky. As if they are trying to remind us of our long forgotten ethical and cultural values. And all of them are still very beautiful contrary to everything that's been getting uglier. Reminding the humanity of their forgotten cause of creation. So selfless that embraces everyone, old or young.

Friday nights are on another level. The yellow, white,

purple and blue lights are just like the colourful rings on a beautiful hand. Thanks to the lighting system which was set with the help of an international brand, the mosque fascinates everyone. And I think it has an exclusive message for me. It waves at me, "welcome".

**I prayed my last afternoon prayer in this city here, five years ago. Thank God God, I am here again. God has granted me to come here again.**





## KAR VOLEYBOLU KAHRAMANMARAŞ'TA

Büyükşehir Belediyesi Kahramanmaraş'ta bir ilki daha gerçekleştirdi: Kar Voleybolu Avrupa Turu. Şubat ayında yapılan müsabakaları Büyükşehir Belediyesi, Türkiye Voleybol Federasyonu ve Avrupa Voleybol Federasyonu (CEV) koordine etti. Belçika, Kanada, Fransa, Macaristan, İtalya, Litvanya, Polonya, Romanya, Ermenistan, Rusya, İsviçre, İran, Ukrayna, Çek Cumhuriyeti ve Cebelitarık gibi 16 ülkeden sporcular Kahramanmaraş'a geldiler ve üç gün süren zorlu maçlar sonucunda ödüllere kavuştular. Müsabaka sonuçlarından ziyade Yedi Kuyular Kayak Merkezi'nin geliştirilmesi neticesinde bu spor türünün Kahramanmaraş'a taşınması bizim için önemliydi. Ümidimiz, bu alanda Kahramanmaraşlı gençlerin de ilgisinin uyanması ve eğitim alması yönündedir.

## SNOW VOLLEYBALL IN MARAŞ

The Metropolitan Municipality has done yet another thing that has never been done: Snow Volleyball Europe Tour. The Metropolitan Municipality, Turkey Volleyball Federation and Europe Volleyball Federation (CEV) coordinated the competitions held in February. Athletes from 16 countries some of which are Belgium, Canada, France, Hungary, Italy, Lithuania, Poland, Romania, Armenia, Russia, Switzerland, Iran, Ukraine, Czech Republic and Gibraltar came to Maraş, stayed for 3 days and won their awards after tough competitions that lasted three days. The development of snow volleyball was important for Maraş not only because of the results of the competition, but also and mostly for the development of Yedi Kuyular Ski Resort. We hope that youngsters of Kahramanmaraş show interest in this sport and get trained for that.





## BERDÜCESİ HOŞ GELDİN!

Her yeni dergi yeni bir heyecan ve umut demektir. Ve edebiyat dergilerinin bugüne kadar iki temel fonksiyonu olmuştur. Birincisi, mevcut yazarların yeni ürünlerinin yayımlanması. İkincisi, yeni şair ve yazarların ortaya çıkıp, kendilerini göstermesi. Uzun ömürlü olan dergilerde bu dengenin sağlandığı görülür. *Berdücesî*'nde artık ikinci, üçüncü eserini vermiş edebiyatçılarla karşılaştığımız gibi, henüz ilk ürünlerini yayımlayan, bir nevi yazar adayı kişileri de görüyoruz. Beşinci dönemine giren Kahramanmaraş Akademi'den yazar adaylarının dergide yer alması, bu açıdan ümit verici. Bununla birlikte Leyla İpekçi, Yıldız Ramazanoğlu gibi usta isimlerin söyleşileri dergiye renk katmış. Naime Erkovan, Şule Köklü, Müzeyyen Çelik Kesmeğülü, Hasibe Çerko gibi yazarın öyküleri dergiyi zenginleştirmiş. Fark edileceği üzere *Berdücesî*'nde sadece kadın şair, hikâyeci ve yazarlar var. Bu yönüyle zaten *Berdücesî* iddialı bir dergi. Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkarılan, mevsimlik edebiyat, sanat ve kültür dergisi *Berdücesî*'ne hoş geldin diyoruz.

## WELCOME BERDÜCESİ!

Every a new magazine means new excitement and hope. Literary magazines have had two main functions until today. The first is to publish the new products of current writers. The second is to make new poets and writers appear. It is obvious that in some long-lived magazines, this was possible. In *Berdücesî*, it is possible to see writers giving their second or third products, but also writers that are writing for the first time. It is hoped that writers from Kahramanmaraş Academy, which has entered its fifth period, will write in the magazine. In addition to this, interviews with masters like Leyla İpekçi, Yıldız Ramazanoğlu and short stories of Naime Erkovan, Şule Köklü, Müzeyyen Çelik Kesmeğülü, Hasibe Çerko has enriched this issue. Female poets and writers write in *Berdücesî*. *Berdücesî* is an assertive magazine in this way. We welcome *Berdücesî*, a seasonal literary, art and culture magazine published by the Metropolitan Municipality.



## KARACAĞLAN KÜLTÜR SANAT SEZONU DEVAM EDİYOR

Büyükşehir Belediyesi Karacaoğlan Kültür Sanat Etkinlikleri göz doldurmaya ve takdir toplamaya devam ediyor. Mesela Cengiz Özkan Konseri başlı başına bir olaydır. Bu türkü ziyafeti dinleyen herkeste iz bırakmıştır. Mustafa Tatcı ile yapılan Yunus Emre okumaları diğer bir önemli program. Fatih Akbaba'nın Mehmet Akif Ersoy ve İstiklâl Marşı üzerine sunumu da dikkatlerden kaçmadı. Kadınlar Gününe özel, Ezgi Tekgül ve Soner Okan'ın şefliğinde gerçekleştirilen konser de öyle. Yaşamak Geçti Başımından söyleşisi serisinin Şubat ayı konuğu Mahmut Erol Kılıç'tı. Söyleşide "Anadolu İrfanı"nın dünü, bugünü ve geleceği konuşuldu. "Vahdet-i Vücûd" konusunu da değişik açılardan açıklayan Kılıç, hayatının ibret verici birçok olayını da katılımcılarla paylaştı. Aynı söyleşi serisinin Mart ayı konuğu Nurullah Genç'ti. Nurullah Genç duanın önemini ve hayatımızdaki yerini dedesi Bekir Ağa üzerinden anlattı. Programda Genç, katılımcıları kırmayarak şiirlerinde de seslendirdi.

## KARACAĞLAN CULTURAL AND ART ACTIVITIES

The Metropolitan Municipality keeps making a strong impression with Karacaoğlan Culture and Art activities. Cengiz Özkan concert, for example, was a whole event. This folcloral feast has entertained everyone that loves folklore songs. Yunus Emre readings with Mustafa Tatcı is another event. Fatih Akbaba's presentation on Mehmet Akif Ersoy and İstiklâl March drew so much attention. Ezgi Tekgül and Soner Okan's concert for the Women's Day was notable. Mahmut Erol Kılıç was the guest of the interview chapter Yaşamak Geçti Başımından. They talked about the past, present and future of "Anatolian Wisdom". Kılıç explained "Vahdet-i Vücut" in a different way, and shared some noteworthy times from his life. Nurullah Genç was the previous issue's guest in this interview part. Nurullah Genç told us about the importance of prayer and its place in our life through his memories with his grandfather Bekir Ağa. During the event, he did not let the audience down and read some of his poems.

## MARAŞ TARHANASI

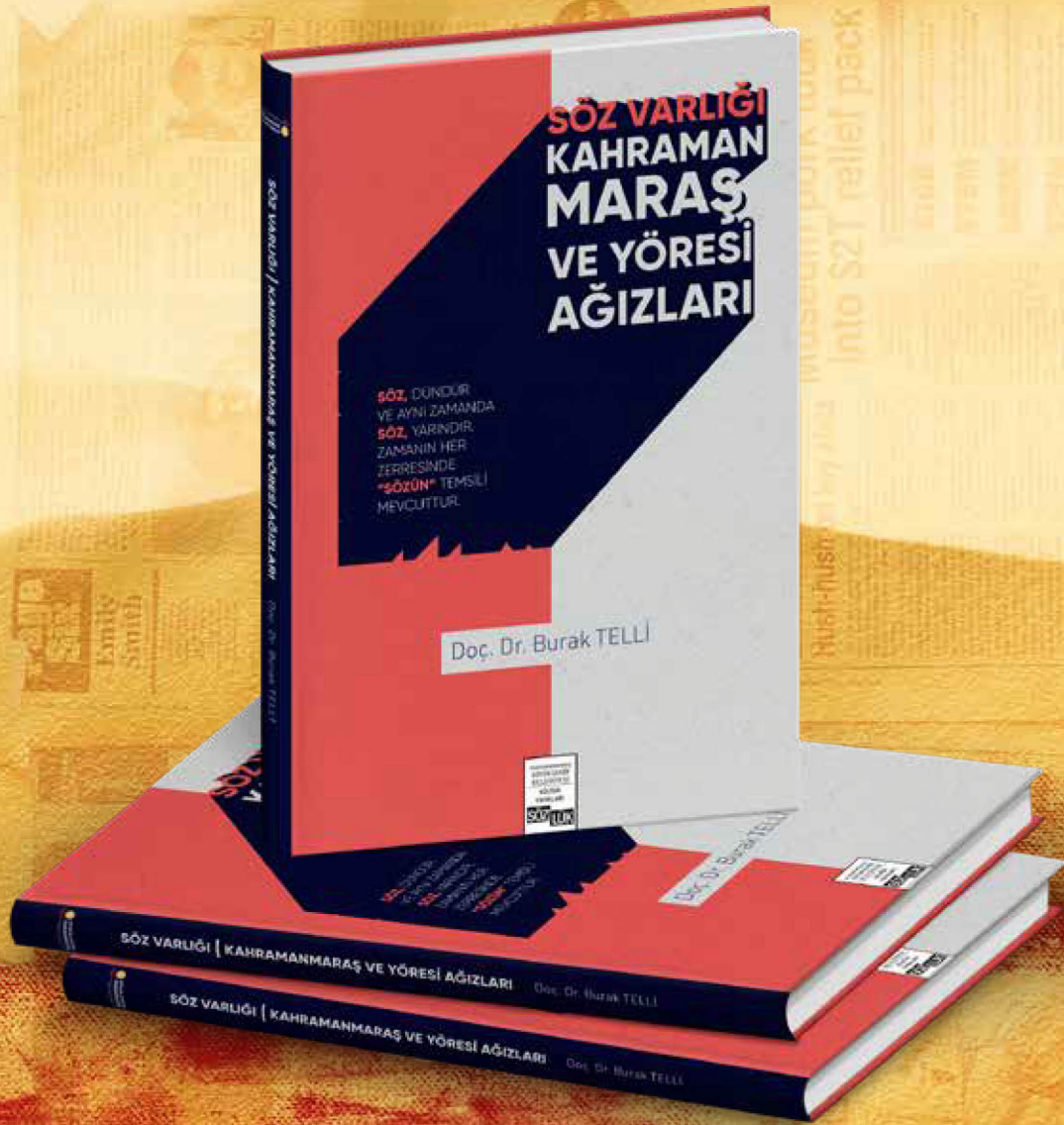
29.07.2010 tarihinde Kahramanmaraş'ın coğrafi işareti olarak tescillenen Maraş Tarhanası dövme, yoğurt ve kekikle yapılır. Büyük kazanlarda pişirilen karışım, soğuduktan sonra çığ üzerine ince bir şekilde serilir ve kurumaya bırakılır. Tarhana yarı kurumuş (firik) hâlde de tüketilir. Günümüzde cips inceliğinde üretilen Maraş Tarhanası ceviz ve badem eşliğinde Maraş akşamlarının vazgeçilmez lezzetidir.

## MARAŞ TARHANA

Maraş's Tarhana, marked as a geographical indication on 29th of July in 2010, consists of fine bulgur, yoğurt and thyme. The mixture is cooked in a huge boiler, then spreaded on wide fabrics and left under the sun to dry. It can be consumed half-dried, named as firik. Tarhana, consumed as a kind of chips nowadays, is eaten with walnut and almonds and is an irreplaceable taste of Maraş nights.



# KAHRAMANMARAŞ'IN KELİMLERİ BU KİTAPTA SÖZ VARLIĞI ÇIKTI!



# ÂŞIK MAHZUNİ ŞERİF BİZE NE SÖYLEDİ? "KANADIM DEĞDİ SEVDAYA" ÇIKTI!

